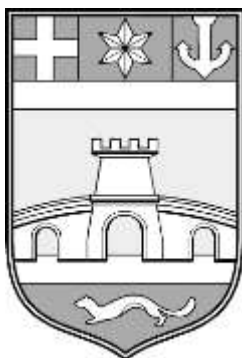

REPUBLIKA HRVATSKA
OSJEČKO-BARANJSKA ŽUPANIJA
SKUPŠTINA

Materijal za sjednicu

**INFORMACIJA O STANJU U
GOSPODARSTVU NA PODRUČJU
OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE**

Materijal pripremili:

- *Hrvatska gospodarska komora
Županijska komora Osijek*
- *Upravni odjel za gospodarstvo
i regionalni razvoj
Osječko-baranjske županije*

Osijek, studenoga 2017.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. FINANCIJSKI REZULTATI POSLOVANJA PODUZETNIKA ŽUPANIJE U 2016. GODINI ..1	
1.1. Financijski rezultati poslovanja prema djelatnostima	2
2. ROBN RAZMJENA S INOZEMSTVOM U 2016. GODINI	8
3. INSOLVENTNOST	11
4. NEZAPOSLENOST, ZAPOSLENOST I PLAĆE	12
5. POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA	15
5.1. Biljna proizvodnja	16
5.2. Stočarska proizvodnja	20
5.2.1. Govedarska proizvodnja	20
5.2.2. Svinjogojska proizvodnja	23
5.2.3. Ovčarska proizvodnja	25
5.2.4. Kozarska proizvodnja	25
5.2.5. Konjogojska proizvodnja	26
5.2.6. Peradarska proizvodnja	26
5.2.7. Proizvodnja ribe	27
5.2.8. Pčelarska proizvodnja	28
6. PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA	30
6.1. Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića	30
6.2. Mlinsko-pekarska industrija	30
6.3. Industrija šećera	30
6.4. Industrija ulja	30
6.5. Industrija stočne hrane	31
6.6. Ostala prerađivačka industrija	31
6.7. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Županije u 2016. godini	31
7. TEKSTILNA INDUSTRIJA	32
8. PRERADA DRVA I PROIZVODA OD DRVA I PLUTA, OSIM NAMJEŠTAJA I PROIZVODNJA NAMJEŠTAJA	34
9. PROIZVODNJA PAPIRA, PROIZVODA OD PAPIRA, TISKANJE I UMNOŽAVANJE SNIMLJENIH ZAPISA	36
10. KEMIJSKA INDUSTRIJA	38
11. INDUSTRIJA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA	39
12. METALOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA I STROJOGRAĐNJA	41
13. GRAĐEVINARSTVO	44
14. PROMET	46
14.1. Cestovni promet	48
14.1.1. Cestovni teretni promet	49
14.1.2. Cestovni prijevoz putnika	50
14.2. Željeznički promet	51

14.3. Riječni promet.....	52
14.4. Zračni promet.....	53
15. TURIZAM	55
15.1. Ruralni turizam.....	55
15.2. Smještajni kapaciteti.....	57
15.3. Prirodni resursi i turističke aktivnosti	57
15.4. Vinogorja.....	59
15.5. Športsko-rekreacijska područja	60
15.6. Cikloturizam.....	60
15.7. Turistički promet i financijski pokazatelji.....	60
16. TRGOVINA.....	63
17. POSLOVANJE NEKRETNINAMA	64
18. IT INDUSTRIJA.....	69
ZAKLJUČAK	70

INFORMACIJA O STANJU U GOSPODARSTVU NA PODRUČJU OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE

UVOD

U pripremi Informacije o stanju u gospodarstvu na području Osječko-baranjske županije (nastavno: Informacija) korišteni su službeni podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Regionalnog ureda Osijek, Financijske agencije i drugih službenih institucija, kao i materijali prikupljeni od strane stručnih službi koje su pripremale Informaciju.

Prvi dio Informacije prikazuje rezultate poslovanja cjelokupnog gospodarstva Osječko-baranjske županije (nastavno: Županija), kao što su financijski rezultati poslovanja prema godišnjim financijskim izvještajima koji se predaju Financijskoj agenciji, podaci o robnoj razmjeni s inozemstvom, stanje insolventnosti pravnih osoba te pokazatelji zaposlenosti i nezaposlenosti na području Županije.

U drugom dijelu Informacije sadržan je pregled stanja u pojedinim djelatnostima gospodarstva zastupljenim u Županiji, kako slijedi: poljoprivreda i prehrambena industrija, prerađivačka industrija, tekstilna industrija, prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja, proizvodnja papira, proizvoda od papira, tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa, kemijska industrija, industrija građevinskog materijala, metaloprerađivačka industrija i strojogradnja, građevinarstvo te podaci vezani uz promet, turizam, trgovinu, poslovanje nekretninama i IT industriju.

1. FINANCIJSKI REZULTATI POSLOVANJA PODUZETNIKA ŽUPANIJE U 2016. GODINI

Prema podacima Financijske agencije godišnje financijske izvještaje o poslovanju u 2016. godini u Republici Hrvatskoj predalo je 114.483 poduzetnika, pravnih i fizičkih osoba, obveznika poreza na dobit, osim banaka, osiguravajućih društava i ostalih financijskih institucija, a od ukupno 35 društva Agrokor koncerna samo je osam društava podnijelo godišnji financijski izvještaj za statističke i druge potrebe za 2016. godinu.

Od ukupnog broja predanih godišnjih financijskih izvještaja evidentiranih u Registru godišnjih financijskih izvještaja, 4.764 ili 4,2% odnosi se na poduzetnike Županije. Od 4.764 poduzetnika obveznika poreza na dobit, 18 je velikih, 59 srednje velikih, 555 malih te 4.132 mikro poduzetnika, a od ukupnog broja poduzetnika koji su predali financijske izvještaje o poslovanju u 2016. godini čak 1.099 poduzetnika ili 23,1% bilo je bez zaposlenih.

Tablica 1. Pregled broja zaposlenih i financijski rezultati poslovanja poduzetnika Županije u 2015. i 2016. godini

Elementi	2015.	2016.	financijski rezultati u milijunima kuna	
			Indeks 2016/2015.	Udio Županije u Republici Hrvatskoj u %
Broj zaposlenih (na temelju sati rada)	34.916	37.966	108,7	4,4
Ukupni prihodi	21.941	24.337	110,9	3,8
Ukupni rashodi	21.552	23.663	109,8	3,9
Dobit razdoblja	835	1.141	136,6	2,9
Gubitak razdoblja	577	636	110,1	4,3
Porez na dobit	132	168	127,9	2,4
Konsolidirani financijski rezultat	258	505	196,1	2,1

Prosječne mjesečne neto plaće (u kunama)	4.068	4.134	101,6	80,5
Prihodi od prodaje u inozemstvu	4.446	5.065	113,9	4,2
Uvoz	2.627	3.020	115,0	3,0
Saldo	1.820	2.045	112,4	10,7
Investicije u dugotrajnu imovinu	812	1.149	141,6	4,6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Svi promatrani pokazatelji u tablici 1. u 2016. godini zabilježili su rast u odnosu na 2015. godinu. Ukupni prihodi iznosili su 24,3 milijarde kuna i bili su za 10,9% veći u odnosu na 2015. godinu. Dobiti razdoblja bila veća za 36,6%, a gubitak za 10,1%, pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani rezultat u iznosu 505 milijuna kuna koji je za čak 96,1% bio veći u odnosu na 2015. godinu. Porez na dobit u 2016. godini iznosio je 168 milijuna kuna, što je 27,9% više u odnosu na u 2015. godinu.

Prihode od prodaje u inozemstvu u 2016. godini ostvarilo je 569 poduzetnika u iznosu od 5 milijardi kuna, odnosno 13,9% više u odnosu na 2015. godinu, dok je uvoz roba i usluga iznosio je 3 milijarde kuna, pri čemu je ostvaren pozitivan trgovinski saldo od 2 milijarde kuna, što 12,4% više u odnosu na 2015. godinu.

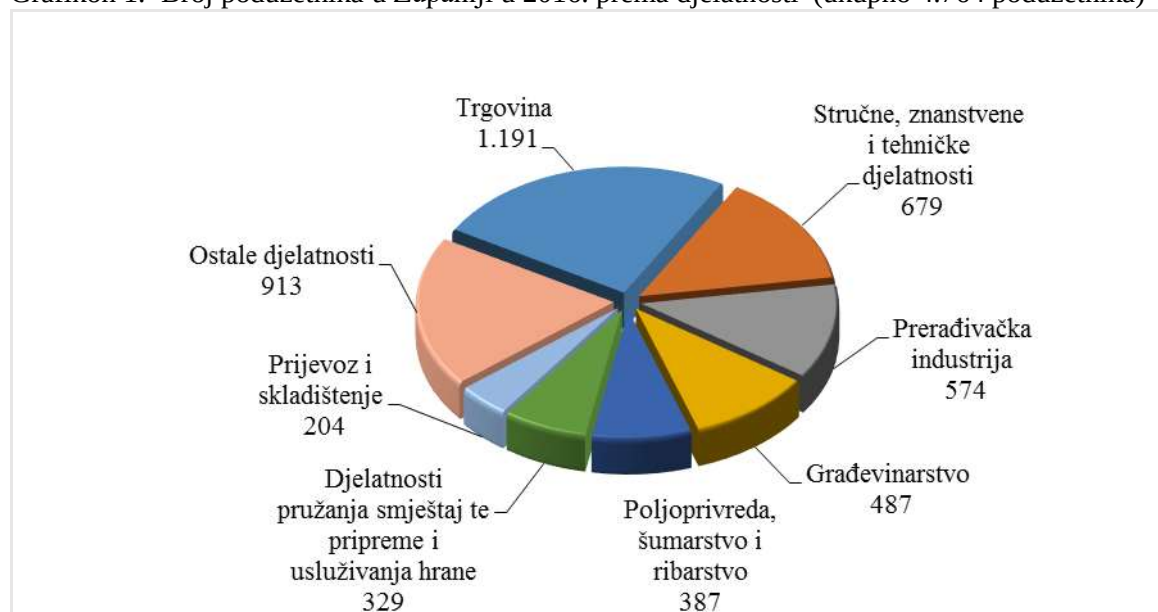
U 2016. godini u novu dugotrajnu imovinu investirao je 481 poduzetnik u iznosu od 1,1 milijardu kuna, što je 41,6% više u odnosu na 2015. godinu.

Prosječna mjesečna neto plaće po zaposlenom u 2016. godini bila je 1,6% veća u odnosu na 2015. godinu i iznosila je 4.134 kune, ali je čak 19,5% bila manja od prosječne mjesečne neto plaće u Republici Hrvatskoj.

1.1. Financijski rezultati poslovanja prema djelatnostima

Od ukupnog broja poduzetnika 4.764, obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Županiji, koji su predali godišnje financijsko izvješće za 2016. godinu, 1.191 poduzetnika imalo je osnovnu djelatnost trgovinu, 679 poduzetnika imalo je osnovnu djelatnost stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, 574 prerađivačku industriju, 487 ili građevinarstvo, 387 poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo dok je 329 poduzetnika imalo osnovnu djelatnost pružanje smještaja i usluživanje hrane (grafikon 1.).

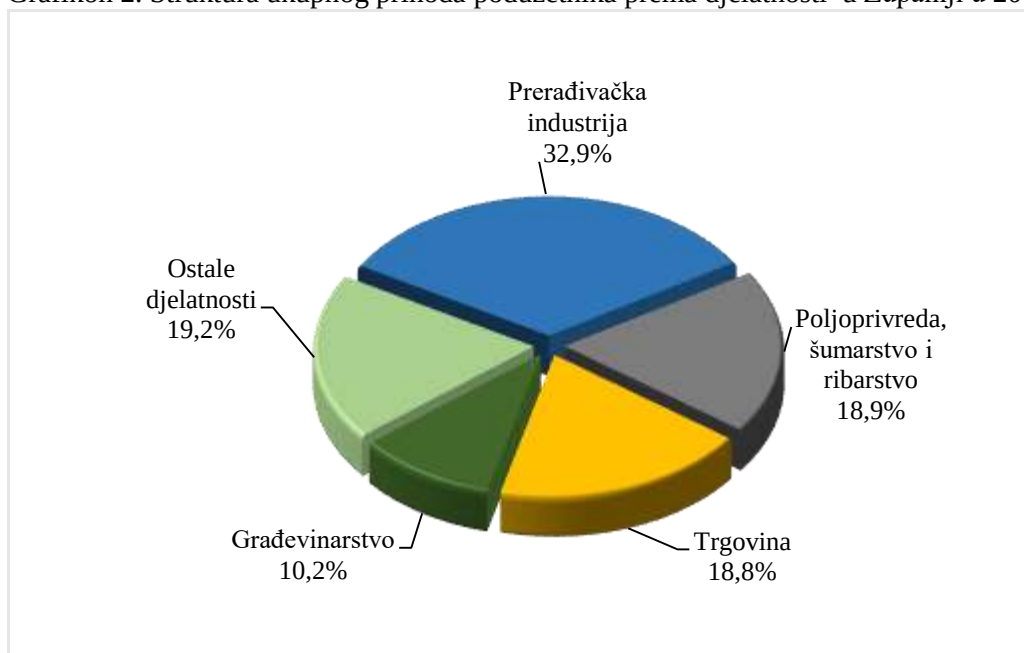
Grafikon 1. Broj poduzetnika u Županiji u 2016. prema djelatnosti (ukupno 4.764 poduzetnika)

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Najveći udio u ukupnim prihodima u 2016. godini ostvarila je prerađivačka industrija 32,9%, zatim slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo 18,9%, trgovina 18,8%, građevinarstvo 10,2%, dok su ostale djelatnosti u ukupnim prihodima sudjelovale sa 19,2% (grafikon 2.).

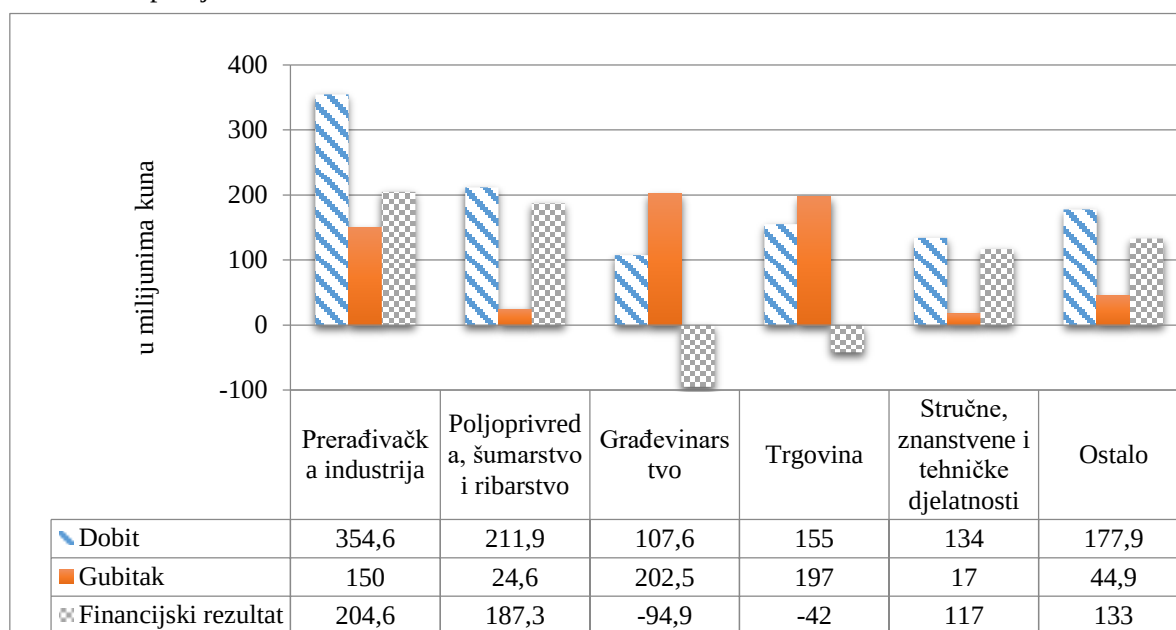
Grafikon 2. Struktura ukupnog prihoda poduzetnika prema djelatnosti u Županiji u 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Pozitivan konsolidirani financijski račun u 2016. godini ostvarili su poduzetnici čija je osnovna djelatnost prerađivačka industrija 204,6 milijuna kuna, poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo 187,3 milijuna kuna te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti 117 milijuna kuna, dok su negativno poslovala trgovačka društva čija je osnovna djelatnost građevinarstvo 94,9 milijuna kuna i trgovina s 42 milijuna kuna. Ostale djelatnosti zastupljene u Županiji uglavnom su poslovale pozitivno (grafikon 3.).

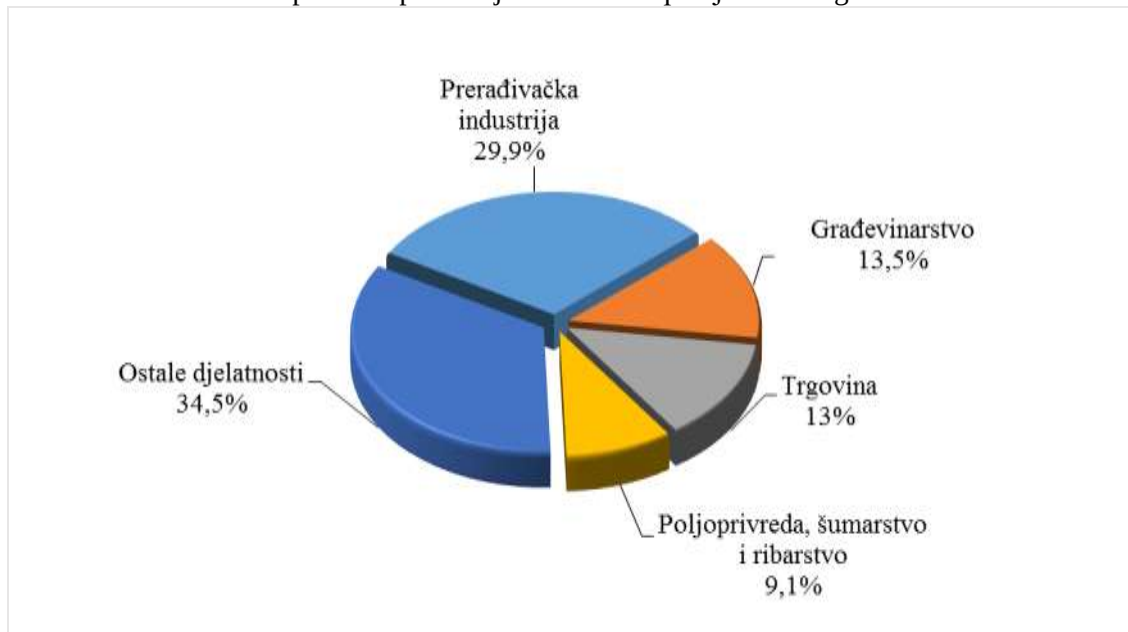
Grafikon 3. Dobit, gubitak i konsolidirani financijski rezultat poduzetnika u Županiji u 2016. godini po djelatnostima

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Od ukupne dobiti u 2016. godini, koja je iznosila 1,14 milijardi kuna, najveći dio odnosio se na prerađivačku industriju s 31,1%, zatim slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 18,6%, trgovina s 13,6%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 11,8%, građevinarstvo s 9,4% i drugo. Od gubitka koji je iznosio 636 milijuna kuna 31,9% odnosilo se na građevinarstvo, 31% na trgovinu, 23,5% na prerađivačku industriju, 3,9% na poljoprivredu, šumarstvo i ribarstvo i drugo (tablica 2.).

Grafikon 4. Struktura zaposlenih prema djelatnosti u Županiji u 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini od ukupno zaposlenih u Županiji 29,9% bilo je zaposleno u prerađivačkoj industriji, 13,5% u građevinarstvu, 13% u trgovini, 9,1% u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu i 34,5% u ostalim djelatnostima (grafikon 4.).

Tablica 2. Pregled broja poduzetnika, prosječnog broja zaposlenih i financijskih rezultata poslovanja u gospodarstvu Županije prema djelatnostima u 2016. godini

iznos ukupnog prihoda, dobiti, gubitka i konsolidiranog financijskog rezultata u milijunima kuna

Djelatnost	Broj poduze tnika	Prosječan broj zaposlenih			Ukupni prihod			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Kons. fin. rezul.
		2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	387	3.466	106,3	9,1	4.603	106,9	18,9	212	114,6	18,6	25	69,7	3,9	187
Rudarstvo i vađenje	4	5	166,7	0,0	14	305,9	0,1	0	-	0,0	0	0,2	0,0	0
Prerađivačka industrija	574	11.347	105,6	29,9	8.011	109,9	32,9	355	147,3	31,1	150	105,4	23,5	205
Opskrba električnom energijom, plinom, parom	57	246	117,7	0,6	398	88,8	1,6	22	112,0	2,0	2	94,7	0,4	20
Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	52	2.117	101,9	5,6	743	103,1	3,1	11	80,1	0,9	1	21,2	0,2	9
Građevinarstvo	487	5.140	102,0	13,5	2.479	106,6	10,2	108	133,2	9,4	203	338,8	31,9	-95
Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila	1.191	4.930	109,6	13,0	4.585	113,6	18,8	155	127,8	13,6	197	114,4	31,0	-42
Prijevoz i skladištenje	204	1.972	111,9	5,2	1.233	117,4	5,1	64	175,3	5,6	8	67,8	1,3	56
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	329	1.609	140,5	4,2	317	127,8	1,3	16	126,1	1,4	8	122,9	1,3	7
Informacije i komunikacije	195	918	117,7	2,4	223	120,8	0,9	25	134,4	2,2	2	35,0	0,3	23
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	16	35	102,9	0,1	24	197,4	0,1	0	97,7	0,0	5	32,1	0,7	-4
Poslovanje nekretninama	75	256	93,8	0,7	83	102,1	0,3	4	96,9	0,4	3	77,9	0,5	1
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	679	2.423	109,7	6,4	968	142,8	4,0	134	185,9	11,8	17	33,3	2,6	118
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	135	1.944	133,1	5,1	319	109,6	1,3	8	86,0	0,7	8	336,1	1,2	1
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	2	3	300,0	0,0	1	371,4	0,0	0	123,8	0,0	0	-	0,0	0
Obrazovanje	69	282	118,0	0,7	38	111,8	0,2	2	127,8	0,2	0	74,8	0,1	2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	67	454	105,6	1,2	91	115,9	0,4	9	114,6	0,8	2	294,5	0,3	7
Umjetnost, zabava i rekreacija	39	256	119,6	0,7	113	166,7	0,5	9	237,0	0,8	2	13,1	0,4	7
Ostale uslužne djelatnosti	196	563	106,4	1,5	91	113,4	0,4	4	92,6	0,4	2	154,9	0,4	2
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	37.966	108,7	100	24.337	110,9	100	1.141	136,6	100	636	110,1	100	505

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 3. Pregled broja poduzetnika, broja zaposlenih i financijskih rezultata poslovanja u djelatnostima prerađivačke industrije Županije u 2016. godini
iznos ukupnog prihoda, dobiti, gubitka i konsolidiranog financijskog rezultata u milijunima kuna

Šifra djel.	Djelatnost	Broj poduze tnika	Prosječan broj zaposlenih			Ukupni prihod			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Kons. fin. rezul.
			2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	2016.	indeks '16/'15.	Udio u %	
C	Prerađivačka industrija	574	11.347	105,6	29,9	8.011	109,9	32,9	355	147,3	31,1	150	105,4	23,5	205
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	102	2.908	104,6	7,7	2.588	114,1	10,6	53	112,7	4,6	50	87,4	7,9	3
11	Proizvodnja pića	20	216	96,4	0,6	97	92,5	0,4	3	542,5	0,3	5	46,1	0,8	-2
13	Proizvodnja tekstila	16	87	98,9	0,2	32	99,6	0,1	2	118,5	0,2	1	57,3	0,1	1
14	Proizvodnja odjeće	35	1.181	106,1	3,1	780	111,8	3,2	10	258,2	0,8	1	22,1	0,2	8
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3	2	100,0	0,0	2	179,3	0,0	0	16,6	0,0	0	103,5	0,0	0
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	61	893	103,6	2,4	375	99,6	1,5	17	160,0	1,5	15	751,2	2,3	2
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	15	433	99,5	1,1	763	130,6	3,1	57	133,0	5,0	3	150,5	0,5	54
18	Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	21	118	101,7	0,3	33	104,4	0,1	1	86,1	0,1	1	>>100	0,1	1
20	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	10	1.025	103,1	2,7	841	100,7	3,5	24	77,0	2,1	2	972,8	0,3	22
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	1	4	66,7	0,0	4	104,1	0,0	0	-	0,0	0	0,0	0,0	0
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	45	571	126,0	1,5	235	114,0	1,0	12	104,8	1,1	1	90,3	0,1	12
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	28	585	98,7	1,5	645	118,0	2,6	93	880,2	8,1	35	168,5	5,5	57
24	Proizvodnja metala	3	69	88,5	0,2	27	232,3	0,1	0	131,8	0,0	6	23,3	0,9	-6
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	80	1.135	120,6	3,0	445	119,9	1,8	28	179,3	2,4	2	34,0	0,3	26
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	11	130	106,6	0,3	33	103,9	0,1	5	128,3	0,5	0	109,3	0,0	5
27	Proizvodnja električne opreme	5	20	133,3	0,1	5	116,8	0,0	0	49,2	0,0	0	-	0,0	0
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.	29	1.042	98,9	2,7	835	88,2	3,4	33	67,9	2,9	13	325,2	2,1	19
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2	1	100,0	0,0	0	146,7	0,0	0	177,0	0,0	0	-	0,0	0
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	7	148	132,1	0,4	36	131,5	0,1	2	124,9	0,2	0	16,5	0,0	2
31	Proizvodnja namještaja	34	407	109,7	1,1	132	120,0	0,5	12	160,7	1,0	13	280,0	2,1	-1
32	Ostala prerađivačka industrija	26	282	94,3	0,7	81	103,7	0,3	2	140,9	0,2	0	28,3	0,0	2
33	Popravak i instaliranje strojeva i opreme	20	90	98,9	0,2	23	113,2	0,1	2	142,9	0,2	0	788,0	0,1	2
	Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	37.976	108,7	100	24.337	110,9	100	1.141	136,6	100	636	110,1	23,5	505

>>100 - indeks veći od 999

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tijekom 2016. godine 481 poduzetnik sa sjedištem u Županiji investirao je u dugotrajnu imovinu 1,15 milijarde kuna, što je 42% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 4.). Najveća ulaganja u 2016. godini ostvarena su u prerađivačkoj industriji (481,2 milijuna kuna ili 41,9% ukupnih investicija svih trgovačkih društava Županije) od čega se 274,7 milijuna kuna odnosi na proizvodnju prehrambenih proizvoda, 129,1 milijun kuna na proizvodnju papira i proizvoda od papira, 24,2 milijuna kuna na proizvodnju stroja i uređaja i drugo. Zatim slijedi poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (280,2 milijuna kuna ili 24,4% ukupnih investicija svih poduzetnika Županije), djelatnosti opskrbe vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom (237 milijuna kuna ili 20,6% ukupnih investicija svih trgovačkih društava Županije).

Tablica 4. Investicije u dugotrajnu imovinu poduzetnika Županije u 2016. godini

u tisućama kuna

Šifra djelatnosti	Djelatnost	Investicije u dugotrajnu imovinu		
		2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	280.187	128	24,4
B	Rudarstvo i vađenje	0	-	0,0
C	Prerađivačka industrija	481.189	127	41,9
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	274.765	115	23,9
11	Proizvodnja pića	22	58	0,0
13	Proizvodnja tekstila	11	33	0,0
14	Proizvodnja odjeće	4.777	145	0,4
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	0	-	0,0
16	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	12.516	897	1,1
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	129.085	328	11,2
18	Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	423	227	0,0
20	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	11.779	47	1,0
21	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	0	-	0,0
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	2.176	42	0,2
23	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	11.793	153	1,0
24	Proizvodnja metala	0	-	0,0
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	5.876	71	0,5
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	166	153	0,0
27	Proizvodnja električne opreme	220	-	0,0
28	Proizvodnja strojeva i uređaja	24.240	53	2,1
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	-	0,0
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	1.202	>>100	0,1
31	Proizvodnja namještaja	211	53	0,0
32	Ostala prerađivačka industrija	1.590	108	0,1
33	Popravlak i instaliranje strojeva i opreme	335	65	0,0
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom	24.247	105	2,1
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	237.040	200	20,6
F	Građevinarstvo	33.968	150	3,0
G	Trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila	14.909	119	1,3
H	Prijevoz i skladištenje	53.108	401	4,6
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1.945	67	0,2
J	Informacije i komunikacije	4.013	274	0,3
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	45	33	0,0
L	Poslovanje nekretninama	1.332	153	0,1
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7.398	89	0,6
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	1.300	25	0,1
O	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	0	-	0,0
P	Obrazovanje	186	57	0,0
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	6.859	>>100	0,6
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	435	13	0,0
S	Ostale uslužne djelatnosti	926	58	0,1
	Ukupno gospodarstvo Županije	1.149.087	142	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

2. ROBNA RAZMJENA S INOZEMSTVOM U 2016. GODINI

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2016. godini poduzetnici s područja Županije izvezli su roba u vrijednosti 4,26 milijardi kuna, a uvezli 3,92 milijarde kuna. Izvoz roba u 2016. godini bio je 12% veći u odnosu na 2015. godinu, a uvoz 15%, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo robne razmjene u iznosu od 341,1 milijun kuna (tablica 5.).

Državni zavod za statistiku prati samo robni izvoz i uvoz na temelju podataka Carinske uprave o stvarnom prometu roba preko državne granice. Evidencija Državnog zavoda za statistiku ne uključuje uvoz i izvoz usluga. Izvor podataka za statistiku robne razmjene s državama članicama Europske unije je Intrastatov obrazac kojim izvještajne jedinice izvješćuju o primicima i/ili otpremama na mjesečnoj osnovi. Izvor podataka za statistiku robne razmjene s trećim zemljama su Jedinственe carinske deklaracije o izvozu i uvozu robe.

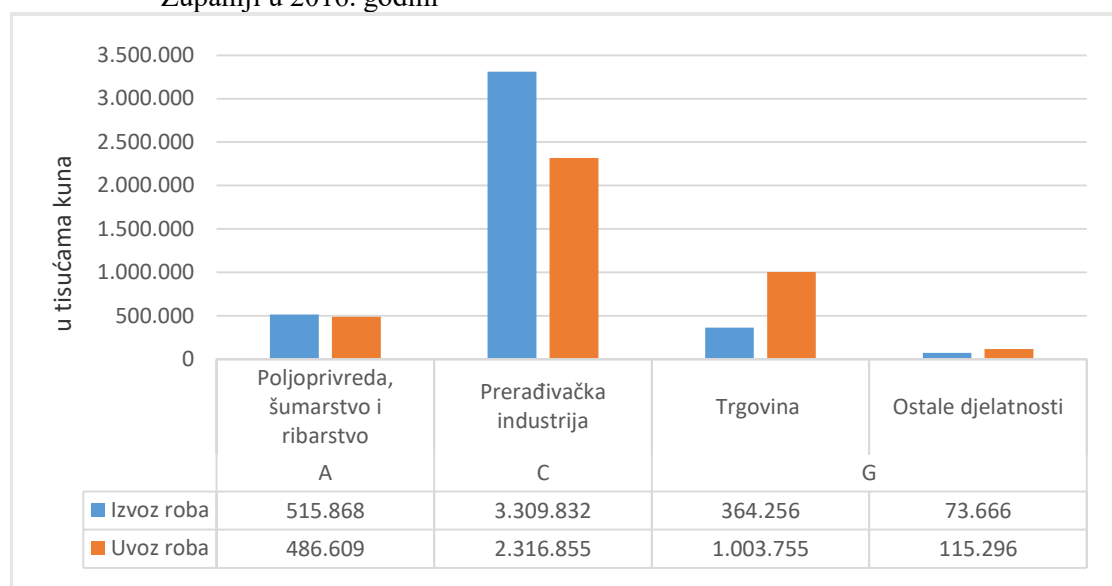
Tablica 5. Izvoz i uvoz roba prema osnovnoj djelatnosti izvoznika, odnosno uvoznika sa sjedištem u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Izvoz roba			Uvoz roba			Saldo
	2016.	Udio u %	Indeks 2016/2015.	2016.	Udio u %	Indeks 2016/2015.	2016.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	515.868	12	122	486.609	12	144	29.259
Prerađivačka industrija	3.309.832	78	110	2.316.855	59	109	992.977
Trgovina	364.256	9	129	1.003.755	26	128	-639.499
Ostale djelatnosti	73.666	2	82	115.296	3	82	-41.630
UKUPNO	4.263.622	100	112	3.922.515	100	115	341.107

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Poduzetnici sa sjedištem u Županiji u 2016. godini čija je osnovna djelatnost prerađivačka industrija ostvarili su 78% ukupnog izvoza roba i 59% ukupnog uvoza roba. Poduzetnici s osnovnom djelatnosti poljoprivredna, šumarstvo i ribarstvo sudjelovali su u izvozu i uvozu roba s 12%, dok je trgovina ostvarila 9% ukupnog izvoza i 26% ukupnog uvoza roba (tablica 5.).

Grafikon 5. Izvoz i uvoz roba prema osnovnoj djelatnosti izvoznika i uvoznika sa sjedištem u Županiji u 2016. godini

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Promatrano prema djelatnostima pozitivan saldo razmjene roba ostvarile su prerađivačka industrija u iznosu od 993 milijuna kuna i poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo 29,2 milijuna kuna, dok je trgovina ostvarila negativan saldo robne razmjene u iznosu od 639,5 milijuna kuna, a sve ostale djelatnosti zajedno ostvarile su negativan saldo robne razmjene u iznosu od 41,6 milijuna kuna (tablica 5.).

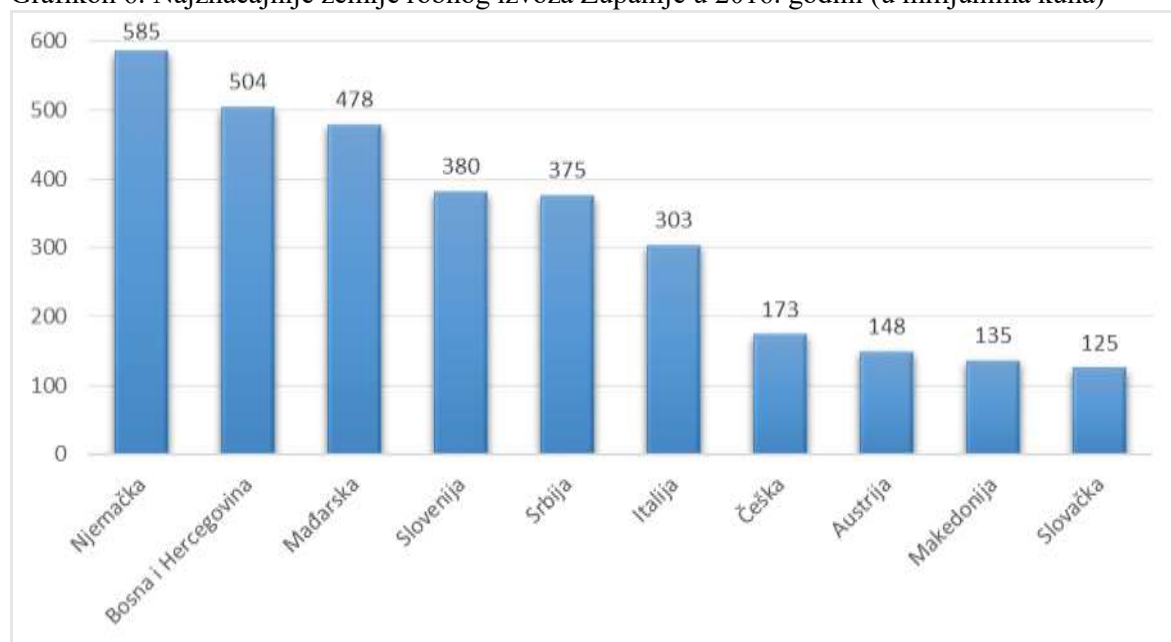
Tablica 6. Deset najznačajnijih zemalja s kojima je gospodarstvo Županije ostvarilo najveći iznos robne razmjene u 2016. godini (u milijunima kuna)

Redni broj	Država	Izvoz	Udio u %	Uvoz	Udio u %	Ukupno	Udio u %	Saldo
1.	Njemačka	585	13,7	908	23,1	1.493	18,2	-322
2.	Mađarska	478	11,2	510	13,0	987	12,1	-32
3.	Italija	303	7,1	448	11,4	751	9,2	-146
4.	Srbija	375	8,8	291	7,4	666	8,1	84
5.	Bosna i Hercegovina	504	11,8	134	3,4	638	7,8	369
6.	Slovenija	380	8,9	144	3,7	524	6,4	237
7.	Austrija	148	3,5	189	4,8	337	4,1	-41
8.	Češka	173	4,1	104	2,7	277	3,4	69
9.	Nizozemska	39	0,9	186	4,8	225	2,8	-148
10.	Slovačka	125	2,9	79	2,0	204	2,5	46
	Ostale zemlje	1.154	27,1	929	23,7	2.083	25,4	225
	Ukupno	4.264	100	3.923	100	8.186	100	341

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Najznačajnija zemlja partner u robnoj razmjeni Županije u 2016. godini bila je Njemačka s kojom je ostvareno 1,5 milijardi kuna robne razmjene, pri čemu je ostvaren negativan saldo robne razmjene u iznosu 322 milijuna kuna. Najveći pozitivan saldo robne razmjene ostvaren je s Bosnom i Hercegovinom u iznosu 369 milijuna kuna (tablica 6.).

Grafikon 6. Najznačajnije zemlje robnog izvoza Županije u 2016. godini (u milijunima kuna)

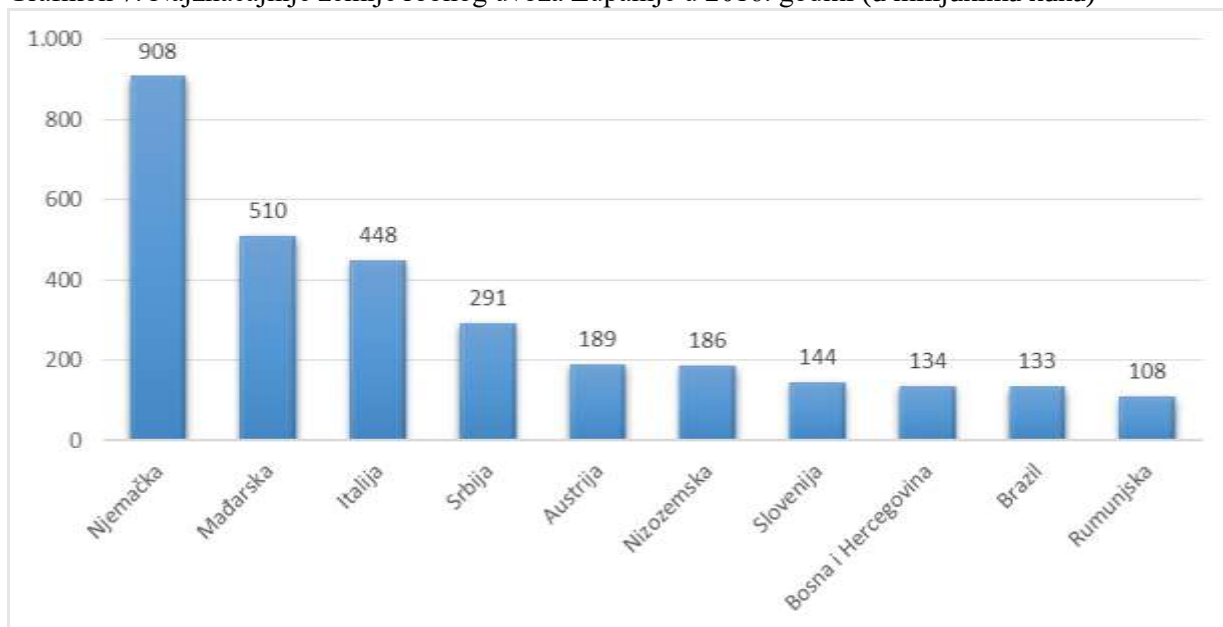

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Najznačajnije zemlje robnog izvoza Županije u 2016. godini su Njemačka, Bosna i Hercegovina, Mađarska, Slovenija, Srbija, Italija, Češka, Austrija, Makedonija i Slovačka (grafikon 6.).

U 2016. godini pored Njemačke najviše je ostvareno uvoza roba iz Mađarske, zatim slijede Italija, Srbija, Austrija, Nizozemska, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Brazil i Rumunjska (grafikon 7.).

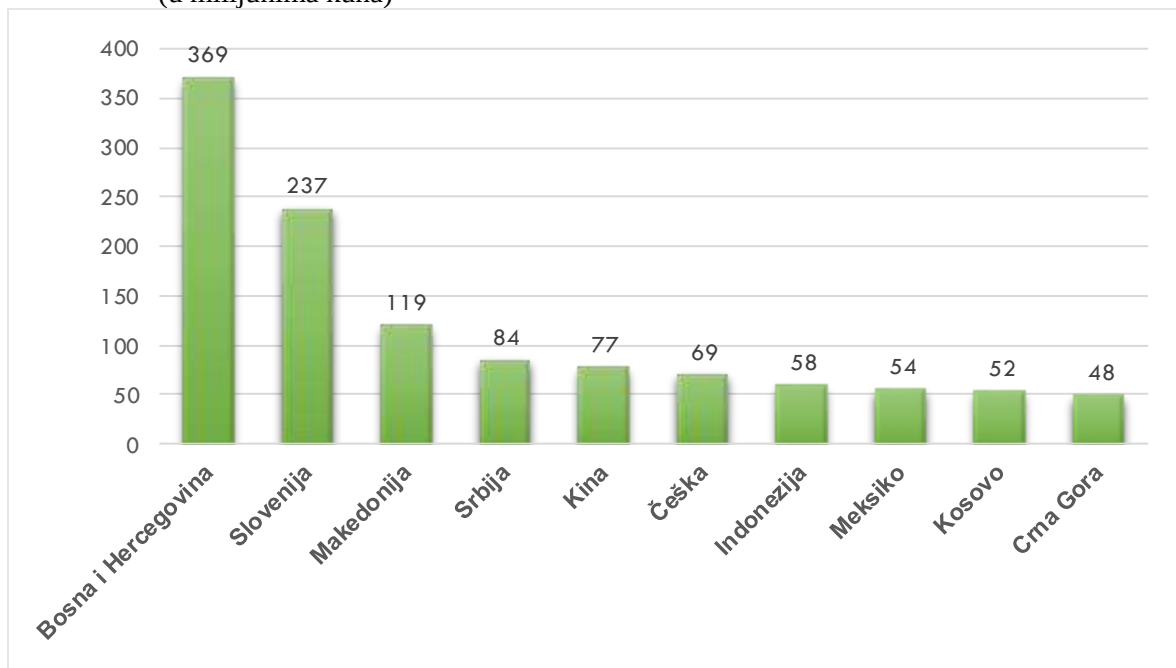
Grafikon 7. Najznačajnije zemlje robnog uvoza Županije u 2016. godini (u milijunima kuna)

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Najveći pozitivan saldo robne razmjene u 2016. godini ostvaren je s Bosnom i Hercegovinom, Slovenijom, Makedonijom, Srbijom, Kinom, Češkom, Indonezijom, Meksikom, Kosovom i Crnom Gorom (grafikon 8.).

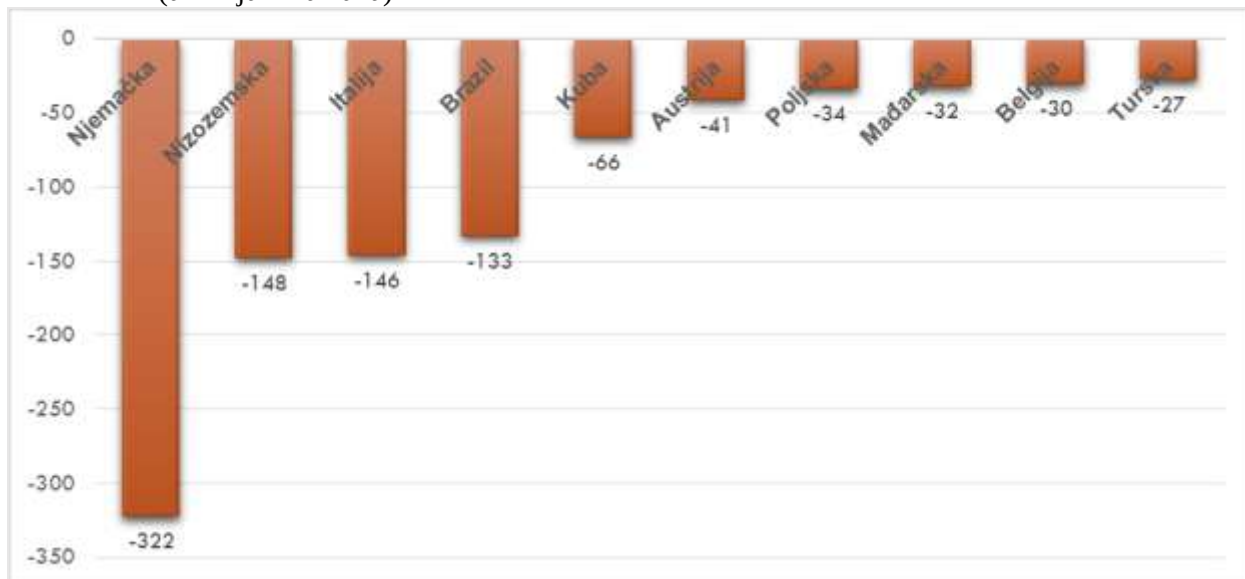
Grafikon 8. Pregled zemalja s najvećim ostvarenim pozitivnim saldom robne razmjene u 2016. godini (u milijunima kuna)

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini najveći negativan saldo robne razmjene ostvaren je s Njemačkom, Nizozemskom, Italijom, Brazilom, Kubom, Austrijom, Poljskom, Mađarskom, Belgijom i Turskom (grafikon 9.).

Grafikon 9. Pregled zemalja s najvećim ostvarenim negativnim saldom robne razmjene u 2016. godini (u milijunima kuna)

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

3. INSOLVENTNOST

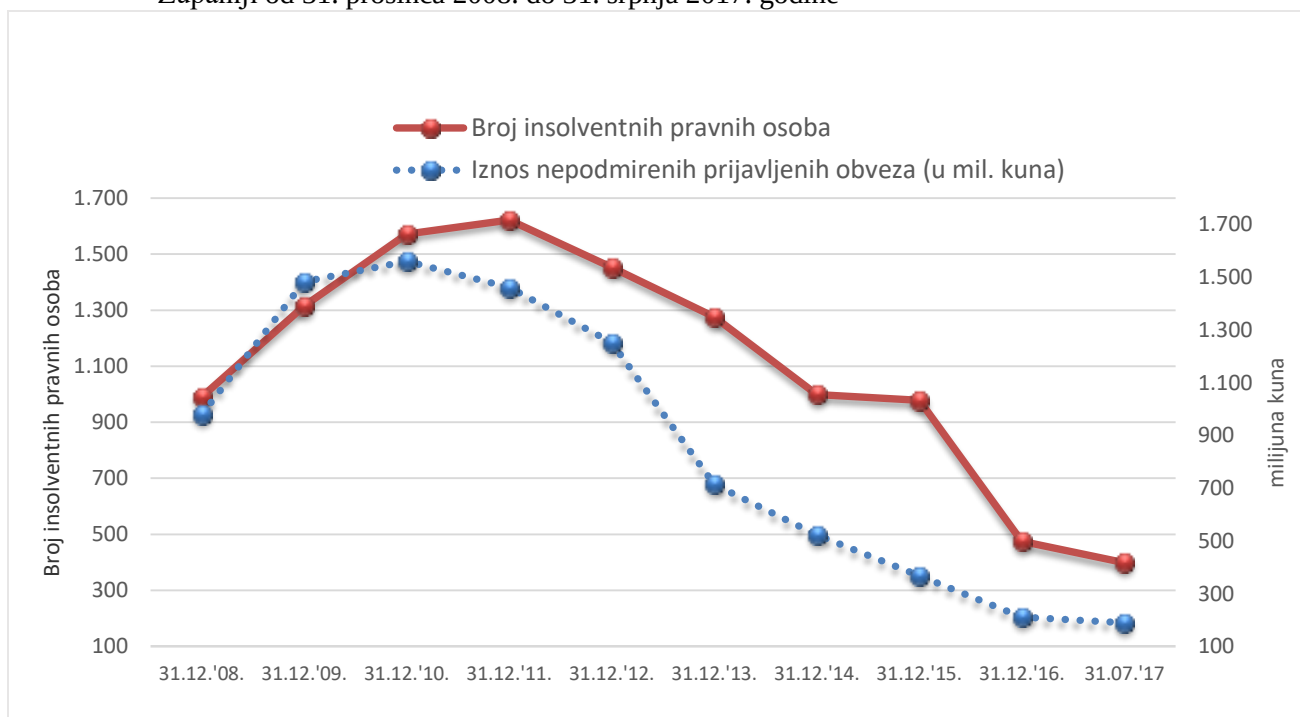
Iznos nepodmirenih prijavljenih obveza pravnih osoba u posljednjih desetak godina najviše je iznosio u prosincu 2010. godine 1,6 milijardi kuna, dok se od 2011. godine bilježi pad, tako da je krajem prosinca 2016. godine iznosio 211 milijuna kuna. Zbog slučaja Agrokor trend pada nepodmirenih prijavljenih obveza malo se smanjio, pri čemu su krajem srpnja 2017. godine nepodmirene prijavljene obveze iznosile 189 milijuna kuna. Insolventnih pravnih osoba krajem srpnja 2017. godine bilo je 399, dok ih je najviše bilo u prosincu 2011. godine čak 1.622. U promatranom razdoblju smanjuje se i udio nepodmirenih prijavljenih obveza u Županiji u ukupnim obvezama u Republici Hrvatskoj. Najveći udio nepodmirenih prijavljenih obveza u Županiji u ukupnim obvezama u Republici Hrvatskoj bio je krajem 2008. godine kad je iznosio 6,8%, dok je najmanji bio krajem 2016. godine 1,8% (tablica 7.).

Tablica 7. Insolventnost u gospodarstvu Županije od 31. prosinca 2008. do 31. srpnja 2017. godine

Stanje na dan	Broj insolventnih pravnih osoba	Lančani indeks	Iznos nepodmirenih prijavljenih obveza (u milijunima kuna)	Lančani indeks	Udio u iznosu nepodmirenih prijavljenih obveza u RH	Broj zaposlenih kod insolventnih pravnih osoba	Lančani indeks
31.12.2008.	991	93,6	979	90,0	6,8	2.695	149,1
31.12.2009.	1.315	132,7	1.483	151,4	6,7	5.877	218,1
31.12.2010.	1.572	119,5	1.561	105,2	5,3	3.558	60,5
31.12.2011.	1.622	103,2	1.461	93,6	4,2	4.463	125,4
31.12.2012.	1.453	89,6	1.252	85,7	3,7	2.971	66,6
31.12.2013.	1.276	87,8	714	57,0	2,8	1.568	52,8
31.12.2014.	999	78,3	522	73,1	2,3	1.557	99,3
31.12.2015.	978	97,9	368	70,4	2,0	1.110	71,3
31.12.2016.	475	48,6	211	57,3	1,8	573	51,6
31.07.2017.	399	84,0	189	89,6	2,0	554	96,7

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Grafikon 10. Kretanje broja insolventnih pravnih osoba i iznosa nepodmirenih prijavljenih obveza u Županiji od 31. prosinca 2008. do 31. srpnja 2017. godine

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 8. Neizvršene osnove za pravne osobe u Županiji na dan 31. srpnja 2017. godine

Trajanje blokade	Broj pravnih osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova (u tisućama kuna)
do 30 dana	61	131	4.739
31 - 60 dana	60	139	1.798
61 - 180 dana	105	94	15.253
181 - 360 dana	69	107	59.896
preko 360 dana	104	83	107.083
Ukupno	399	554	188.769

Izvor: FINA; obrada HGK Županijska komora Osijek

4. NEZAPOSLENOST, ZAPOSLENOST I PLAĆE

Broj nezaposlenih osoba evidentiranih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Regionalni ured Osijek krajem srpnja 2017. godine iznosio je 20.621, što je 21,4% manje u odnosu na srpanj 2016. godine. Stopa nezaposlenosti u srpnju 2017. godine u Županiji iznosila je 19,4%, dok je u Republici Hrvatskoj ona bila 10%.

Broj zaposlenih u Županiji, na dan 31. srpnja 2017. godine, prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, iznosio je 85.913, što je 1,7% više u odnosu na srpanj 2016. godine (tablica 9.).

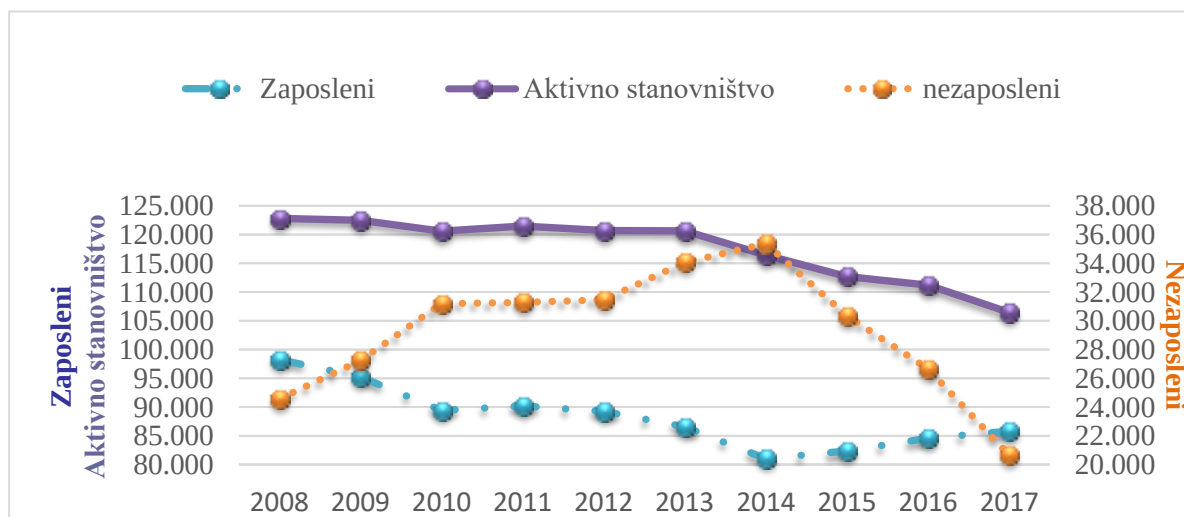
Tablica 9. Zaposlenost u Republici Hrvatskoj i Županiji na dan 31. srpanj 2016. i 31. srpanj 2017. godine

	Županija			Republika Hrvatska			Udio Županije u RH u %
	31.07.2016.	31.07.2017.	Indeks 31.07.2017/ 31.07.2016.	31.07.2016.	31.07.2017.	Indeks 31.07.2017/ 31.07.2016.	
Radnici kod pravnih osoba	72.289	73.859	102,2	1.266.232	1.296.779	102,4	5,70
Radnici kod fizičkih osoba	6.403	6.377	99,6	129.484	128.009	98,9	4,98
Obrtnici	2.940	2.904	98,8	62.186	61.999	99,7	4,68
Poljoprivrednici	1.931	1.965	101,8	19.655	19.542	99,4	10,06
Samostalne profesionalne djelatnosti	902	808	89,6	20.663	20.115	97,3	4,02
Ukupno zaposleni	84.465	85.913	101,7	1.498.220	1.526.444	101,9	5,63
Nezaposleni	26.232	20.621	78,6	217.089	170.127	78,4	12,12
Aktivno stanovništvo	110.697	106.534	96,2	1.715.309	1.696.571	98,9	6,28
Stopa nezaposlenosti u %	23,7	19,4		12,7	10,0		

Izvor: HZMO, HZZ, Regionalni ured Osijek; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Uspoređujući podatke iz tablice 9., na dan 31. srpanj 2017. godine, vidljivo je da je broj zaposlenih i u Županiji i u Republici Hrvatskoj u malom porastu od 1,7%, odnosno 1,9%, dok je istovremeno nezaposlenost u Županiji smanjena za 21,4%, a u Republici Hrvatskoj za 21,6%. Smanjenje nezaposlenih i malo povećanje zaposlenih rezultiralo je smanjenje broja aktivnog stanovništva koji je na razini Županije smanjen za 4.163 osobe ili 3,8%, a na razini Republike Hrvatske za 18.738 osoba ili 1,1%. Udio nezaposlenih u Županiji u ukupnom broju nezaposlenih u Republici Hrvatskoj iznosio je 12,1%, dok je udio zaposlenih samo 5,6%. Stopa nezaposlenosti u Županiji smanjena je s 23,7% na 19,4%, dok je na razini Republike Hrvatske smanjena sa 12,7% na 10%.

Grafikon 11. Kretanje broja zaposlenih i nezaposlenih u Županiji (na dan 30. lipnja)

Izvor: FINA; obrada HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u 2016. godini u Županiji prema podacima Financijske agencije iz godišnjih financijskih izvještaja o poslovanju poduzetnika za razdoblje I-XII. 2016. godine iznosila je 4.134 kune (tablica 10.), što je 18% manje od prosječne mjesečne neto plaće na razini Republike Hrvatske koja je iznosila 5.049 kuna.

Tablica 10. Prosječna mjesečna neto plaća po djelatnostima u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	2016.
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.516
B Rudarstvo i vađenje	3.414
C Prerađivačka industrija	4.129
<i>C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda</i>	4.279
<i>C11 Proizvodnja pića</i>	4.044
<i>C13 Proizvodnja tekstila</i>	3.151
<i>C14 Proizvodnja odjeće</i>	3.442
<i>C15 Prerada kože i srodnih proizvoda</i>	3.963
<i>C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja</i>	3.394
<i>C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira</i>	5.328
<i>C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa</i>	3.518
<i>C20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda</i>	4.307
<i>C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda</i>	4.896
<i>C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike</i>	3.143
<i>C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda</i>	6.078
<i>C24 Proizvodnja metala</i>	2.750
<i>C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme</i>	3.799
<i>C26 Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda</i>	3.591
<i>C27 Proizvodnja električne opreme</i>	3.600
<i>C28 Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.</i>	5.121
<i>C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica</i>	3.200
<i>C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava</i>	3.838
<i>C31 Proizvodnja namještaja</i>	3.293
<i>C32 Ostala prerađivačka industrija</i>	3.552
<i>C33 Popravak i instaliranje strojeva i opreme</i>	3.932
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	5.689
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	4.620
F Građevinarstvo	4.087
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3.873
H Prijevoz i skladištenje	4.298
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2.691
J Informacije i komunikacije	4.591
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3.092
L Poslovanje nekretninama	4.739
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4.887
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.371
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	5.753
P Obrazovanje	3.265
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	4.015
R Umjetnost, zabava i rekreacija	7.424
S Ostale uslužne djelatnosti	3.144
Sveukupno	4.134

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U najzastupljenijoj prerađivačkoj industriji isplaćena je prosječna mjesečna neto plaća u iznosu od 4.129 kuna, što je na razini prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije koja je u 2016. godini iznosila 4.134 kune.

Unutar prerađivačke industrije najveća prosječna mjesečna neto plaća u 2016. godini bila je isplaćena u djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u iznosu 6.078 kuna, a najmanja u proizvodnji metala 2.750 kuna.

U djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 4.516 kuna, što je 9,2% više u odnosu na prosječnu mjesečnu neto plaću u ukupnom gospodarstvu Županije. U trgovini na veliko i malo; popravak motornih vozila prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 3.873 kune, a u građevinarstvu 4.087 kuna, što je manje od prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije.

Najveća prosječna mjesečna neto plaća isplaćena je u djelatnosti umjetnost, zabava i rekreacija u iznosu 7.424 kune, a najmanja prosječna mjesečna neto plaća isplaćena je u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u iznosu 2.691 kunu (tablica 10.).

5. POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja, promocija tradicionalnih autohtonih poljoprivrednih proizvoda, uz brigu za očuvanje okoliša i uz unaprjeđenje životnog standarda ljudi koji žive na tim područjima osnove su smjernica zajedničke poljoprivredne politike Europske unije 2014. - 2020. godine.

Zajednička poljoprivredna politika temelji se na dva stupa: dohodovnoj i tržišnoj politici (izravne potpore i tržišne potpore) te politici ruralnog razvoja.

Prvi stup zajedničke poljoprivredne politike, odnosi se na izravna plaćanja, čiji je cilj osigurati poljoprivrednim proizvođačima stabilan dohodak. Ovaj stup se financira iz Europskog fonda za jamstvo u poljoprivredi (EAFG), koji ima za cilj osigurati izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima i mjere kojima se reguliraju poljoprivredna tržišta.

Drugi stup, ruralni razvoj, usmjeren je na ostvarivanje ciljeva ruralnih sredina i ljudi koji u njima žive. Ruralna politika se provodi kroz tri osi:

- unaprjeđenje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora,
- unaprjeđenje okoliša i seoskih sredina i
- unaprjeđenje života u seoskim sredinama i diversifikacija ruralne ekonomije.

Glavne odrednice sustava izravnih plaćanja za razdoblje 2015. do 2020. godine su:

- izravna plaćanja ostvaruju samo aktivni poljoprivrednici,
- osnovno plaćanje od 40 do 50% nacionalne omotnice,
- prakse korisne za okoliš "zeleno plaćanje" 30% nacionalne omotnice,
- mladi poljoprivrednici do 2% nacionalne omotnice,
- proizvodno vezane potpore do 15%,
- mali poljoprivrednici do 10% i
- područja s prirodnim ograničenjima do 5%.

U ožujku 2015. godine stupio je na snagu Pravilnik o provedbi izravnih plaćanja i IAKS mjerama ruralnog razvoja ("Narodne novine" 35/15., 53/15., 69/15. i 101/15.). Novi model izravnih potpora nastao je kao posljedica primjene prema zajedničkoj poljoprivrednoj politici. Obračun se obavlja pojedinačno i nema više unificiranih iznosa. Sve zemlje u Europskoj uniji koje ga koriste imaju više ili manje problema s njegovom primjenom, jer on iziskuje potpuno nove izračune, softvere i metodologiju. Ipak, sve članice imale su mogućnost, unutar zadanih okvira, samostalno kreirati omjere potpora pojedinim sektorima, kao i mogućnost odabira modela pravednije raspodjele potpora između korisnika s višom i nižom vrijednosti prava na plaćanja u odnosu na prosječnu nacionalnu vrijednost koja je za Republiku Hrvatsku 168 eura/ha.

5.1. Biljna proizvodnja

Uvidom u podatke o Evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj (ARKOD) objavljenim na internetskim stranicama Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (stanje na dan 22. rujna 2015. godine) ukupna obrađena poljoprivredna površina Županije iznosi 212.095 hektara (tablica 11.).

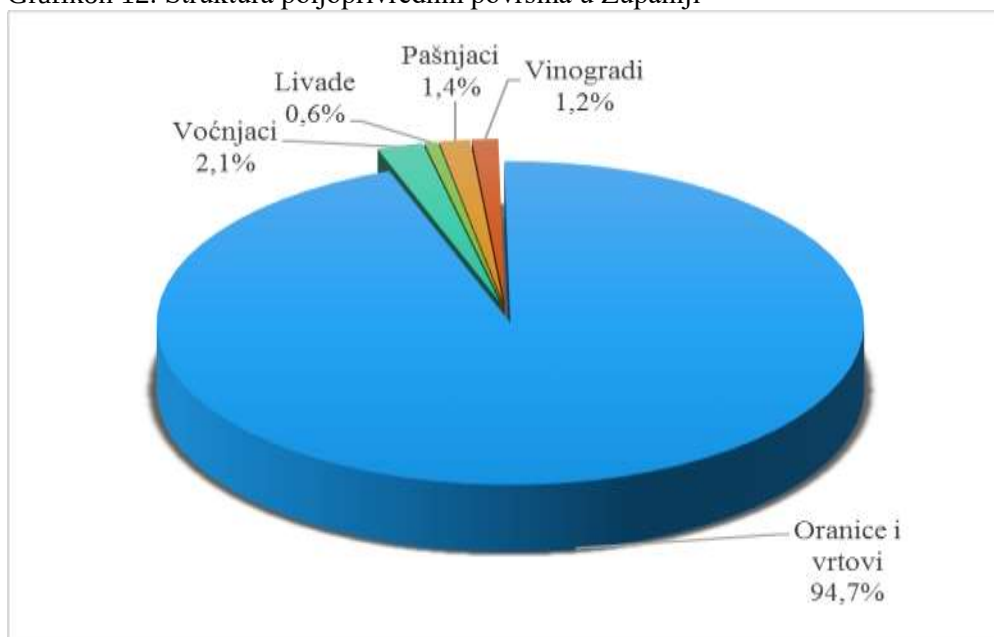
Tablica 11. Struktura poljoprivrednih površina u Županiji

Obradeno poljoprivredno zemljište prema vrsti uporabe	Površina (u hektarima)	Postotak (%)
Oranice i vrtovi	200.892	94,7
Voćnjaci	4.510	2,1
Vinogradi	2.600	1,2
Pašnjaci	2.851	1,4
Livade	1.242	0,6
Ukupno	212.095	100,00

Izvor: Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (stanje na dan 22. rujna 2015. godine)

Od ukupno obrađenih poljoprivrednih površina Županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi 94,7%, zatim voćnjaci 2,1%, pašnjaci 1,4%, vinogradi 1,2% i livade 0,6% (tablica 11.).

Grafikon 12. Struktura poljoprivrednih površina u Županiji

Izvor: Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (stanje na dan 22. rujna 2015. godine)

Tablica 12. Pregled kultura i zasijanih površina u jesenskoj sjetvi 2016. godine (ha)

Kultura	Zasijano
Pšenica	40.000
Ječam	12.000
Zob	1.000
Ostale ozime žitarice	500
Uljana repica	7.500
Krmno bilje (novo)	500
UKUPNO	61.500

Izvor: HGK, Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Na poljoprivrednim površinama Županije jesenska sjetva obavljena je na ukupnoj površini od 61.500 ha. Pšenicom je zasijano 40.000 ha, ječmom 12.000 ha, a uljanom repicom 7.500 ha (tablica 12.). U odnosu na jesensku sjetvu 2015. godine, 2016. godine zasijano je 6.500 ha manje površina, a zbog loših ekonomskih rezultata u proizvodnji pšenice u proizvodnoj 2015/2016. godini, pšenice je zasijano 10.000 ha manje u odnosu na 2015. godinu.

Ovogodišnja žetva pšenice počela je u drugoj polovini lipnja ove godine, a završila je sredinom srpnja. Na području Županije žetva pšenice je obavljena na ukupnoj površini od 40.000 ha, a požeto je ukupno 260.000 tona pšenice uz prosječni prinos od 6,50 t/ha, hektolitarsku težinu od 79 do 80 kg/hl, primjese do 5% i vlagu manju od 1,5% (tablica 13.).

Tablica 13. Procjena proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice u 2017. godini

Kultura	Žetvena površina (hektara)	Prinos (t/ha)	Proizvodnja (tona)
Pšenica	40.000	6,50	260.000
Ječam ozimi	12.000	5,50	66.000
Zob ozima	1.000	4,50	4.500
Uljana repica	7.500	3,00	22.500

Izvor: HGK, Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U tablici 14. dan je pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljana repice za razdoblje 2011. do 2017. godine.

Tablica 14. Pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2011. do 2017. godine

Kultura	Žetvene površine u ha, prinosi ha/t i proizvodnja u tonama	Godina						
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.*
Pšenica	Žetvene površine	45.000	55.000	60.000	50.000	48.000	50.000	40.000
	Prinos	5,50	5,00	5,00	4,50	6,00	6,00	6,50
	Proizvedeno	247.500	275.000	300.000	225.000	288.000	300.000	260.000
Ječam	Žetvene površine	8.000	10.000	10.000	10.000	10.000	12.000	12.000
	Prinos	5,00	4,50	4,50	4,50	5,00	5,00	5,50
	Proizvedeno	40.000	45.000	45.000	45.000	50.000	60.000	66.000
Zob	Žetvene površine	2.000	2.000	1.500	1.000	1.000	1.000	1.000
	Prinos	3,50	3,50	3,50	3,50	4,00	4,50	4,50
	Proizvedeno	7.000	7.000	5.250	3.500	4.000	4.500	4.500
Uljana repica	Žetvene površine	3.000	3.000	2.500	5.000	3.800	4.000	7.500
	Prinos	2,70	2,50	2,60	3,00	3,00	3,00	3,00
	Proizvedeno	8.100	7.500	6.500	15.000	11.400	12.000	22.500

* procjena

Izvor: HGK, Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljao se po tržišnom modelu, a otkup su obavljale pravne osobe - organizatori otkupa. Cijena jednog kilograma pšenice sredinom srpnja 2017. godine na domaćem tržištu iznosila je od 1,00 do 1,10 kn/kg. Granolio d.d. Zagreb u srpnju 2017. godine otkupljivao je pšenicu po sljedećim uvjetima: pšenica I klase (s udjelom proteina većim od 13,50 do 14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (s udjelom proteina većim od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenica III klase (s udjelom proteina većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenica IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg. Tvrtka Invest Sedlic d.o.o. Bjelovar sa predstavništvom u Osijeku otkupljivala je pšenicu pod sljedećim uvjetima: pšenica premium klase (s udjelom proteina većim od 15%) po cijeni od 1,15 kn/kg, pšenica I klase (s udjelom proteina većim od 13,50 do 14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (s

udjelom proteina od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenica III klase (s udjelom proteina većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenica IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg.

Ministarstvo poljoprivrede u studenom 2014. godine objavilo je Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji definira parametre otkupa i koji se u otkupu pšenice primjenjivao do 2017. godine. Vođeno primjerima drugih članica Europske unije, Ministarstvo poljoprivrede izradilo je navedeni Kodeks koji je naglasio kvalitetu žitarica i uljarica kao uvjet konkurentnosti na tržištu. Po Kodeksu otkupa žitarica i uljarica prilikom otkupa pšenice primjenjuju se razredi kvalitete, pri čemu je postotak proteina odlučujući čimbenik.

Kodeks otkupa žitarica i uljarica preporuka je proizvođačima za proizvodnju kvalitetne robe koja će biti konkurentna na tržištu Europske unije, a otkupljivačima preporuka vezana uz otkup što ujedno predstavlja temelj za sklapanje ugovora između proizvođača i otkupljivača. U Europskoj uniji standard po kojem se prodaje ili kupuje dogovara se između kupca i prodavatelja u okviru ugovora koji zajednički sklapaju i zaključuju, a temelji se na važećem Kodeksu pojedine države članice.

Budući da su proizvođači pšenice u Republici Hrvatskoj bili nezadovoljni s razredima kvalitete pšenice iz Kodeksa otkupa žitarica i uljarica koje je Ministarstvo poljoprivrede donijelo u studenom 2014. godine, a na temelju kojih se i formirala cijena na tržištu, Ministarstvo poljoprivrede u srpnju 2017. godine donijelo je Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitetnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine ("Narodne novine" broj 64/17.). Ovim Pravilnikom su utvrđeni novi parametri kvalitete i kvalitativne klase prilikom otkupa pšenice koji su povoljniji za proizvođače pšenice, a odredbe ovog Pravilnika primjenjuju se na pšenicu roda 2017. godine proizvedenu za otkup isključivo na području Republike Hrvatske. Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji je donesen u studenom 2014. godine i dalje će se primjenjivati s obzirom da propisuje uvjete, način, prijem i otkup ostalih žitarica i uljarica.

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljan je sukladno Pravilniku o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine, tako da je većina proizvođača na tržištu za otkupljenu pšenicu dobila od 1,00 do 1,05 kn/kg, što odgovara II i III kvalitativnoj klasi.

U tablici 15. prikazani su parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine.

Tabela 15. Parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I. klasa	II. klasa	III. klasa	IV. klasa
Proteini (%)	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Hektolitar (kg/hl)	80	78	78	74	<74
Vlaga (%)	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Primjese (crna) (%)	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2
Ukupna primjesa (%)	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5

Izvor: Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine

Na otkupnim mjestima u Slavoniji i Baranji pšenica se razvrstavala prema udjelu proteina u skladu s Pravilnikom o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine.

Kontrolna kuća Inspecto d.o.o. Đakovo tijekom otkupa pšenice roda 2017. godine izvršila je pregled ukupno 240.000 tona pšenice. Prema rezultatima analize Inspecta d.o.o. Đakovo žetve pšenice roda 2017. godine, prosječni udio vlage iznosio je 12,21%, prosječni hektolitar 80,39 kg/hl, ukupna primjesa 4,58%, a prosječna vrijednost proteina 11,75%. Zastupljenost pojedinih kvalitativnih klasa pšenice prema rezultatima analiza Inspecto d.o.o. Đakovo prikazana je u tablici 16.

Tablica 16. Zastupljenost pojedinih kvalitativnih klasa pšenice prema udjelu proteina u žetvi 2017. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I klasa	II klasa	III klasa	IV klasa
Proteini (u %)	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Pregledane količine (tona)	2.019	22.241	75.239	95.326	44.773
Postotni udio (u %)	0,84	9,28	31,40	39,79	18,69

Izvor: Kontrolna kuća Inspecto .d.o.o. Đakovo

U Županiji u proizvodnoj godini 2016/2017. bilo je ukupno zasijano 40.000 ha pšenice, a sjetva pšenice u 2016. godini odvijala se u otežanim uvjetima. Naime, zbog kiše u listopadu 2016. godine sjetva je u više navrata prekinuta, ali je unatoč nepovoljnim uvjetima za sjetvu pšenice većina površina pod pšenicom posijana u optimalnim rokovima za sjetvu. Optimalni rok za sjetvu je, kada posijana pšenica ulazi u zimu u fazi početka busanja, a dugogodišnja iskustva su pokazala da su optimalni rokovi sjetve za većinu sorti pšenice koje se siju u našem umjereno-kontinentalnom agroekološkom području najčešće od 10. do 25. listopada.

Pšenica koja je posijana u agrotehničkim rokovima uz optimalne temperature zraka i tla brzo je i ujednačeno nikla te je stvorila optimalan sklop biljaka i u zimski period je ušla u fazi početka busanja, što joj je omogućilo da dobro podnese izrazito niske temperature tijekom zimskog perioda. Pšenice koje su sijane nakon optimalnih rokova imale su smanjen sklop biljaka te su kasnije tijekom vegetacije imale manju stabiljiku, stvorile su znatno manju vegetativnu masu i nisu dovoljno nabusale, što je znatno smanjilo prinos u proizvodnji.

Vrlo dobre prinose (više od 9 t/ha) ostvarili su oni proizvođači koji su zasijali visoko rodne sorte u agrotehničkim rokovima, primijenili odgovarajuće agrotehničke mjere i zaštitili pšenicu od bolesti i korova, dok su oni proizvođači koji su posijali pšenicu nakon agrotehničkih rokova u prevlažno tlo ostvarili znatno manje prinose koji su iznosili od 4,5 do 5,0 t/ha.

Prosječni prinos pšenice roda 2017. godine iznosio je 6,50 t/ha, a ukupno je u Županiji proizvedeno 260.000 tona pšenice. Krajem kolovoza 2017. godine prema podacima Tržišnog informacijskog sustava u poljoprivredi (TISUP-a) prosječna cijena pšenice u Republici Hrvatskoj iznosila je 1,07 kn/kg te su proizvođači pšenice s obzirom na vrlo dobre prinose ostvarili pozitivan rezultat u proizvodnji za razliku od prošle godine kada zbog niske cijene pšenice nisu mogli pokriti troškove proizvodnje.

Zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta (olujnog vjetera) koji je u lipnju 2017. godine na području Grada Đakova izazvao štete na obrtnim sredstvima i dugogodišnjim nasadima, Župan Osječko-baranjske županije, na prijedlog Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, proglasio je 3. srpnja 2017. godine na području Grada Đakova elementarnu nepogodu zbog olujnog vjetera. Ukupno utvrđena šteta od elementarne nepogode na jesenskim kulturama na površini od 145,88 ha iznosila je 223.311,44 kuna, a šteta na pšenici na površini od 28,84 ha iznosila je 40.883,05 kuna.

Prema prvim podacima Državnog zavoda za statistiku (rane procjene) prosječni prinos pšenice u Republici Hrvatskoj u proizvodnoj 2016/2017. godini iznosio je 5,5 t/ha te je na površini od 105.000 ha ukupno proizvedeno 577.500 tona pšenice. Domaće potrebe za pšenicom zbog prekomjernog uvoza brašna i mlinsko-pekarskih proizvoda trenutno iznose oko 400.000 tona godišnje, dok su prijašnjih godina iznosile 550.000 tona.

Prvi rezultati ostvarenih prinosa ukazuju da je suša učinila velike štete na jarim kulturama, prvenstveno šećernoj repi, soji i kukuruzu. Suncokret je dobro podnio sušu, skidanje usjeva je obavljeno na 80% površine uz prinos od 3,00 t/ha. Kišno vrijeme usporilo je radove na žetvi soje, a prema prvim rezultatima proizvodnja po jedinici površine manja je u odnosu na 2016. godinu i iznosi 2,8 t/ha.

Tablica 17. Očekivani prinosi jarih kultura u 2017. godini

Kultura	Zasijana površina (ha)	Prosječni prirod (t/ha)	Ukupna proizvodnja (t)
Kukuruz merkantilni	84.000	8,0	672.000
Šećerna repa	12.000	55,0	660.000
Suncokret	12.000	3,0	36.000
Soja	20.000	2,8	56 .000

Izvor: HGK, Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Zbog suše elementarnu nepogodu proglasilo je sedam županija, od toga svih pet slavonskih. Ministarstvo poljoprivrede pozvalo je poljoprivrednike da osiguraju svoje usjeve preko fondova Europske unije, gdje mogu pokriti 65% vrijednosti premije osiguranja, najviše 75.000 eura godišnje po korisniku (Mjera 17 - Upravljanje rizicima).

U okviru Programa ruralnog razvoja poljoprivrednici mogu koristiti i mjeru 5 "Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti" (sanacija poljoprivrednog zemljišta, opremanje uništenih gospodarskih objekata, trajnih nasada, stočnog fonda) gdje intenzitet potpore može iznositi do 100% prihvatljivih troškova.

5.2. Stočarska proizvodnja

Dobri resursi biljne proizvodnje jedan su od preduvjeta proizvodnje dovoljnih količina animalnih bjelančevina mesa te mlijeka i jaja za ishranu stanovništva, zbog čega Županija u svom razvojnem dijelu ukupnog agrara posebno mjesto ustupa razvoju stočarske proizvodnje.

Problematika u stočarskoj proizvodnji višestruka je i ogleda se prije svega kroz nedovoljno korištenje postojećih stočarskih kapaciteta, spore obnove stočnog fonda, nesređenog tržišta stočarske proizvodnje, usitnjenosti obiteljskih gospodarstava i nekontroliranog uvoza hrane. Dodatno smanjivanje stočnog fonda, uz već navedene razloge, uzrokuju nepovoljne vremenske prilike koje otežavaju sjetvu u agrotehničkim rokovima te pravovremeno skidanje usjeva i rast cijena ratarskih poljoprivrednih proizvoda koje u ciklusu stočarske proizvodnje stvaraju disparitete, odnosno često su troškovi proizvodnje veći od otkupnih cijena proizvoda.

5.2.1. Govedarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost prije svega naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošači ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla.

Tablica 18. Kretanje broja krava i ženskog podmlatka u Županiji i Republici Hrvatskoj od 2010. do 2016. godine

Godina	Krave			Ženski podmladak		
	Republika Hrvatska	Županija	OBŽ/RH u %	Republika Hrvatska	Županija	OBŽ/RH u %
2010.	212.222	28.688	13,51	42.447*	6.638*	15,64
2011.	206.291	29.295	14,20	112.600	18.607	16,52
2012.	191.354	26.831	14,00	121.952	20.891	17,13
2013.	180.946	25.699	14,20	110.564	20.969	18,97
2014.	178.827	26.519	14,83	106.156	19.954	18,80
2015.	174.805	26.238	15,00	101.482	19.531	19,24

Izvor: Godišnje izvješće za 2009. - 2016 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

*Kategorija junice i steone junice, od 2011. godine vodi se kategorija ženski pomladak

Podaci u Godišnjem izvješću Hrvatske poljoprivredne agencije za 2016. godinu pokazatelj su trenutnog stanja govedarske proizvodnje u Republici Hrvatskoj. Ukupan broj krava u 2016. godini prema podacima Jedinog registra goveda iznosio je 167.628 krava, što predstavlja smanjenje broja krava za 4% u odnosu na 2015. godinu. Mliječne i kombinirane pasmine uključuju 151.274 krava, od čega je pod kontrolom mliječnosti bilo 93.080 krava (61,5%). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2012. godini, u Republici Hrvatskoj na jedan hektar korištene poljoprivredne površine u 2012. godini bilo je 0,62 uvjetna grla stoke, a u odnosu na ukupno raspoloživo poljoprivredno zemljište taj odnos je znatno manji i govori o još uvijek nezadovoljavajućem stupnju razvijenosti stočarske proizvodnje. U Europskoj uniji (EU-27) na jedan hektar korištene poljoprivredne površine bilo je 0,78 uvjetnih grla stoke, dok je u Europskoj uniji (EU-15) bilo 0,89 uvjetnih grla stoke. Uzimajući u obzir smanjenje broja stoke od 2012. godine ovaj odnos u 2016. godini još je nepovoljniji.

Tablica 19. Kretanje otkupljenih količina mlijeka u Županiji i Republici Hrvatskoj od 2006. do 2016. godine

Godina	Republika Hrvatska (u kilogramima)	Županija (u kilogramima)	Udio Županije u RH u %
2006.	631.619.285	91.892.012	14,6
2007.	653.850.986	102.578.132	15,7
2008.	657.753.856	114.875.213	17,5
2009.	675.246.913	140.770.481	20,8
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.280	23,7
2012.	602.364.638	158.276.650	26,3
2013.	503.851.844	124.108.922	24,6
2014.	522.694.451	141.031.854	27,0
2015.	513.406.175	148.930.366	29,0
2016.	489.645.699	146.861.750	30,0

Izvor: Godišnje izvješće za 2016 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Proizvodnja mlijeka u Republici Hrvatskoj u 2016. godini u odnosu na 2015. godinu smanjena je za 4,7%. U Županiji je također zabilježeno smanjenje proizvodnje u odnosu na 2015. godinu i to za 1,5%. U 2016. godini, na području Županije, otkupljeno je 146.861.750 kilograma, što čini 30% ukupno otkupljenih količina mlijeka. Uzimajući u obzir činjenicu da Županija raspolaže velikom bazom proizvodnje biljne hrane i mogućnost proizvodnje kvalitetne krme, postoji značajni prostor za daljnje povećanje proizvodnje mlijeka. Godišnje potrebe za govedarskim proizvodima u Republici Hrvatskoj su 1,2 milijarde litara mlijeka, što predviđa potrošnju 260 litara po stanovniku te 68.150 tona goveđeg mesa, što pretpostavlja potrošnju 14 kilograma po stanovniku. Od 2004. do kraja 2016. godine u Republici Hrvatskoj nestalo je 42.000 proizvođača mlijeka, dok je u Županiji nestalo 80% proizvođača mlijeka. Tijekom 2016. godine otkupljeno je 489.645.699 kg mlijeka od strane 35 mljekara i 10 registriranih malih obiteljskih sirana koje prerađuju mlijeko proizvedeno na vlastitom gospodarstvu. Mlijeko je otkupljeno od 8.371 hrvatskih seoskih gospodarstava i velikih farmi proizvođača mlijeka.

Tablica 20. Kretanje broja isporučitelja kravljeg mlijeka

Godina	Republika Hrvatska	Županija	Udio u Županiji u RH
2004.	50.777	2.843	5,6
2005.	44.560	2.613	5,9
2006.	38.145	2.243	5,9
2007.	31.959	1.933	6,1
2008.	27.449	1.675	6,1
2009.	23.690	1.590	6,6
2010.	19.937	1.367	6,9
2011.	17.366	1.214	7,0

2012.	14.874	1.077	7,2
2013.	12.639	917	7,3
2014.	11.092	729	6,6
2015.	9.948	643	6,5
2016.	8.376	566	6,7

Izvor: Godišnje izvješće za 2009. - 2016 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Od ukupno 566 proizvođača mlijeka s područja Županije u 2016. godini, 399 proizvođača koji proizvode do 50.000 kilograma mlijeka godišnje, isporučili su 7.078.922 kilograma (4,8%), a 167 proizvođača isporučili su 139.782.828 kilograma mlijeka (95,2%). Dugogodišnji trend pada isporučitelja i broja krava uglavnom kombiniranih pasmina na obiteljskim gospodarstvima orijentiranim na proizvodnju mlijeka, koja dominiraju u strukturi govedarskih farmi, kao posljedica intenzivnog restrukturiranja sektora, rezultira nedostatnim brojem teladi za tov koji se podmiruje uvozom, a što može uzrokovati nestabilnost tova junadi.

Problematika u govedarskoj proizvodnji na području Županije je višestruka. Niža razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na ostale zemlje Europske unije ne može osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta pa je Republika Hrvatska i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe. Nadalje, problemi su legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, prezađženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske te neinformiranost o uvjetima, načinu proizvodnje i poticanja poljoprivrednih proizvođača ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju.

Jedan od razloga sadašnjeg stanja u govedarskoj proizvodnji je djelomična provedba Operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske u 2004. godini. Navedenim Operativnim programom bilo je predviđeno da se izgradi 1.200 novih mliječnih farmi prosječnog kapaciteta od 40 krava (20 do 100 krava), 6.000 postojećih adaptiranih farmi prosječne veličine 15 krava i 228 novih farmi proizvodnog sustava krava-tele s prosječno 60 krava. Za provedbu Operativnog programa Hrvatska banka za obnovu i razvitak (HBOR) osigurala je kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060 kuna, s rokom povrata do 15 godina, uz dvije godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osiguravao je HAMAG BICRO - Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor. Za ovu kreditnu liniju bilo je predviđeno korištenje kapitalnih ulaganja do 50% od odobrenog kredita, odnosno do 500.000,00 kuna (izmjenama 3.500.000,00 kuna), a najviši iznos kredita iznosio je 3.500.000,00 kuna (izmjenama 11.000.000,00 kuna).

Ukupno je kroz Operativni program putem HBOR-a potpisan 231 ugovor. Provedba Operativnog programa imala je za cilj govedarskoj proizvodnji osigurati dobre pozicije u pregovorima s Europskom unijom pri određivanju kvote za mlijeko. Planirano je da se nakon provedbe Operativnog programa proizvodnjom mlijeka bavi 49.520 gospodarstava, a male farme trebale su biti nukleus za proizvodnju tovnje junadi. Republika Hrvatska krajem 2015. godine imala je samo 8.060 gospodarstava koja su se bavila proizvodnjom mlijeka, a uvoz tovnje junadi u Republici Hrvatskoj je značajan.

Radi daljnjih poremećaja u sektoru mlijeka Europska komisija donijela je 8. rujna 2016. godine Delegiranu uredbu 2016/1613 o pružanju iznimne potpore za prilagodbu proizvođačima mlijeka i poljoprivrednicima u drugim sektorima stočarstva. Državama članicama stavljena je na raspolaganje potpora Europske unije u ukupnom iznosu od 350.000.000 eura kako bi se proizvođačima mlijeka i/ili poljoprivrednicima u sektorima govedeg i telećeg mesa te svinjskog, ovčjeg i kozjeg mesa ("poljoprivrednici u drugim sektorima stočarstva") pružila iznimna potpora za prilagodbu. Od navedenog iznosa Republika Hrvatska dobila je 1.517.133 eura s tim da isti iznos za istu namjenu mora osigurati u svom proračunu. Ukupni iznos od 22.707.839,90 kuna isplaćen je posjednicima krava u maksimalnom iznosu od 300,00 kn/grlo u travnju 2017. godine.

Uz sustavne mjere poljoprivredne politike za ostvarivanje bržeg razvoja govedarstva, proizvodnju mlijeka treba poticati na više načina:

- poticati proizvođače koji imaju znanje i koji žele surađivati sa stručnim institucijama,
- poticati mlađu dobnu skupinu koja ima raspoloživu radnu snagu i potrebne zemljišne površine,
- poticati proizvođače na proširenje stajskih kapaciteta, nabavu nove opreme, kvalitetnih grla visokog genetskog potencijala,
- poticati ishranu sukladno pravilima struke putem seminarskih edukacija.

5.2.2. Svinjogojska proizvodnja

Važnost svinjogojstva u stočarskoj proizvodnji i ukupnom gospodarstvu Republike Hrvatske proizlazi iz njegove ekonomske i biološke važnosti. Svinjogojska proizvodnja najvažniji je izvor mesa za opskrbu domaćeg tržišta. Svinjogojstvo ima veliku ulogu u oplemenjivanju ratarskih proizvoda te utječe na razvoj drugih grana gospodarstva kao što je prerada mesa, proizvodnja stočne hrane, građevinarstvo i drugo. U svinjogojskoj proizvodnji je zbog brzog obrta životinja relativno brz povrat uložених sredstava. Biološka važnost svinjogojstva proizlazi iz mogućnosti vrlo dobrog iskorištavanja žitarica, uljarica, ali i nekih nusproizvoda koji nastaju u prehrambenoj industriji.

Procjenjuje se da sadašnja svinjogojska proizvodnja zadovoljava 1/3 hrvatskih potreba. Svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 23,3%, dok je u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje s 12,7% te čini najvažniju proizvodnju mesa u Republici Hrvatskoj.

Tablica 21. Kretanje broja krmača u Republici Hrvatskoj

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Krmače	138.000	135.000	136.000	109.000	98.000	106.000	99.000	96.000	100.000

Izvor: Godišnje izvješće za 2016. godinu Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Republika Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvoj stočarstva ne pokriva domaće potrebe pa razliku podmiruje uvozom. Uz potrošnju od 24 kg svinjskog mesa, od čega 15 kg svježeg mesa, proizvodnja svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj nije samodostatna. U 2016. godini u Republiku Hrvatsku uvezeno je svinjskog mesa u vrijednosti 163,3 milijuna eura, a izvezeno u vrijednosti 24 milijuna eura.

Brojno stanje svinja u Republici Hrvatskoj nije zadovoljavajuće, odraz je nestabilnosti tržišne situacije, odnosno promjenjivosti ponude i potražnje bez ugovaranja proizvodnje. Veliku nestabilnost tržišta u Republici Hrvatskoj izaziva i nekontroliran uvoz svinjskog mesa koji za posljedicu ima stagnaciju ili potpuni prestanak proizvodnje u manjim proizvodnim jedinicama.

Tablica 22. Pregled broja klasiranih svinjskih trupova od 2009. do 2016. godine

Godina	Ukupno	Republika Hrvatska	Uvoz
2009.	1.060.168	958.574	101.594
2010.	1.242.850	1.075.425	167.425
2011.	1.253.660	1.050.676	202.984
2012.	1.208.214	1.024.602	183.612
2013.	1.102.868	981.468	121.400
2014.	976.705	806.645	170.060
2015.	1.088.640	837.652	250.988
2016.	1.127.063	892.044	235.017

Izvor: Godišnje izvješće za 2016. godinu Hrvatska poljoprivredna agencija

Za uspješno funkcioniranje velikih svinjogojskih farmi u poljoprivrednim tvrtkama treba osigurati značajan dio kapitala kako bi se proizvele dovoljne količine rasplodnog i tovnog materijala. Te bi farme morale biti nukleus proizvodnje kvalitetnog rasplodnog materijala za obnovu stada poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava.

Kontrola proizvodnosti kvalitetnog rasplodnog materijala, posebno u obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima, jedan je od preduvjeta stvaranja i uzgoja selekcioniranih svinja, koje će biti visoko vrijedna genetska osnova za kvalitetne tovljenike s visokim postotkom mesne jedinice. Samo s takovim proizvodnim potencijalom uzgajivači u Županiji mogu konkurirati na visokom zahtjevnom tržištu svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj i u Europi.

Osnovna karakteristika u svinjogojskoj proizvodnji na području Županije kao i na cijelom području Republike Hrvatske je permanentno variranje i uglavnom opadanje opsega proizvodnje uz istovremeno ozbiljno pogoršanje naturalnih pokazatelja. Na većini velikih svinjogojilišta proizvodnja je zadržana uz manje ili veće smanjenje opsega, dok je veliki broj malih proizvođača u privatnom sektoru prestao s proizvodnjom bez realne mogućnosti da je ponovo zasnuje.

Jedan od razloga sadašnjeg stanja u svinjogojskoj proizvodnji je djelomična provedba Operativnog programa razvitka svinjogojske proizvodnje kojeg je donijela Vlada Republike Hrvatske u 2005. godini. Provedba navedenog Operativnog programa temeljila se na osiguranim financijskim sredstvima koja su se koristila za kreditiranje izgradnje novih proizvodnih jedinica te za nabavu opreme i potrebnog broja rasplodnih grla. Operativnim programom bilo je predviđeno da se do 2010. godine izgradi 175 farmi za proizvodnju prasadi s tovom prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 75 farmi za proizvodnju prasadi prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 73 farme za tov svinja s godišnjim ukupnim tovom od 3.250 komada tovljenika i 19 farmi za proizvodnju nazimica (nukleusa) prosječnog kapaciteta od 150 krmača.

Za provedbu Operativnog programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu 2.467.594.060,00 kuna. Kreditna sredstva odobravala su se na razdoblje do 10 godina (izmjenama 15 godina) uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osigurao je HAMAG BICRO - Hrvatska agencija za malo gospodarstvo i investicije u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor. Na temelju odredbi Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu investitor je imao pravo koristiti mogućnost povrata kapitalnih ulaganja do 25% investicije, ali ne više od 1.000.000,00 kuna (izmjenama 3.500.000,00 kuna). Od ukupno planiranih 342 farme koliko se planiralo izgraditi provedbom Operativnog programa potpisan je 31 ugovor, odnosno realizirano je samo 9% strateškog dokumenta.

Uzroke nepovoljnog stanja u svinjogojskoj proizvodnji treba tražiti i u zaostaloj tehnologiji proizvodnje (niska plodnost krmača i visoki postotak uginuća uzrokovano neadekvatnim proizvodnim uvjetima te klanjem velikog broja odojaka) uz posljedicu nedovoljne i nekvalitetne proizvodnje tovljenika. Od ekonomskih razloga, jedan od značajnih je niska koncentracija proizvodnih jedinica. Nedovoljan je (i dio je nezadovoljavajuće kakvoće) broj krmača čistih pasmina na kojima bi se trebao temeljiti genetski napredak u svinjogojskoj proizvodnji i brzo ostvarenje visoke i ekonomične proizvodnje za podmirenje domaćih potreba.

Unatoč mogućnostima za svinjogojsku proizvodnju, Republika Hrvatska jedna je od najvećih uvoznika svinjskog mesa u Europi. Jedan od razloga ovakvog stanja u svinjogojskoj proizvodnji je svakako prezaduženost poljoprivrednih proizvođača, neriješeno pitanje poljoprivrednog zemljišta, visoka cijena kapitala i inputa (osobito stočna hrana), kao i struktura vlasništva prerađivačke industrije. Naime, u zemljama članicama Europske unije veliki broj klaonica u suvlasništvu je i proizvođača svinja, što je vrlo bitno pri formiranju otkupne cijene. Osim toga proizvođači svinja u ostalim članicama Europske unije povlače značajna sredstva kroz programe ruralnog razvoja te na taj način po niskim cijenama plasiraju svoju proizvodnju.

Radi nepovoljnog stanja u svinjogojskoj proizvodnji, neophodno je donošenje mjera kojima će se proizvodnja svinja kvantitativno i kvalitativno unaprijediti, a koje trebaju sadržavati:

- proizvodno potrošnu bilancu u svinjogojstvu Republike Hrvatske,
- mjere za povećanje tržišne konkurentnosti,
- mjere za suzbijanje sivog tržišta,
- tržišni red u svinjogojstvu i
- mjere za stabiliziranje tržišta u svinjogojskoj proizvodnji.

5.2.3. Ovčarska proizvodnja

Brojno stanje ovaca u Republici Hrvatskoj u stalnom je porastu. Ovčarska se proizvodnja većinom odvija na ekstenzivnom poljoprivrednom području uz uspostavu intenzivnih proizvodnih jedinica.

Tablica 23. Kretanje broja posjednika i ovaca upisanih u Jedinstveni registar ovaca

Broj posjednika		Broj ovaca	
Republika Hrvatska	Županija	Republika Hrvatska	Županija
23.207*	1.197*	644.463	40.047

Izvor: Godišnje izvješće za 2016 godinu Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Podaci navedeni u tablici odnose se na odrasle kategorije životinja starijih od godine dana

*broj posjednika ovaca i koza vode se objedinjeno

Prema podacima Jedinstvenog registra ovaca u Republici Hrvatskoj upisano je 23.207 posjednika, od čega je 1.197 s područja Županije te 644.463 upisane ovce, odnosno 40.047 ovaca s područja Županije (tablica 23.). U Republici Hrvatskoj 415 proizvođača godišnje isporučuje 3.097.157 kilograma ovčjeg mlijeka, od čega tri proizvođača s područja Županije isporučuju ukupno 23.463 kilograma ovčjeg mlijeka. Prema ocjeni stručnjaka, Županija kao i Republika Hrvatska, ima velike mogućnosti za držanje, ishranu i uzgoj ovaca, koje nisu dovoljno iskorištene.

Ovčje (janjeće) meso ima svoje mjesto, kako na domaćem, tako i na zahtjevnom europskom tržištu. Uz transparentnije provođenje Programa oplemenjivanja ovaca, odnosno stvaranje mesno-mliječnih pasmina te organiziranim otkupom vune, moguće je još brže unaprijediti ukupnu ovčarsku proizvodnju u Županiji. Mlijeko se na tržište plasira u obliku različitih tvrdih punomasnih sireva, a manje u obliku punomasnog sira u salamuri. Vuna danas gotovo da nema nikakvu tržišnu vrijednost i čak postaje ekološki problem jer se teško uništava.

Problem je nedovoljna educiranost uzgajivača, premda se u novije doba javlja sve veći broj mlađih ovčara, koji prihvaćaju suvremena dostignuća u stočarstvu, zatim nerazvijeno tržište proizvoda, izostanak nadzora u proizvodnji, ali i prodaji, ne postojanje standarda, problem s otkupom (vune, manjih količina mlijeka i uzgojno-valjanog podmlatka) i slično. Proizvodnja u ovčarstvu je u sustavu novčane potpore. Nužno je uspostaviti ekonomsko isplative veličine stada na kojima će obiteljska poljoprivredna gospodarstva ostvarivati svoje prihode te genetski unaprijediti postojeću genetiku s plemenitim pasminama.

5.2.4. Kozarska proizvodnja

Do nedavno ekstenzivan sustav proizvodnje mijenja se uvođenjem intenzivne proizvodnje mesa i mlijeka. Ova proizvodnja (zajedno s ovčarstvom) predstavlja alternativne sustave, koji će biti važni u prilagodbi proizvodnje u uvjetima Europske unije zbog njegove manje konkurencije. Za kozarsku proizvodnju u Republici Hrvatskoj može se reći da ima iste osobine kao i ovčarska proizvodnja.

Tablica 24. Kretanje broja posjednika i koza upisanih u Jedinstveni registar koza

Broj posjednika		Broj koza	
Republika Hrvatska	Županija	Republika Hrvatska	Županija
23.207*	1.197*	77.772	1.854

Izvor: Godišnje izvješće za 2016 godinu Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Podaci navedeni u tablici odnose se na odrasle kategorije životinja starijih od godine dana

*broj posjednika ovaca i koza vode se objedinjeno

U pogledu postojećih ograničenja u kozarstvu, ona su slična stanju ovčarstva, kao što je ne postojanje rajonizacije uzgojnih područja, u prosjeku nedovoljna educiranost uzgajivača kozara, nerazvijeno tržište proizvoda i nepostojanje standarda. U novije vrijeme javlja se veći broj proizvođača s proizvodnjom sira u kojem dominira ekološka proizvodnja. U 2016. godini povećan je uvoz živih ovaca i koza u odnosu na 2015. godinu s 694 tona na 1.254 tone. U istom razdoblju povećan je uvoz ovčjeg i kozjeg mesa za 13% i to s 1.412 tona na 1.624 tona.

Prema podacima Jedinstvenog registra koza u Republici Hrvatskoj upisano je 23.207 posjednika, od čega je 1.197 s područja Županije te 77.772 upisanih koza, od čega 1.854 koze na području Županije (tablica 24.).

5.2.5. Konjogojska proizvodnja

Konjogojska proizvodnja u Republici Hrvatskoj nema veliki proizvodni značaj, dok konjogojstvo kao dio stočarske proizvodnje za područje Županije ima gospodarsku, a nadasve kulturnu vrijednost. Ova proizvodnja ima statusno mjesto u Županiji, a najznačajniji subjekt je Državna ergela Đakovo i Lipik. Ova ergela osim provedbe uzgojno-seleksijskog rada na lipicanu u konjogojskim udrugama osigurava i potreban muški rasplodni materijal i na taj način direktno unaprjeđuje razvoj konjogojstva.

Tablica 25. Broj aktivnih konja i vlasnika konja na području Županije u 2016. godini

Ukupan broj aktivnih konja	Ukupan broja aktivnih vlasnika konja
1. 825	782

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija; obrada: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Na području Županije u 2016. godine bilo je ukupno 1.825 konja, a najzastupljenija je lipicanska pasmina s 562 grla koje posjeduje 171 vlasnik. Trenutno stanje konjogojstva u Županiji usko je vezano s problematikom sela: starosna struktura stanovništva i nagomilani problemi u agraru. Sadašnji rasplodni materijal osigurava kvalitetan napredak i značajan pomak ka boljem, ali je nedovoljan broj mladih ljudi na selu zainteresiran za uzgoj, posebice razvoj konjičkog sporta. Plasman uzgojenih i obučenih konja dobar je izvozni proizvod za domaće i europsko tržište.

Jedan od najznačajnijih uzgajivača konja na području Županije je Državna ergela lipicanaca u Đakovu koja ima 176 konja i u njoj se nalazi 13% svjetske populacije lipicanaca. U 2006. godini pokrenut je jedan od najvećih projekata Državne ergele lipicanaca, izgradnja zatvorene jahaone vrijedne 20 milijuna kuna. Prostor i sastavni objekti jahaone namijenjeni su organiziranju i održavanju škole jahanja, dresure konja, terapijskog jahanja te sportskih natjecanja, preskakanju prepona i zaprežnog sporta tijekom cijele godine. Objekt nudi mogućnost održavanja aukcijskih prodaja konja i izložbi i sajmove konja tijekom cijele godine. U okviru jahaonice izgrađena je tribina s tisuću mjesta.

5.2.6. Peradarska proizvodnja

Peradarska proizvodnja u Republici Hrvatskoj industrijski je organizirana, a njena posebnost je mogućnost brzog obrta u poslovanju, koja u konačnici daje najjeftiniju vrstu mesa.

Perad za proizvodnju mesa čini oko 6,8% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i oko 13,3% vrijednosti stočarstva. Pilići su daleko najznačajnija vrsta peradi (u tovu), no postoji još i komercijalna proizvodnja purana, dok je uzgoj gusaka i pataka znatno manje zastupljen, ekstenzivan i namijenjen lokalnoj potrošnji i prodaji. Ukupna vrijednost proizvodnje peradi i jaja čini 13% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, odnosno 21,2% vrijednosti stočarske proizvodnje.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva drže značajan dio peradi, no njihov je udio niži od većine drugih stočarskih resursa, kao i udio u proizvodnji zbog niže intenzivnosti. Otkup jaja u 2016. godini od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosio je 161.000,00 kuna, a od ostalih poslovnih subjekata 282.667.000,00 kuna.

Na području Županije iskazan je interes za intenzivnu proizvodnju tovnih pilića i nesilica, odnosno jaja. Osobito na području Đakova i Valpova ima pozitivnih primjera obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji imaju ugovorenu proizvodnju tovnih pilića s Kokom d.d. Varaždin, s kapacitetima od 2.500 do 12.000 komada u jednom proizvodnom ciklusu u industrijskim sustavima proizvodnje koja uz veća ulaganja donosi odgovarajući dohodak. U ovakvom tipu proizvodnje uspješno je angažirana cijela obitelj, koja uz korištenje suvremene tehnologije polaže pažnju na stručnu edukaciju. Značajne investicije u proizvodnju jaja i tovnih pilića bile su na području Općine Vuka investitor Žito d.o.o., gdje su izgrađeni kapaciteti za 215.000 nesilica iz vlastitog uzgoja i 67.000 tovnih pilića zajedno s pakirnicom. Godišnja proizvodnja kreće se oko 65.000.000 jaja.

Sektor peradarske proizvodnje jedan je od sektora koji na nacionalnoj razini postiže visoku stopu samodostatnosti u proizvodnji jaja i mesa peradi. Značajan je i izvoz peradarskih proizvoda, no prisutna je i visoka stopa njihovog uvoza. U peradarskim farmama i seoskim kokošinjcima godišnje se u Republici Hrvatskoj proizvede oko 570 milijuna komada jaja, a po potrošnji jaja po stanovniku Republika Hrvatska je u donjoj skupini zemalja Europske unije.

U zemljama Europske unije od 1. siječnja 2012., prema direktivi 1999/74/EC, zahtijeva se da sve kokoši nesilice drže u obogaćenim kavezima s dodatnim prostorom za gniježđenje, ključanje, čeprkanje i spavanje ili u alternativnim sustavima. Prema direktivi kavezi se mogu rabiti samo ako svakoj jedinki pružaju barem 750 cm² kaveznog prostora, prostor za gniježđenje, prostor za otpad, prečke i opremu za trošenje kandži, čime bi kokoši zadovoljavale svoje biološke potrebe. Odluka za ukidanje neobogaćenih kaveza donesena je 1999. godine. Zemlje članice imale su dvanaest godina za prelazak na novi sustav i provedbu direktive.

U Republici Hrvatskoj sustav držanja u neobogaćenim kavezima dopušten je do dana pristupanja Republike Hrvatske u Europsku uniju, a najduže 12 mjeseci nakon pristupa Republike Hrvatske u Europsku uniju u svrhu završetka proizvodnog ciklusa. Hrvatski farmeri stare kaveze na svojim farmama s novim jatima nesilica posljednji su put mogli napuniti 30. lipnja 2013. godine, a tako proizvedena jaja tržištu mogla su se ponuditi isključivo do 30. lipnja 2014. godine. S obzirom da su ulaganja skupa i po kljunu iznosi do 20 eura, što je razlog da značajan broj farmi nije uskladio svoje objekte i odustao je od kaveznog uzgoja.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore navedene činjenice rezultirale su sljedeće:

- u 2013. godini uvezeno 2.411 tona jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhan, izvezeno 742 tone istih proizvoda,
- u 2014. godini uvezeno 6.623 tona jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhan, izvezeno 656 tone istih proizvoda,
- u 2015. godini uvezeno 9.027 tona jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhan, izvezeno 1.406 tona istih proizvoda,
- u 2013. godini uvezeno 8.954 tona jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhan, izvezeno 1.852 tone istih proizvoda.

5.2.7. Proizvodnja ribe

Slatkovodno ribarstvo na području Županije već se nekoliko godina nalazi u teškoj ekonomskoj situaciji te prolazi kroz duboke i sveobuhvatne promjene. Glavni problem u poslovanju ribnjaka su visoka novčana izdvajanja za razne vrste koncesija i naknada kao i dugogodišnji ciklus proizvodnje, nepovoljne klimatske prilike te štete od ribojednih ptica. Visoki troškovi poslovanja dovode do previsoke cijene ribe, što otežava plasman ribe, kako na domaćem, tako i na inozemnom tržištu.

Tablica 26. Pregled površine ribnjaka i proizvodnje ribe u Istočnoj Hrvatskoj

Tvrtka	Površina (u ha)	Proizvodnja u tonama
Ribnjak Podunavlje, PP Orahovica	6.635	-
Ribnjak Našice Miagro d.o.o.	1.410	620
Ribnjak d.o.o. Donji Miholjac	1.002	350
Popovac Makler	20	10
Osilovac d.o.o. Feričanci	22	10
Ukupno	3.017	990

Izvor: Informacija o organiziranosti i stanju lovstva i ribolova na području Osječko-baranjske županije, Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

5.2.8. Pčelarska proizvodnja

Pčelarska proizvodnja na području Županije ima dugu tradiciju. Organiziranost pčelara na ovim prostorima postoji još od 1879. godine kada je u Osijeku osnovano prvo pčelarsko društvo. Od tada do danas pčelarstvo je prošlo nekoliko faza organiziranosti. Interes za pčelarsku proizvodnju na području Županije ima tendenciju rasta.

Tablica 27. Pregled proizvodnje meda, broja pčelara i broja pčelinjih zajednica za razdoblje od 2006. do 2016. godine u Županiji

Godina	Broj pčelara	Broj pčelinjih zajednica	Proizvodnja meda (tona)
2006.	514	27.650	1.382
2007.	516	28.500	712
2008.	509	22.513	660
2009.	520	25.400	820
2010.	528	25.720	1.020
2011.	550	28.000	1.150
2012.	585	27.700	920
2013.	670	30.000	1.380
2014.	714	28.600	630
2015.	750	28.800	1.330
2016.	820	30.600	1.120

Izvor: Informacija o stanju i problematici stočarstva na području Osječko-baranjske županije, lipanj 2016.

U 2016. godini u Županiji proizvedeno je 1.120 tona meda koje je proizvelo 820 pčelara (tablica 27.). Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije u suradnji s Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku i Pučkim otvorenim učilištem u Osijeku organizirao je školu pčelara koju je u razdoblju od 2005. do kraja 2016. godine uspješno završilo 735 polaznika, a u 2016. godini školu pčelara završilo je 35 pčelara. Škola prema planu traje 160 sati, a sastoji se od 80 sati teoretskog i 80 sati praktičnog dijela.

Gospodarska manifestacija Dani meda u Republici Hrvatskoj održana je od 7. do 9. listopada 2016. godine u Osijeku u sklopu koje je organizirano XXI. ocjenjivanje kvalitete sortnoga meda, XV. ocjenjivanje pakovina meda, pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda, pakovina pića i suvenira te XII. ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda. Na XXI. ocjenjivanje meda pristiglo je 98 uzorka različitih sorti meda, na XV. ocjenjivanje pakovina pristiglo je 15 pakovina meda, pet pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda i 8 suvenira. Pčelarima koji su prijavili svoj med na ocjenjivanje dodijeljene su 42 diplome Zlatna žlica, 40 diploma Srebrna žlica, 13 diploma Brončana žlica i 3 diplome za sudjelovanje.

U 2016. godini provodio se Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2014. do 2016. godine. Cilj Nacionalnog pčelarskog programa je omogućiti razvoj pčelarstva poboljšanjem tehničko-tehnoloških okvira proizvodnje, dorade i ponude meda za tržište, očuvanjem i povećanjem broja pčelinjih zajednica, osiguravanjem pomoći u kontroli i suzbijanju varooze te potvrđivanjem kvalitete i prepoznatljivosti meda za potrošače uvođenjem sustavnih laboratorijskih analiza.

Tablica 28. Pregled županijskih poticaja usmjerenih razvoju pčelarstva

Godina	Sufinanciranje rada	Sufinanciranje pčelarske škole	Sufinanciranje proizvodnje meda	Ukupno
2004 – 2011.	194.000,00	140.000,00	761.851,00	1.095.851,00
2013.	25.500,00	18.000,00	*744.641,29	788.141,29
2014.	22.500,00	10.000,00	*736.440,11	768.940,11
2015.	6.000,00	20.000,00		26.000,00
Ukupno	248.000,00	188.000,00	2.242.922,40	2.678.922,40

Izvor: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

*Panonian Bee - Umrežavanje pčelara i usklađivanje standarda u proizvodnji meda i zdravlju pčela sa europskim standardima s ciljem prekograničnog ekonomskog razvoja" projekt prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija

U Republici Hrvatskoj pčelari su uglavnom stacionarni, a dio pčelara seli zajednice na pašu. Seleće pčelarenje nije dovoljno zastupljeno, a s obzirom na sve veću urbanizaciju, kao i širenje turističkih sadržaja, poglavito u priobalju te zbog nepouzdatih i kratkotrajnih paša uslijed zamjetnih promjena u klimi, pčelari su prisiljeni sve više seliti. Međutim, velik dio pčelara ne posjeduje odgovarajuću opremu i nema pčelinjake prilagođene za seljenje te su stoga ulaganja u ovaj segment pčelarenja neophodna. Kako se svake godine bilježe značajni gubici pčelinjih zajednica, uzrokovani pčelinjim bolestima, ponajprije varoozom, neophodno je sustavno provoditi praćenje varooze i ostalih bolesti te uvesti sustavnu kontrolu i suzbijanje na cijelom prostoru Republike Hrvatske. Jedino sustavnim praćenjem gubitaka pčelinjih zajednica i praćenjem razvoja varooze kroz pašnu sezonu te integralnim pristupom zaštite može se značajnije utjecati na njihovo smanjenje. Jedan od čimbenika uspješnog prezimljavanja i povećanja prinosa pčelinjih proizvoda je i kvalitetna mlada matica. U Republici Hrvatskoj izvorno živi siva pčela (*Apis mellifera carnica*) te je jedna od temeljnih obaveza očuvanje biološke raznolikosti ove pasmine poticanjem uzgoja i nabave matica, poštujući genotipove pčela, nastale i prilagođene različitim klimatskim regijama Republike Hrvatske. Pčelari u Republici Hrvatskoj proizvode više od dvadeset vrsta meda dostatnog za domaće tržište, a dio proizvodnje se i izvozi. Upravo tako proizveden med, koji je prošao kroz sustav kontrole, za krajnjeg korisnika potrošača predstavlja sigurnu i kvalitetnu hranu.

Osječko-baranjska županija zajedno s Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Vukovarsko-srijemskom podržala je inicijativu Virovitičko-podravске županije koja je u suradnji sa znanstvenim institucijama pokrenula Projekt zaštite izvornosti "Slavonskog meda" koji se zemljopisno proizvodi na području pet navedenih slavonskih županija. Ukupni troškovi za provedbu ovoga Projekta procjenjuje se na 140.000,00 kuna, a odnose se na intelektualne usluge, usluge znanstvene ekspertize, putne troškove, izrada loga i tehničko-materijalne usluge. U sklopu provedbe ovoga projekta Osječko-baranjska županiju s Virovitičko-podravskom županijom zaključila je u prosincu 2014. godine Sporazum o provedbi Projekta "Zaštita izvornosti Slavonskog meda" te je za ovu namjenu osigurala 20.000,00 kuna.

Nositelj Projekta je Virovitičko-podravska županija, a preostale županije osim u osiguravanju financijskih sredstava sudjeluju u organizacijskom dijelu animacije dionika ovoga Projekta na svom području (znanstvene institucije, pčelarske udruge, zadruge, savez).

Ministarstvo poljoprivrede je 25. srpnja 2016. godine donijelo Rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva "SLAVONSKI MED" -zaštićena oznaka izvornosti. Prijelazna nacionalna zaštita označava vremenski period koji traje od datuma podnošenja zahtjeva za registraciju oznake Europskoj komisiji, koja provodi postupak na razini Europske unije, do donošenja konačne odluke o registraciji oznake na razini cijele Europske unije. Donošenjem odluke Europske komisije prestaje važiti tzv. prijelazna nacionalna zaštita, a naziv proizvoda postaje zaštićen od neovlaštenog korištenja i zlouporabe na cijelom tržištu Europske unije.

6. PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA

6.1. Proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića

Županija je zbog svojih prirodnih potencijala značajan izvor sirovina za prehrambenu industriju. Međutim bogatstvo prirodnih potencijala ne prati i adekvatan razvoj prerađivačke industrije.

Prema podacima Financijske agencije u 2016. godini godišnje financijske izvještaje predala su 122 poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost proizvodnja prehrambenih proizvoda i pića s 3.124 zaposlenih. Ostvareni ukupni prihod iznosio je 2,7 milijarde kuna, dobit 55,5 milijuna kuna, a gubitak 55,4 milijuna kuna. Tijekom 2016. godine proizvodnja prehrambenih proizvoda ostvarila je pozitivan konsolidirani rezultat u iznosu od 2,6 milijuna kuna, dok je proizvodnja pića ostvarila negativan rezultat u iznosu od 2,4 milijuna kuna (tablica 29.).

6.2. Mlinsko-pekarska industrija

Na području Županije radi sedam velikih mlinova (dioničarskih društava) kapaciteta 720 tona/24 sata s godišnjim kapacitetom 200.500 tona prerađivanja proizvoda od žitarica.

Mlinovi manjih tvrtki i obiteljskih gospodarstava nestali su u nelojalnoj konkurenciji na tržištu te stvorili mogućnost većeg uvoza brašna i ostalih mlinsko-pekarskih proizvoda iz susjednih država.

Otkupna cijena pšenice roda 2016. godine iznosi od 0,85 kune za III klasu, 0,90 do 1,00 kunu za II klasu i 1,15 kunu za I klasu.

U proizvodnji kruha i tjestenine sve više se otvaraju mali proizvodni kapaciteti s boljom produktivnošću i većim asortimanom proizvoda te velikim uvozom tjestenina poznatih talijanskih proizvođača.

Na prostorima Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije prestala su s radom dva velika mlina u Belom Manastiru i Vinkovcima, a daljnju opskrbu mlinsko-pekarskim proizvodima preuzela je tvrtka Granolio d.o.o. Zagreb.

6.3. Industrija šećera

Na području Županije šećernom repom zasijano je 12.000 ha (ugovoreno s Tvornicom šećera Osijek d.o.o. i Viro tvornicom šećera d.d. Zagreb).

Očekuje se ukupna proizvodnja od 660.000 tona korijena šećerne repe (55 t/ha), što je manje od očekivane proizvodnje zbog suše koja je zahvatila istočni dio Republike Hrvatske. Cijena otkupa šećerne repe iznosila je 270 kn/t na bazi 16% digestije.

6.4. Industrija ulja

Na području Županije u 2017. godini suncokret je zasijan na 12.000 ha. Žetva suncokreta obavljena je krajem kolovoza i početkom rujna. U 2017. godini prosječni prinos bio je 3 t/ha.

Tvornica ulja Čepin d.d. planira otkupiti sav suncokret i soju. Na prostorima Republike Hrvatske suncokret je zasijan na površini od 42.000 ha, a Tvornica ulja Čepin d.d. spremna je otkupiti sve ponuđene količine suncokreta po tržišnoj cijeni, koja se kreće od 2,15 do 2,30 kn/kg.

Proizvodnja soje ove godine bilježi rekordne površine, kako na prostorima Slavonije i Baranje, tako i u ostalim područjima Republike Hrvatske (80.000 ha), pa se očekuje proizvodnja od 200.000 tona zrna soje. Na području Županije ovom važnom uljaricom zasijano je 20.000 ha te se uz prinos od

2,8 tona očekuje ukupna proizvodnja od 56.000 tona. Tržište soje ima tendenciju rasta te se cijene ponuđenih količina kreću od 2,60 do 2,80 kn/kg, što je više u odnosu na 2016. godinu, a koje je izazvano sušnim razdobljima koji su zahvatili istočni dio Europe.

6.5. Industrija stočne hrane

U posljednjih nekoliko godina proizvodnja stočne hrane pokazuje tendenciju pada uzrokovanu prije svega slabom kupovnom moći potrošača i nestabilnim tržištem stoke zbog uvoza jeftinijeg mesa i stoke, što dovodi do smanjena brojnog stanja stoke u domaćem uzgoju.

Privatizacijom velikih gospodarskih sustava na području Županije i Istočne Hrvatske (Valpovo d.d., PP Orahovica d.o.o., Vupik d.d. Vukovar) te otvaranjem u Belju d.d. Darda Tvornice stočne hrane (godišnji kapacitet od 200.000 tona) i u Žitu d.o.o. Osijek Tvornice stočne hrane Vitalka (godišnji kapacitet 80.000 tona) određeni broj tvornica stočne hrane se ugasio ili radi samo za vlastite potrebe, što ukazuje na smanjenje proizvodnje stočne hrane na ovom području, smanjenje broja zaposlenih djelatnika te smanjene mogućnosti plasmana sirovina, odnosno žitarica i uljarica u industriji stočne hrane.

6.6. Ostala prerađivačka industrija

Područje Županije ima raznoliku prerađivačku industriju. Osim gore navedenih većih industrija značajno mjesto zauzimaju (po rezultatima i opsegu poslovanja) klaonička industrija, industrija mlijeka, proizvodnja vina i piva, prerada voća i povrća te konditorska industrija.

6.7. Financijski rezultati poslovanja poduzetnika Županije u 2016. godini

Prema podacima Financijske agencije na području Županije u 2016. godini bilo je:

- 387 poduzetnika čija je osnovna djelatnost poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo,
- 102 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja prehrambenih proizvoda i
- 20 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja pića.

Tablica 29. Pregled broja zaposlenih i financijskih rezultata poslovanja u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, proizvodnji prehrambenih proizvoda i pića Županije u 2016. godini

Djelatnosti	financijski rezultati u tisućama kuna			
	Ukupni prihod			
	2015.	2016.	Indeks	Udio %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.306.863	4.603.359	106,9	18,9
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	2.269.054	2.588.029	114,1	10,6
C11 Proizvodnja pića	104.717	96.856	92,5	0,4
Ukupno sve djelatnosti	21.941.363	24.336.723	110,9	100

Djelatnosti	Dobit				Gubitak				Konsol. financ. rezultat
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %	
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	184.869	211.880	114,69	18,6	35.248	24.573	69,7	3,9	187.307
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	46.776	52.698	112,7	4,6	57.291	50.089	87,4	7,9	2.609
C11 Proizvodnja pića	529	2.869	542,5	0,3	11.546	5.325	46,1	0,8	-2.456
Ukupno sve djelatnosti	834.838	1.140.773	136,6	100	577.320	635.794	110,1	100	504.979

Djelatnosti	Investicije u dugotrajnu imovinu				Broj zaposlenih			
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	218.968	280.187	121,0	24,4	3.262	3.466	106,3	9,1
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	238.838	274.765	115,0	23,9	2.780	2.908	104,6	7,7
C11 Proizvodnja pića	37	22	358,3	0,0	224	216	96,4	0,6
Ukupno sve djelatnosti	811.586	1.149.087	141,6	100	34.927	37.976	108,7	100

Djelatnosti	Prihodi od prodaje u inozemstvu				Uvoz				Saldo
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2014.
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	358.833	406.214	113,2	8,0	257.072	320.488	124,7	10,6	85.726
C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda	494.089	700.307	141,7	13,8	317.940	384.607	121,0	12,7	315.700
C11 Proizvodnja pića	1.454	1.398	96,1	0,0	7.922	6.518	82,3	0,2	-5.120
Ukupno sve djelatnosti	4.446.212	5.065.100	113,9	100	2.626.656	3.019.870	115,0	100	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Godišnji financijski izvještaj o poslovanju za 2016. godinu predalo je 387 poduzetnika (trgovačka društva, obrti, OPG-ovi i zadruge obveznici poreza na dobit) osnovne djelatnosti poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo sa sjedištem u Županiji, koji su ostvarili pozitivan financijski rezultat u iznosu od 187,3 milijuna kuna. Godišnji financijski izvještaj o poslovanju za 2016. godinu predala su 102 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja hrane, koji su ostvarili su pozitivan financijski rezultat u iznosu od 2,6 milijuna kuna. Poduzetnici čija je osnovna djelatnost proizvodnja pića (20 poduzetnika) ostvarili su negativan financijski rezultat u iznosu od 2,4 milijuna kuna (tablica 29.).

Investicije u dugotrajnu imovinu u 2016. godini kod proizvodnje prehrambenih proizvoda iznosile su 274,8 milijuna kuna, što je 15% više u odnosu na 2015. godinu. Djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva povećala je investicije u dugotrajnu imovinu za 21% i iznosile su 280,2 milijuna kuna, dok proizvodnja pića gotovo i nije imala ulaganja u investicije (22.000 kuna).

Djelatnost poljoprivrede, šumarstvo i ribarstvo u 2016. godini ostvarila je 406,2 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu, a istovremeno je uvoz iznosio 320,5 milijuna, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu od 85,7 milijuna kuna. Proizvodnja prehrambenih proizvoda ostvarila je 700,3 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu, a uvezla je u vrijednosti 384,6 milijuna kuna, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene iznosi 315,7 milijuna kuna, dok je proizvodnja pića ostvarila negativan saldo razmjene u iznosu od 5,1 milijun kuna (prihodi od prodaje u inozemstvu iznosili su 1,4 milijuna kuna, uvoz 6,5 milijuna kuna).

7. TEKSTILNA INDUSTRIJA

Tekstilna industrija (C13, C14 prema NKD 2007) obuhvaća proizvodnju modne i zaštitne odjeće, rublja, gotovih tekstilnih proizvoda za kućanstvo, proizvodnju čarapa, trikotažnih odjevnih predmeta i proizvodnju geotekstila.

Godišnje financijsko izvješće o poslovanju za 2016. godinu predalo je 16 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Županiji čija je osnovna djelatnost proizvodnja tekstila i 35 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja odjeće (tablica 30.). Poduzetnici ove dvije industrijske grane u 2016. godini ostvarili su ukupan prihod od 812,2 milijuna kuna, što je 11,3% više u odnosu na 2015. godinu

Proizvodnja tekstila u 2016. godini ostvarila je ukupni prihod u iznosu 32,5 milijuna kuna, što je 0,4% manje u odnosu na 2015. godinu, dok je dobit porasla za 18,5%. Proizvodnja odjeće ostvarila je ukupni prihod u iznosu 779,7 milijuna kuna, dobit od 9,5 milijuna kuna, gubitak 1,1 milijun kuna, pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 8,4 milijuna kuna.

Tablica 30. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja u tekstilnoj industriji u Županiji u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidiran i financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C13 Proizvodnja tekstila	16	32.487	99,6	2.099	118,5	678	57,3	1.420
C14 Proizvodnja odjeće	35	779.679	111,8	9.514	258,2	1.095	22,1	8.419
Ukupno C13,C14	51	812.166	111,3	11.613	212,8	1.773	28,9	9.840

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 31. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u tekstilnoj industriji u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C13 Proizvodnja tekstila	87	98,9	0,2	11	33,0	0,0
C14 Proizvodnja odjeće	1.181	106,1	3,1	4.777	144,8	0,4
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	108,7	100	1.149.087	141,60	100

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji tekstila u 2016. godini bilo je 87 zaposlenih, a u proizvodnji odjeće 1.181. Investicije u dugotrajnu imovinu bilježe pad u obje djelatnosti. Investicije u dugotrajnu imovinu u proizvodnji tekstila iznosile su samo 11.000 kuna, a u proizvodnji odjeće 4,7 milijuna kuna, što je 44,8% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 31.).

Tablica 32. Prosječna mjesečna neto plaća u tekstilnoj industriji u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C13 Proizvodnja tekstila	2.076	3.151	151,8
C14 Proizvodnja odjeće	3.382	3.442	101,8
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	102

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji tekstila prosječna mjesečna neto plaća u 2016. godini iznosila je 3.151 kunu, što je 51,8% više u odnosu na 2015. godinu, dok je u proizvodnji odjeće zabilježen rast za samo 1,8% (tablica 33.). Obje djelatnosti imale su prosječnu mjesečnu neto plaću nižu od prosječne mjesečne neto plaće u gospodarstvu Županije, posebno djelatnost proizvodnje tekstila.

Tablica 33. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u tekstilnoj industriji u Županiji u 2016. godini
u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2016.
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
C 13 Proizvodnja tekstila	9.368	85	0	6.036	151	0	3.062
C 14 Proizvodnja odjeće	651.371	113	13	409.547	114	14	241.824
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100	3.019.870	115	100	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prihodi od prodaje u inozemstvu u proizvodnji tekstila u 2016. godini smanjili su se za 15% u odnosu na 2015. godinu, dok se uvoz povećao 51%, a pozitivan saldo razmjene iznosio je 3,1 milijun kuna.

Proizvodnja odjeće u 2016. godini ostvarila je 651,4 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu ili 13% više u odnosu na 2015. godinu, dok je uvoz bio veći za 14% i iznosio je 409,5 milijuna kuna, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu 241,8 milijuna kuna (tablica 33.).

Proizvodnja tekstila jedna je od najstarijih i najvećih industrijskih djelatnosti u svijetu i ima važnu ulogu u ukupnoj proizvodnji, potencijalu zapošljavanja i trgovini u mnogim zemljama u razvoju. Niska kapitalna intenzivnost temeljno je obilježje djelatnosti proizvodnje tekstila i odjeće koja upućuju na činjenicu da se ova industrija teže prilagođava novim globalnim trendovima.

Perspektive za budući rast i razvoj proizvodnje odjeće u Republici Hrvatskoj te ostvarivanje većih cijena proizvoda temelje se na preusmjeravanju s poslova dorade na vlastitu proizvodnju, a to znači i veća ulaganja u istraživanje i razvoj, marketing, vlastitu robnu marku i razvijanje prodajne mreže. Poduzeća u Republici Hrvatskoj trebala bi ustrajati na fleksibilnosti, kvaliteti, brzini isporuke i stručnosti radne snage.

Trendovi u tekstilnoj i odjevnoj industriji u svijetu su materijali visokih performansi, napredna digitalizacija, proizvodi visoke dodane vrijednosti, novi poslovni modeli, osposobljavanje i edukacija na svim razinama čemu bi trebali težiti i proizvođači u Republici Hrvatskoj.

8. PRERADA DRVA I PROIZVODA OD DRVA I PLUTA, OSIM NAMJEŠTAJA I PROIZVODNJA NAMJEŠTAJA

Drvoprerađivačka industrija izvozno je orijentirana, radno intenzivna grana industrije koja zauzima značajno mjesto u gospodarstvu Županije. Na području Županije postoje kapaciteti za proizvodnju piljene građe, građevinskih elemenata od drva, građevinske stolarije, parketa, ambalaže od drva, kuhinjskog i ostalog namještaja te drugih proizvoda od drva.

Prema podacima Financijske agencije godišnje financijske izvještaje o poslovanju u 2016. godini predao je 61 poduzetnik obveznik poreza na dobit čija je osnovna djelatnost prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i 34 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja namještaja. Ukupno ostvareni prihod ove dvije djelatnosti iznosio je 506,5 milijuna kuna. Djelatnost prerada drva i proizvodi od drva i pluta, osim namještaja ostvarila je pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 1,96 milijuna kuna, dok je proizvodnja namještaja ostvarila negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 1,5 milijuna kuna (tablica 34.).

Tablica 34. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja prerade drva, proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja u Županiji u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	61	374.765	99,6	16.885	160,0	14.925	751,2	1.960
C31 Proizvodnja namještaja	34	131.793	120,0	11.973	160,7	13.466	280,0	-1.493
Ukupno C16, C31	95	506.558	104,2	28.858	160,3	28.391	417,7	467

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Blagi porast zaposlenih zabilježen je tijekom 2016. godine u obje djelatnosti i u obje djelatnosti bilo je 1.300 zaposlenih, što je 3,5% ukupnog broja zaposlenih u gospodarstvu Županije.

Investicije u dugotrajnu imovinu u preradi drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja u 2016. godini iznosile su 12,5 milijuna kuna, što gotovo 9 puta više u odnosu na 2015. godinu. U proizvodnji namještaja investicije su gotovo izostale i iznosile su samo 211.000 kuna (tablica 35.).

Tablica 35. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu prerade drva, proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	893	103,6	2,4	12.516	897,3	1,1
C31 Proizvodnja namještaja	407	109,7	1,1	211	53,0	0,0
Ukupno C16,i C31	1.300	105,4	3,5	12.727	709,0	1,1
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	108,7	100	1.149.087	141,60	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u Županiji je u 2016. godini u proizvodnji namještaja i preradi drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja, zabilježila je rast od 7,9% u odnosu na 2015. godinu i iznosila je 3.394 kune, što je ispod prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije, a u proizvodnji namještaja 3.293 kune (tablica 36.).

Tablica 36. Prosječna mjesečna neto plaća prerade drva, proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	3.144	3.394	107,9
C31 Proizvodnja namještaja	2.921	3.293	112,8
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	102

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Poduzetnici čija je osnovna djelatnost prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja sudjelovali su s 4,5% u ukupnim prihodima od prodaje u inozemstvu u Županiji i ostvarili su 223,9 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu od 214,6 milijuna kuna. Poduzetnici čija je osnovna djelatnost prerada drva i proizvodnja proizvoda od drva i pluta, osim namještaja u 2016. godini smanjili su prihode od prodaje u inozemstvu za 5,1% u odnosu na 2015. godinu, dok je proizvodnja namještaja povećala za 91,7% (tablica 37.).

Tablica 37. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz prerade drva, proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnje namještaja u Županiji u 2016. godini (prema podacima godišnjih financijskih izvještaja)

u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja	195.872	94,9	3,9	1.714	81,4	0,1	194.158
C31 Proizvodnja namještaja	28.040	191,7	0,6	7.607	94,7	0,3	20.433
Ukupno C16, C31	223.912	101,3	4,5	9.321	91,9	0,4	214.591
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100	3.019.870	115	100	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Za razvoj drvne industrije u Republici Hrvatskoj važno je povezivanje svih institucija gdje su udruženi predstavnici drvne industrije, primjena najnovijih tehnologija, brendiranje slavonskog hrasta, primjena dizajna i inovacija u proizvodnji namještaja te sektorsko obrazovanje.

Javnim pozivom za prodaju trupaca Hrvatskih šuma u ožujku 2017. godine odobrene su količine za drveno-prerađivačku industriju Županije. Odobrene količine su manje u odnosu na 2016. godinu za gotovo 55.000 m³, odnosno 1/3 kvote prethodne godine, što će rezultirati smanjenjem broja zaposlenih, manjim dohotkom te novoostvarenom dodanom vrijednošću koja bi trebala biti usmjerena u daljnji razvoj.

Ministarstvo poljoprivrede želi da se kriteriji raspodjele trupaca temelje na koeficijentu iskorištenja drvnog sortimenta, a proizvođačima finalnih proizvoda i izvoznici osigurati dovoljne količine i kvalitetu drvnog materijala.

U cilju dugoročnog sagledavanja problema, neophodno je donijeti nacionalnu šumarsku strategiju, koja treba dati smjernice gospodarenja šumama, odnosno da površine pod šumama ne budu manje od postojećih, a da kvaliteta i vrsta šume dugoročno raste i bude odlična sirovina za izvozne proizvode drveno-prerađivačke industrije.

9. PROIZVODNJA PAPIRA, PROIZVODA OD PAPIRA, TISKANJE I UMNOŽAVANJE SNIMLJENIH ZAPISA

Prema Nacionalnoj klasifikacijskoj djelatnosti - NKD 2007. djelatnost C17 obuhvaća proizvodnju papira i proizvoda od papira, a djelatnost C18 tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa. Poduzeća ovih djelatnosti u Županiji proizvode sljedeće proizvode: celulozu, papir i karton, proizvode od papira i kartona, robu za kućanstvo i higijenu, uredski materijal od papira, tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa (tiskanje novina, usluge pripreme za tisak i objavljivanje, knjigoveške i srodne usluge te umnožavanje snimljenih zapisa).

Prema podacima Financijske agencije o poslovanju poduzetnika u 2016. godini u Županiji godišnje financijske izvještaje predalo je 36 poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost bila proizvodnja papira i proizvoda od papira te tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa. Poduzetnici obje djelatnosti ostvarili su ukupni prihod u iznosu 795,9 milijuna kuna (29,3% više u odnosu na 2015. godinu). U 2016. godini dobit poduzetnika čija je osnovna djelatnost bila proizvodnja papira i proizvoda od papira iznosila je 56,5 milijuna kuna, odnosno 33% više u odnosu na 2015. godinu, gubitak 2,9 milijuna kuna, što je 50,5% više u odnosu na 2015. godinu, pri čemu je ostvaren je pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 53,6 milijuna kuna (tablica 38.).

Poduzetnici čija je osnovna djelatnost tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa ostvarili su u 2016. godini ukupni prihod u iznosu od 32,6 milijuna kuna (4,4% više u odnosu na 2015. godinu), dobit u iznosu od 1,1 milijun kuna, odnosno 13,9% manje u odnosu na 2015. godinu, dok je gubitak iznosio 638.000 kuna, pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 519.000 kuna.

Tablica 38. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja proizvodnje papira i proizvoda od papira te tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa u Županiji u 2016. godini
financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	15	763.350	130,6	56.537	133,0	2.947	150,5	53.589
C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	21	32.617	104,4	1.157	86,1	638	1.101	519
Ukupno C17, C18	36	795.967	129,3	57.694	131,6	3.585	177,8	54.108
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	24.336.723	110,9	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U djelatnosti proizvodnja papira i proizvoda od papira u 2016. godini bilo je 433 zaposlenih, a u djelatnosti tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa 118.

Investicije u dugotrajnu imovinu proizvodnje papira i proizvoda od papira u 2016. godini iznosile su 129,1 milijun kuna, a kod djelatnosti tiskanja i umnožavanja snimljenih zapisa 423.000 kuna (tablica 39.).

Tablica 39. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u proizvodnji papira i proizvoda od papira, tiskanju i umnožavanju snimljenih zapisa u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	433	99,5	1,1	129.085	328,3	11,2
C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	118	101,7	0,3	423	226,6	0,0
Ukupno C17, C18	551	100,0	1,4	39.098	327,9	11,2
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	109	100	1.149.087	142	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u djelatnosti proizvodnja papira i proizvoda od papira u 2016. godini iznosila je 5.328 kunu, odnosno 3,2% manje u odnosu na 2015. godinu, a u djelatnosti tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 3.518 kuna, što je 0,6% manje u odnosu na 2015. godinu (tablica 40.).

Tablica 40. Prosječna mjesečna neto plaća u proizvodnji papira i proizvoda od papira, tiskanju i umnožavanju snimljenih zapisa u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	5.504	5.328	96,8
C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	3.538	3.518	99,4
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Proizvodnja papira i proizvoda od papira jedna je od najznačajnijih djelatnosti u gospodarstvu Županije kada se promatra vanjskotrgovinska razmjena. U 2016. godini ostvareno je 501,4 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu, što je 64,6% više u odnosu na 2015. godinu, a prihodi od prodaje u inozemstvu ove djelatnosti činili su 9,9% ukupnih prihoda od prodaje u inozemstvu u Županiji. Uvoz u iznosu 217,7 milijuna kuna činio je 7,2% ukupnog uvoza Županije, odnosno 21% više u odnosu na 2015. godinu. Ostvareni saldo razmjene u 2016. godini bio je pozitivan i iznosi 283,7 milijuna kuna (tablica 41.).

Tablica 41. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz proizvodnje papira i proizvoda od papira, tiskanju i umnožavanju snimljenih zapisa u Županiji u 2016. godini (prema podacima godišnjih financijskih izvještaja)

u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2014.
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira	501.351	164,6	9,9	217.665	121,0	7,2	283.685
C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa	3.865	111,1	0,1	2.841	183,0	0,1	1.024
Ukupno C17, C18	505.216	164,0	10,0	220.506	121,6	7,3	284.709
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	113,9	100	2.626.656	115,0	100	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

10. KEMIJSKA INDUSTRIJA

Prema podacima Financijske agencije godišnje financijske izvještaje u 2016. godini predalo je 10 poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost bila proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (C20). Ukupni prihodi ove djelatnosti u 2016. godini iznosili su 840,8 milijuna kuna, dobit se smanjila za 23% u odnosu na 2015. godinu i iznosila 23,8 milijuna kuna, gubitak je iznosio 2,2 milijuna kuna, što je rezultiralo pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 21,6 milijuna kuna (tablica 42.).

Tablica 42. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja u djelatnosti proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u Županiji u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	Indeks 2015/2014.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	10	840.857	101	23.782	77	2.215	973	21.567
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Poduzetnici čija je osnovna djelatnost proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2016. godini imali su 1.025 zaposlenih, što je 3% više u odnosu na 2015. godinu. Investicije u dugotrajnu imovinu u 2016. godini iznosile su 11,8 milijuna kuna, odnosno 53% manje u odnosu na 2015. godinu (tablica 43.).

Tablica 43. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u djelatnosti proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u Županiji u 2015. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	1.025	103	3	11.779	47	1
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	109	100	1.149.087	142	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema podacima Financijske agencije prosječna mjesečna neto plaća zaposlenih u ovoj djelatnosti u 2016. godini iznosila je 4.307 kuna, odnosno 4,2% više u odnosu na prosječnu mjesečnu neto plaću u ukupnom gospodarstvu Županije (tablica 44.).

Tablica 44. Prosječna mjesečna neto plaća u djelatnosti proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	4.312	4.307	99,9
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda jedna je od značajnijih izvoznih djelatnosti Županije. U 2016. godini prihodi od prodaje u inozemstvu u ovoj djelatnosti iznosili su 417,5 milijuna kuna, što je 0,8% više u odnosu na 2015. godinu i činili su 8,2% ukupnih prihoda od prodaje u inozemstvu u Županiji. Uvoz u 2016. godini iznosio je 295,8 milijuna kuna, što je 8% manje u odnosu na 2015. godinu, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu 121,7 milijuna kuna (tablica 45.).

Tablica 45. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u djelatnosti proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	
C 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	417.497	100,8	8,2	295.832	92	9,8	121.665
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100	3.019.870	115	100,0	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

11. INDUSTRIJA GRAĐEVINSKOG MATERIJALA

Djelatnost proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda obuhvaća preradu nemetalnih mineralnih sirovina s ciljem proizvodnje sirovina i poluproizvoda namijenjenih prvenstveno građevinskoj industriji (proizvodnja cementa, vapna, gipsa, kamena, mineralne vune te proizvoda od stakla, keramike, porculana). Potražnja za proizvodima ove djelatnosti ovisi o kretanjima u građevinskoj industriji i investicijskim aktivnostima, koje su posredno vezane uz opće stanje u gospodarstvu. Kriza građevinske industrije i pad infrastrukturnih projekata utjecali su na smanjenje potražnje za proizvodima ove industrijske djelatnosti.

U 2016. godini godišnje financijske izvještaje predalo je 28 poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda, koji su ostvarili 644,7 milijuna kuna ukupnog prihoda, što je 18% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 46).

Tablica 46. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanju u djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	financijski rezultati u tisućama kuna			
					Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	28	644.716	118	92.683	880	35.223	169	57.460
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Dobit u 2016. godini iznosila je 92,7 milijuna kuna i osam puta bila je veća u odnosu na 2015. godinu. Gubitak razdoblja u vrijednosti od 35,2 milijun kuna bio je 69% veći u odnosu na 2015. godinu. Ova djelatnost ostvarila je pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 57,4 milijuna kuna.

U industriji građevinskog materijala u 2016. godini bilo je 585 zaposlenih, što je 1,3% manje u odnosu na 2015. godinu. Investicije u dugotrajnu imovinu povećale su se za 53% u odnosu na 2015. godinu i iznosile su 11,8 milijuna kuna (tablica 47.).

Tablica 47. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	585	98,7	2,0	11.793	153	1,0
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	109	100,0	1.149.087	142	100,0

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u 2016. godini iznosila je 6.078 kuna i bila je 13% u odnosu na 2015. godinu, dok je u odnosu na prosječnu mjesečnu neto plaću u ukupnom gospodarstvu Županije bila veća za 47% (tablica 48.).

Tablica 48. Prosječna mjesečna neto plaća u djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5.378	6.078	113
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	101.6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Djelatnost proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u 2016. godini ostvarila je prihode od prodaje u inozemstvu u iznosu 203,1 milijun kuna, što je 7,3% više u odnosu na 2015. godinu. Uvoz u iznosu od 88,4 milijuna kuna smanjio se za 5% u odnosu na 2015. godinu, pri čemu je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu od 114,7 milijuna kuna. Ova djelatnost ostvarila je 4% ukupnih prihoda od prodaje u inozemstvu u Županiji (tablica 49.).

Tablica 49. Prihodi o prodaje u inozemstvu i uvoz djelatnosti proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda u Županiji u 2016. godini (prema podacima godišnjih financijskih izvještaja)

u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	203.128	107,3	4,0	88.388	95	3,0	114.741
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100,0	3.019.870	115	100,0	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

12. METALOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA I STROJOGRAĐNJA

Prema podacima Financijske agencije godišnje financijsko izvješće o poslovanju u 2016. godini predalo je tri poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost proizvodnja metala (C24) i 80 poduzetnika čija je osnovna djelatnost proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme (C25).

U proizvodnji metala u 2016. godini ostvaren je ukupni prihod u iznosu 27,2 milijuna kuna, što je dva puta više u odnosu na 2015. godinu. Dobit ove djelatnosti iznosila je 109.000 kuna i u odnosu na 2015. godinu povećala se 32%, dok je gubitak iznosio 5,9 milijuna kuna, tako da je financijski rezultat bio negativan i iznosio je 5,8 milijuna kuna.

U proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme ukupni prihod u 2016. godini iznosio je 444,8 milijuna kuna i bio je 20% veći u odnosu na 2015. godinu. Dobit je iznosila 27,5 milijuna kuna i za 79% bila je veća u odnosu na 2015. godinu. Gubitak u 2016. godini u iznosu 1,8 milijuna kuna smanjio se za 66% u odnosu na 2015. godinu, što je rezultiralo pozitivnim financijskim rezultatom u iznosu 25,7 milijuna kuna (tablica 50.).

Tablica 50. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja u djelatnostima proizvodnja metala i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u Županiji u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C24 Proizvodnja metala	3	27.219	232	109	132	5.881	23	-5.772
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	80	444.809	120	27.514	179	1.823	34	25.691
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji metala u 2016. godini bilo je samo 69 zaposlenih, što je 12% manje u odnosu na 2015. godinu, dok je u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme bilo 1.135 zaposlenih, odnosno 21% više u odnosu na 2015. godinu. Investicija u dugotrajnu imovinu u proizvodnji metala gotovo i nije bilo, dok su u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme iznosile 5,8 milijuna kuna, odnosno 29% manje u odnosu na 2015. godinu (tablica 51.).

Tablica 51. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u djelatnostima proizvodnja metala i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %
C24 Proizvodnja metala	69	88	0	0	-	0
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	1.135	121	3,0	5.786	71	1,0
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	109	100,0	1.149.087	142	100,0

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema podacima Financijske agencije prosječna mjesečna neto plaća u proizvodnji metala u 2016. godini iznosila je 2.750 kuna, što je 42,1% manje u odnosu na 2015. godinu, a u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme iznosila je 3.799 kuna, odnosno 0,7% manje u odnosu na 2015. godinu. U obje proizvodne djelatnosti prosječna mjesečna neto plaća bila je manja od prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije (tablica 52.).

Tablica 52. Prosječna mjesečna neto plaća tvrtki u djelatnostima proizvodnja metala i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C24 Proizvodnja metala	4.746	2.750	57,9
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	3.827	3.799	99,3
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Poduzetnici čija je osnovna djelatnost proizvodnje metala ostvarili su u 2016. godini 1,6 milijuna kuna prihoda od prodaje u inozemstvu, što je 39% manje u odnosu na 2015. godinu, a poduzetnici u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme ostvarili su 14% više prihoda od prodaje u inozemstvu u odnosu na 2015. godinu i to u vrijednosti od 173,3 milijuna kuna. Uvoz poduzetnika u proizvodnji metala u 2016. godini povećan je 12% i iznosio je 112.000 kuna, dok su poduzetnici u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme uvezli u vrijednosti 40,9 milijun kuna, odnosno 41% više u odnosu na 2015. godinu. U obje djelatnosti u 2016. godini ostvaren je pozitivan saldo razmjene u ukupnom iznosu 133,3 milijuna kuna (tablica 53.).

Tablica 53. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u djelatnostima proizvodnje metala i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme u Županiji u 2016. godini

u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	
C24 Proizvodnja metala	1.601	61	0	767	112	0	834
C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	173.296	114	3,0	40.876	141	1,0	132.420
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100,0	3.019.870	115	100,0	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Kretanja u djelatnosti proizvodnje metala ovise o stanju i kretanjima svjetskog gospodarstva i potražnji koju generiraju ključne partnerske industrije - strojogradnja, brodogradnja, automobilska industrija, energetika, građevinarstvo i drugo. Kako je tržište u Republici Hrvatskoj premalo za značajniji rast proizvodnje, tvrtke ove djelatnosti prvenstveno moraju usmjeriti svoje proizvodne kapacitete na zemlje Europske unije, što ujedno znači i povećanje razine produktivnosti imovine i radne snage, kako bi bili što konkurentniji na inozemnom tržištu.

U djelatnosti proizvodnje strojeva i uređaja u 2016. godini godišnje financijske izvještaje o poslovanju predalo je 29 poduzetnika obveznika poreza na dobit. Ukupni prihod u 2016. godini smanjio se za 11,8% u odnosu na 2015. godinu i iznosio je 835,4 milijuna kuna, pri čemu je ostvarena dobit u iznosu od 32,9 milijuna kuna i gubitak od 13,5 milijuna kuna, odnosno pozitivan financijski rezultat u iznosu od 19,4 milijuna kuna (tablica 54.).

Tablica 54. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja u proizvodnji strojeva i uređaja u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod	Indeks 2016/2015.	Dobit	financijski rezultati u tisućama kuna			
					Indeks 2016/2015.	Gubitak	Indeks 2016/2015.	Konsolidirani financijski rezultat
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C28 Proizvodnja strojeva i uređaja	29	835.396	88,2	32.913	67,9	13.466	325,2	19.447
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	24.336.723	110,9	1.140.773	136,6	635.794	110,1	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji strojeva i uređaja u 2016. godini zabilježeno je smanjenje broja zaposlenih za 1,1% u odnosu na 2015. godinu i bilo je 1.042 zaposlena, a investicije u dugotrajnu imovinu bile su 47% manje u odnosu na 2015. godinu i iznosile su 24,2 milijuna kuna (tablica 55.).

Tablica 55. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u proizvodnji strojeva i uređaja u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
C28 Proizvodnja strojeva i uređaja	1.042	98,9	2,7	24.240	53	2
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	108,7	100	1.149.087	142	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U ovoj djelatnosti u 2016. godini zabilježen je rast prosječne mjesečne neto plaće za 5,9% u odnosu na 2015. godinu, koja je iznosila 5.121 kunu i za 23,9% bila je veća od prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije (tablica 56.).

Tablica 56. Prosječna mjesečna neto plaća u proizvodnji strojeva i uređaja u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
C28 Proizvodnja strojeva i uređaja	4.834	5.121	105,9
Ukupno gospodarstvo Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Proizvodnja strojeva i uređaja jedna je od važnijih izvoznih djelatnosti Županije, čiji su prihodi od prodaje u inozemstvu sudjelovali s 14,3% u ukupnim prihodima od prodaje u inozemstvu u Županiji. U 2016. godini prihodi od prodaje u inozemstvu iznosili su 722,7 milijuna kuna, što je 14,6% manje u odnosu na 2015. godinu, dok je uvoz iznosio 447,2 milijuna kuna, što je 2,3% više u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini ostvaren je pozitivan saldo razmjene u iznosu 275,5 milijuna kuna (tablica 57.).

Tablica 57. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz proizvodnje strojeva i uređaja u Županiji u 2016. godini (prema podacima godišnjih financijskih izvještaja)

u tisućama kuna

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
C24 Proizvodnja metala	722.722	85,4	14,3	447.170	102,3	14,8	275.552
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100,0	3.019.870	115	100,0	2.045.230

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

13. GRAĐEVINARSTVO

Godišnje financijske izvještaje o poslovanju poduzetnika u 2016. godini predalo je 487 poduzetnika obveznika poreza na dobit čija je osnovna djelatnost građevinarstvo. Ukupni prihod ostvaren u ovoj djelatnosti iznosio je 2,5 milijardi kuna, što je 6,6% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 58.).

Tablica 58. Broj poduzetnika, ukupni prihodi i ukupni rashodi u građevinarstvu Županije u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihod			
	2016.	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
F Građevinarstvo	487	2.325.574	2.479.177	106,6	10,2
Ukupno gospodarstvo Županije	4.764	21.941.363	24.336.723	110,9	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Dobit u 2016. godini iznosila je 107,6 milijuna kuna i 33% bila je veća u odnosu na 2015. godinu, dok je gubitak iznosio 202,5 milijuna kuna i tri puta je bio veći u odnosu na 2015. godinu, što je rezultiralo negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 94,9 milijuna kuna (tablica 59.).

Tablica 59. Dobit i gubitak u građevinarstvu Županije u 2016. godini

financijski rezultati u tisućama kuna

Djelatnost	Dobit				Gubitak				Konsolidirani financijski rezultat
	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	
F Građevinarstvo	80.812	107.605	133	9,0	59.782	202.544	339	32,0	-94.940
Ukupno gospodarstvo Županije	834.838	1.140.733	137	100,0	577.320	635.794	110	100,0	504.979

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U građevinarstvu je u 2016. godini bilo 5.140 zaposlenih, odnosno 2% više u odnosu na 2015. godinu. Investicije u dugotrajnu imovinu iznosile su 33,9 milijuna kuna, što je 50% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 60.).

Tablica 60. Broj zaposlenih i investicije u dugotrajnu imovinu u građevinarstvu Županije u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih			Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)		
	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/2015.	Udio u %
F Građevinarstvo	5.140	102,0	13,5	33.968	150,0	3,0
Ukupno gospodarstvo Županije	37.966	108,7	100	1.149.087	141,6	100

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u građevinarstvu u 2016. godini iznosila je 4.087 kuna, odnosno 4% više u odnosu na 2015. godini (tablica 61.).

Tablica 61. Prosječna mjesečna neto plaća u građevinarstvu u Županiji u 2015. i 2016. godini

Djelatnost	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
F Građevinarstvo	3.917	4.087	104,0
Ukupno gospodarstvo Županije	4.068	4.134	101,8

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Građevinarstvo je u 2016. godini ostvarilo prihode od prodaje u inozemstvu u vrijednosti 59,3 milijuna kuna, što je 14% manje u odnosu na 2015. godinu, a uvoz bilježi pad od 24% u odnosu na 2015. godinu. Ova djelatnost u 2016. godini ostvarila je pozitivan saldo razmjene od 34 milijun kuna (tablica 62.).

Tablica 62. Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u građevinarstvu u Županiji u 2016. godini (prema podacima godišnjih financijskih izvještaja)

							u tisućama kuna
Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo 2015.
	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	2016.	Indeks 2016/ 2015.	Udio u %	
F Građevinarstvo	59.268	86	1,2	29.197	76	1,0	33.968
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100,0	3.019.870	115	100,0	1.149.087

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini u Županji izdano je 596 građevinskih dozvola, što je 266 više dozvola, odnosno 81 % više u odnosu na 2015. godinu, a u Republici Hrvatskoj u 2016. godini izdano je 27 % više građevinskih dozvola u odnosu na 2015. godinu. Od ukupno 596 izdanih građevinskih dozvola u Županiji 355 se odnosi na zgrade (rast od 60%) i 241 na ostale građevine. U 2016. godini u Županiji je izdano 7,4% svih izdanih građevinskih dozvola u Republici Hrvatskoj (tablica 63.).

Tablica 63. Izdane građevinske dozvole prema vrstama građevina u 2015. i 2016. godini

	Ukupno		Indeks 2016/ 2015.	Zgrade		Indeks 2016/ 2015.	Ostale građevine		Indeks
	2015.	2016.		2015.	2016.		2015.	2016.	
Republika Hrvatska	6.328	8.018	127	5.133	6.418	125	1.195	1.600	134
Županija	330	596	181	221	355	160	109	241	221
Udio u %	5,2	7,4		4,3	5,5		9,1	15	

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Kod izdanih odobrenja za građenje u Županiji u 2016. godini vidljiv je značajno veći udio izdanih odobrenja za nestambene zgrade, nego za stambene. Površina stambenih zgrada za koje je izdano odobrenje za građenje iznosi 32.600 m², a nestambenih 143.798 m² (tablica 64.).

Tablica 64. Površina zgrada i stanova za koje su izdana odobrenja za građenje (novogradnja i dogradnja) u 2016. godini

	Zgrade			Stanovi	
	Ukupno	Stambene	Nestambene	Broj	Korisna površina, m ²
	Površina, m ²	Površina, m ²	Površina, m ²		
Republika Hrvatska	2.635.237	1.179.985	1.455.252	9398	859.996
Županija	176.398	32.600	143.798	223	24.646
Udio u %	6,7	2,8	9,9	2,4	2,87

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Pokazatelji građevinskih aktivnosti u 2016. godini potvrđuju blage pozitivne trendove, što se prije svega odnosi na povećanje broja izdanih građevinskih dozvola i vrijednosti novih ugovorenih poslova.

Tome pridonosi i postupno poboljšavanje korištenja raspoloživih sredstava iz fondova Europske unije, pokretanje novih infrastrukturnih projekata, kao i projekti povezani s energetsom obnovom zgrada. Novim mjerama potiče se potražnja u stanogradnji, a porezno rasterećenje tvrtki i stanovništva te izgradnja poticajnijega poslovnog okruženja otvorit će mogućnost povećanja investicija privatnog sektora.

U takvim uvjetima bit će više poslova za građevinski sektor koji će se organizacijski i tehnološki trebati prilagoditi izmijenjenoj strukturi radova, riješiti pitanje nedostatka dijela radnika određenih struka i kvalifikacija te pronaći odgovore na sve snažniji pritisak inozemne konkurencije na domaćem tržištu.

Nedostatak radne snage u građevinarstvu i dalje predstavlja veliki problem, a uzrokovan je velikim odljevom radne snage u zemlje Europske unije, nedostatkom potrebnih kadrova na tržištu rada, premalim kvotama za uvoz stranih radnika kao i obrazovnim sustavom koji nije usklađen s potrebama tržišta rada. Poboljšanje cjelokupnog stanja bilo bi moguće uz adekvatnu pomoć države i to boljom kontrolom poduzetnika, odnosno uklanjanjem s tržišta onih poduzetnika koji ne podmiruju svoje obveze, kao i smanjenjem poreza na dodanu vrijednost i doprinosa. Na taj način bi poduzetnici bili u mogućnosti osigurati radnicima bolje uvjete rada i plaće i time smanjiti odlazak radne snage.

14. PROMET

Županija se zbog svog geoprometnog položaja nalazi na raskrižju robnih tokova. Takav položaj Županije, tvrtkama čija je djelatnost prijevoz i skladištenje, pruža velike mogućnosti za razvoj, a samim tim i za razvoj gospodarstva u cjelini.

Općenito, stanje prometne infrastrukture u Županiji, nakon godina sustavnog zanemarivanja, sve više zadovoljava potrebe aktualnog tržišta prijevoza, što je rezultat prometnih investicija u posljednjih nekoliko godina. Puštanje u promet južnog traka južne obilaznice u Osijeku, zatim cijele dužine obilaznice oko Donjeg Miholjca kod Našica, najvažnije su investicije cestogradnje u Županiji u posljednjih godinu dana ili kada su u pitanju državne ceste kojima gospodare Hrvatske ceste. Županija ima ukupno tri tisuća kilometara prometnica od čega je 487 kilometra državnih cesta.

Novom investicijom vrijednom 4,5 milijuna eura nastavilo se ulaganje u modernizaciju i razvoj tvrtke Ricardo d.o.o. Darda. Otvorenje nove stanice za tehnički pregled s pratećim sadržajima i kupovina 20 novih tegljača marke MAN TGX s poluprikolicama marke Schmitz, tvrtka Ricardo d.o.o. Darda povećala je svoj vozni park koji sada broji 300-tinjak vozni jedinica. Kupovina novih tegljača najviše klase, dokaz je održavanja najviše razine kvalitete vozila kao jednog od preduvjeta za osiguranje vrhunske usluge za svoje kupce. Nove kompozicije namijenjene su prvenstveno za međunarodni transport.

Nadalje, kreće se i u dovršetak izgradnje koridora Vc od Osijeka prema Belom Manastiru, što je od iznimne važnosti za Županiju. U izgradnju gotovo svih dionica Slavonike do sada je bio uključen Osijek-Koteks d.d. Prema programu Hrvatskih autocesta, do 2020. godine trebala bi biti završena tehnološka cjelina koridora Vc koja bi bila u prometu i pod naplatom od Belog Manastira preko Osijeka sa spojem na autocestu A3 i u nastavku preko graničnog prijelaza Svilaja spojena s Bosnom i Hercegovinom. Neće se odmah graditi na cijeloj dionici do jedinog baranjskog grada, nego će se, za početak, graditi most Halasica te sedam nadvožnjaka i putnih prijelaza - Adica, Sudaraš, Bolman, Jagodnjak, Krčevine, Mali Jagodnjak i Bezdan. Hrvatske autoceste, kao investitor, objavile su natječaj, čija procijenjena vrijednost iznosi 95 milijuna kuna. Izgradnjom predmetnih nadvožnjaka i putnih prijelaza preko autoceste A5 omogućuje se odvijanje prometa državnim, županijskom i lokalnim cestama te je buduća izgradnja autoceste od Belog Manastira do mosta Drava, koja je planirana u 2018. godini, neovisna o funkcioniranju prometa državnim, županijskom i lokalnim cestama.

Most Halasica, duljine 800 metara je sjeverni nastavak novog mosta preko Drave kod Osijeka, i njime će se autocesta preko obalnog (i poplavnog) pojasa u baranjsku ravnicu spustiti ispred Čemince. Predviđeno trajanje izgradnje mosta, nadvožnjaka i putnih prijelaza je 24 mjeseca, osim nadvožnjaka i putnog prijelaza Adica na državnoj cesti D517, čija je izgradnja planirana na 18 mjeseci zbog naknadnog postupka ishoda građevinske dozvole. Rok dovršetka radova i na tom objektu istovjetan je roku dovršetka ostalih objekata. Paralelno s ovim, radit će se i na nastavku izgradnje trase do Belog Manastira, ishodit će se dozvole i projektna dokumentacija. Novim četverogodišnjim Programom građenja i održavanja javnih cesta predviđena je izgradnja punog profila ove dionice autoceste. Gradnja ove autoceste Vlada Republike Hrvatske uvrstila je u svoj "Projekt Slavonija".

Unatoč problemima, posljednjih godina ipak se radilo na obnovi i rekonstrukciji cesta (izgradnja obilaznica u gradovima Đakovo, Valpovo, Donji Miholjac i Našice). Đakovo je bilo prvi grad koji je sredinom 90-ih godina dobio obilaznicu, prošle je godine u vrijednosti 7,9 milijuna kuna saniran kolnik, a saniran je i kolnik valpovačke obilaznice, kao dijela državne ceste D34 kojom dnevno prođe 6,5 tisuća vozila. Druga je to najprometnija cesta u ovoj Županiji. U cijelosti se prometuje i obilaznicom oko Donjeg Miholjca s obzirom da je u ožujku pušten u promet i drugi dio, koji od centra vodi prema zapadu. U Našicama je također puštena u promet cijela dužina obilaznice, koja je izgrađena, ali je zbog neriješenih imovinskopravnih odnosa odgođen njen završetak i otvorenje, a u planu je i izgradnja obilaznice u smjeru prema Požegi. Svi gradovi u Županiji imaju obilaznice, osim Belog Manastira, koji će prvo morati sačekati izgradnju autoceste. Za sada od novog mosta do Belog Manastira neće se graditi autocesta već brza cesta, a samim time onda će izostati izgradnja obilaznice.

Proširenje južnog traka već postojeće južne obilaznice u Osijeku bio je najzahtjevniji i financijski najveći zahvat. Ona je među najprometnijim dionicama u Republici Hrvatskoj s dnevno zabilježenim brojem prolaza od 18.500 vozila, a u tijeku je izrada idejnog rješenja i ishoda lokacijske dozvole za obnovu sjevernog, starog kolnika te obilaznice. Hrvatske ceste d.o.o. financirale su gradnju pješačkog nathodnika za stanovnike južnog dijela Stadijskog naselja, a u tijeku je realizacija rekonstrukcije državne ceste D518, od južne obilaznice do raskrižja s Divaltovom ulicom, koja će u duljini od 450 metara biti napravljena kao četverotračna cesta.

U pet mjeseci obavljena je rekonstrukcija državne ceste D517, izgrađena su dva kružna toka i dva nova ulaza u gospodarsku zonu. Nakon gradnje mosta na Dravi, ovo je zasigurno najveća investicija u prometnoj infrastrukturi u Belišću. Ukupna investicija iznosila je 14 milijuna kuna, od čega su Hrvatske ceste d.o.o. financirale 96%. Izveden je novi kružni tok na južnom ulazu u Brijest, izmještena je dionica ceste Antunovac-Jarmina, kao i novi montažni kružni tok u smjeru prometovanja prema trgovačkom centru Portanova.

Završena je rekonstrukcija cesta od Koške prema Normancima, zatim od valpovačke obilaznice u smjeru Osijeka, kao i nastavak u smjeru Donjeg Miholjca. Jedan od velikih zadataka i planova Hrvatskih cesta d.o.o. je rekonstrukcija, odnosno obnova kolnika na dionici od Osijeka u smjeru Erduta. Obavljeni su pripremni radovi za rekonstrukciju Preradovićeve ulice, odnosno betonske ceste u Đakovu, dok će se u Baranji raditi na rekonstrukciji ceste od Baranjskog Petrovog Sela prema graničnom prijelazu s Mađarskom. U planu je i program sanacije opasnih mjesta, kao što su lokacije u Budrovcima, u Gradac Našičkom, na dionici Đakovo-Kuševac.

Ulaganje Hrvatskih cesta d.o.o. na području Županije kontinuirano se nastavlja i u 2017. godini, a sukladno potrebi i razvijanju ciljne strategije razvoja i poboljšanja sigurnosti prometovanja. U 2017. godini planirani su projekti ukupne vrijednosti oko 55 milijuna kuna, a koji se odnose na radove obnove i rekonstrukcije te projektiranja s ishođenjem dozvola. Ove godine započeo je i projekt izgradnje kružnog raskrižja na križanju ulica Kneza Trpimira i Martina Divalta.

U tijeku je projektiranje obnove sjevernog kolnika južne obilaznice za koji je predan zahtjev za izdavanje lokacijske dozvole. Po ishođenju iste dozvole, slijedi izrada glavnog projekta i izdavanje građevinske dozvole. Plan je da se sve ove aktivnosti izvrše do kraja 2017. godine nakon čega bi se mogao raspisati natječaj za izvođenje radova, a početak radova bi mogao biti u travnju ili svibnju 2018. godine, ukoliko budu riješeni imovinsko-pravni odnosi.

U tijeku je projektiranje i rješavanje pitanja vezanih uz zemljište na kojem se planira izgradnja obilaznice oko Petrijevac, koja se planira financirati iz EU fondova i najvjerojatnije da do početka njene realizacije neće doći u iduće dvije ili možda i tri godine. Sva daljnja ulaganja bit će sukladno potrebi i raspoloživim sredstvima, s naglaskom na modernizaciju već postojećih prometnica. Strateški opravdane dionice, ponajviše obilaznice gradova, pokušat će se financirati preko EU fondova.

Na koridoru Vc, nakon izgradnje mosta preko rijeke Drave u vrijednosti 1,18 milijarde kuna završen je i most preko rijeke Drave u Petrijevcima, dužine 2.485 metara, koji je dio je koridora Vc, odnosno preko njega će prelaziti brza cesta. Most na Dravi djelomično je i viseći jer nema stupove u Dravi, a pijesak izvučen iz Drave koristio se u izgradnji, po ugovoru s Hrvatskim vodama. Most ima četiri vozna traka i dva zaustavna, a brzina će, najvjerojatnije, biti ograničena na 100 kilometara na sat. Riječ je o autocesti A5, Beli Manastir - Osijek - Svilaj.

Prema podacima iz godišnjih financijskih izvještaja u 2016. godini, djelatnošću prijevoza i skladištenja u Županiji bavilo se 204 poduzetnika obveznika poreza na promet, odnosno 4,3% poduzetnika u ukupnom gospodarstvu Županije. Ukupni prihod ostvaren u toj djelatnosti iznosio je 1,23 milijarde kuna, što je 17,4% više u odnosu na 2015. godinu. U tvrtkama čija je osnovna djelatnost prijevoz i skladištenje u 2016. godini bilo je 1.972 zaposlena, što je 11,9% više u odnosu na 2015. godinu. Ostvarena dobit djelatnosti prijevoza i skladištenja u 2016. godini iznosila je 64 milijuna kuna, odnosno 75,3% više u odnosu na 2015. godinu. Gubitak ove djelatnosti iznosio je 8 milijuna kuna (32,2% manje u odnosu na 2015. godinu), pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 56 milijuna kuna (tablica 2.).

Prosječna mjesečna neto plaća u 2016. godini iznosila je 4.298 kuna, što je za 2% više u odnosu na 2015. godinu, što je 4% više od prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom gospodarstvu Županije (tablica 10.).

14.1. Cestovni promet

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u Županiji ima 1.651 kilometar cesta, od čega 43 kilometra autocesta, 467 kilometara državnih, 653 kilometar županijskih i 488 kilometara lokalnih cesta. Prema istom izvoru u 2016. godini ukupno je registrirano 116.620 motornih vozila. Registrirana motorna vozila u Županiji čine 5,9% ukupno registriranih motornih vozila u Republici Hrvatskoj (tablica 65).

Tablica 65. Registrirana motorna vozila u Županiji i Republici Hrvatskoj

Motorna vozila	Županija			Indeks 2015/ 2014.	Indeks 2016/ 2015.	Republika Hrvatska 2016.	Udio Županije u RH u 2016. (u %)
	2014.	2015.	2016.				
Mopedi i motocikli	7729	7 406	7133	95	96	152 873	4,66
Osobna vozila	85 025	85 906	88 613	101,03	103,15	1 552 904	5,70
Autobusi	202	205	205	101,48	100	5 513	3,71
Teretna vozila ¹	7 886	8 125	7 308	103,03	89,99	146 230	4,99

Ostala vozila ²	11 071	11 042	12 361	99,73	111,94	138 536	8,92
Ukupno	112 013	112 684	115 620	100,06	102,60	1 996 056	5,92

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

¹ uključeni su tegljači

² uključeni su kombinirani automobili, radni strojevi, radna vozila i traktori

Tablica 66. Cestovni prijevoz robe u Županiji i Republici Hrvatskoj od 2011. do 2016. godine

u tonama

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Indeks 2016/ 2015.
Republika Hrvatska	74.645	65.439	67.500	66.146	66.491	72 503	100,52
Županija	6.187	5.058	6.091	6.771	6.528	6 824	96,41
Udio u %	8,3	7,2	9,0	10,2	9,8	9,4	

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

14.1.1. Cestovni teretni promet

Cestovni promet i dalje je najzastupljeniji oblik prijevoza tereta. U 2016. godini broj teretnih voznih jedinica u Županiji smanjio se za 10%, ali je prijevoz robe u odnosu na 2015. godinu porastao za 9%.

Razlog tome je povećanje gospodarskih aktivnosti što je rezultiralo potražnjom za prijevozom tereta, ali i kupovinom novih vozila. Razvijanjem logističkog i distribucijskog centra tvrtka Ricardo d.o.o. Darda preuzela je veliku većinu poslova prijevoza u regiji. S manje vozila napravljeno je više prijevoza bez praznog hoda, što je upravo i razlog povećanja prijevoza tereta roba od 4,5 % u Županiji. Kod drugih prijevoznika stanje voznog parka se obnavlja, što utječe na ukupnu starost, odnosno na prosjek starosti voznih parkova u Županiji.

Najvećih problemi u prijevozu su visoki troškovi hladnog pogona, neusklađene cijene prijevoza na tržištu, koje porastom cijena dijelova ili naftnih derivata u velikoj većini idu na teret samih prijevoznika. Pozitivnih primjera je malo, a uglavnom se svode na okrupnjavanje tvrtki odnosno preuzimanje manjih tvrtki, obrtnika s nekoliko voznih jedinica. S nekim zemljama u regiji, izvan granica Europske unije, potpisani su posebni ugovori s kojima dozvole za međunarodni teretni prijevoz nisu potrebne, kao što su Srbija i Makedonija. Također su se smanjile naknade za registraciju teretnih i priključnih vozila, kao i sama osiguranja. Cijene cestarina za teretna vozila na autocestama u Republici Hrvatskoj ostale su nepromijenjene. Za veliku većinu prijevoznika još uvijek su previsoke i nisu našli odgovarajući modeli za preusmjeravanje prometa na iste, pa se uvijek traže alternativni pravci bez naplata cestarina. Jedan od načina na koji se mogao ostvariti određeni popust bio je uzimanje trajnih naloga za ENC uređaje, ali samo za euro 5 i euro 6 vozila i prilikom uplata u određenim iznosima. Preko Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost do kraja 2017. godine trebali bi biti raspisani natječaji za prijevoznike kako bi ih se ukazalo na važnost educiranja o načinima eko vožnje, kao i subvencije za kupovinu hibridnih ili vozila na električni pogon.

Četiri godine nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, kada su nestala ograničenja u smislu dozvola za teretni prijevoz, prijevoz je pojednostavljen i ubrzan, a jedan od razloga je i elektronski servis Carinskih ispostava i aplikacija u kojoj se razmjenjuju potrebni podaci u elektronskoj formi, što je znatno ubrzalo procedure, skratilo vrijeme čekanja, ali i smanjilo troškove. Austrija i Italija, zadržale su pravo na CEMT dozvole, kao i iz nekih trećih zemalja van granica Republike Hrvatske (prema Bosni i Hercegovini i Srbiji). Raspodjelu kritičnih CEMT i dalje vrši Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, a za 2016. godinu bilo je manje potražnje, a onda i manje pritiska u odnosu na 2015. godinu, što znači da više nema problema oko nedostatnog broja određenih CEMT dozvola. Pala je potražnja i za kritičnim dozvolama koje izdaje Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture što pokazuje da su se robni tokovi preusmjerili do granica Europske unije.

Od izdanih CEMT dozvola za 2016. godinu koje vrijede na teritoriju Austrije za prijevoznike u Županiji izdano je pet CEMT dozvola, dozvole koje vrijede na teritoriju Italije izdano je 7 CEMT dozvola, dok je najveći broj CEMT dozvola koje ne vrijede na teritoriju Italije i Austrije, "Mali CEMT" kojih je ukupno izdano 52 CEMT dozvole. Udio CEMT dozvola prijevoznika iz Županije u Republici Hrvatskoj je oko 6%.

Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture temeljem praćenja kontingenta dozvola tijekom tekuće godine, utvrdilo je da je broj razmijenjenih navedenih dozvola manji od iskazanih potreba za prijevozom te su iste utvrđene kao kritične dozvole u međunarodnom cestovnom prijevozu tereta za 2016. godinu: CEMT dozvole, BiH dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Bugarske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Grčke dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Kazakhstanske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu, Poljske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Rumunjske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Slovenske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Ukrajinske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu za EURO 0 vozila, Ukrajinske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu za minimalno EURO 2 vozila.

Hrvatska gospodarska komora, Županijska komora Osijek u 2016. godini izdala je ukupno 1.427 dozvola za međunarodni teretni prijevoz. Nakon ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, dozvole su se izdavale samo za one zemlje koje nisu članice Europske unije, s kojima postoji sporazum ili treće zemlje. U 2016. godini izdano je za 100 dozvola manje u odnosu na 2015. godinu. Najveći broj dozvola odnosio se na Srbiju TD, Crnu Goru i Tursku TD. Do 21. rujna 2017. godine Hrvatska gospodarska komora Županijska komora Osijek izdala je 1.197 dozvola.

14.1.2. Cestovni prijevoz putnika

U Županiji u 2016. godini registrirano je 205 autobusa kao i 2015. godine, što čini 3,7% u ukupnom broju registriranih autobusa u Republici Hrvatskoj, dok se broj autobusa u 2017. godini nije značajno mijenjao.

Osim sve zahtjevnijeg tržišta koje konstantno traži niže cijene prijevoza, a istodobno velika ulaganja u smislu modernizacije voznih parkova (E5, E6), konstantan problem je cijena prijevoznčkih usluga u cestovnom putničkom prometu. U Osijeku kao i u drugim većim gradovima, neki prijevoznici odlučuju koristiti druga alternativna rješenja goriva, kao što su eko plin ili na električni pogon uz sufinanciranje Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost.

Vlada Republike Hrvatske, odnosno Ministarstvo znanosti i obrazovanja, jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave subvencioniraju troškove prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola, ali samo na onim linijama na kojima postoji linijski prijevoz putnika, tako da se putnički prijevoznici svake godine u studenom "bore" za dobivanje linijskih dozvola za cestovni putnički prijevoz.

Tako su se u posljednjih nekoliko godina povećali poslovi oko javne ovlasti koju provodi Hrvatska gospodarska komora, a radi se o postupku Usklađivanja novih i izmijenjenih županijskih autobusnih linija, odnosno prijedloga linija. Razlog tome je u odluci Vlade Republike Hrvatske kako će se preko Ministarstva znanosti i obrazovanja djelomično subvencionirati javni linijski prijevoz, odnosno autobusni prijevoz redovnih učenika kojima je mjesto stanovanja udaljeno pet km do mjesta školovanja, a kada se u cijenu karte dodatno u određenom postotku uključi i subvencija jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave ne čudi zbog čega postoji toliki veliki interes prijevoznika.

Da bi prijevoznici u Republici Hrvatskoj postali konkurentni potrebno je uvesti novi sustav naplate cestarina na autocestama uvođenjem vinjeta za gospodarski segment vozila ili omogućiti dodatni popust stalnim korisnicima radi vraćanja vozila na autoceste. Na taj način postiglo bi se smanjenje prometa na lokalnim cestama i povećala sigurnost, a istovremeno bi se omogućio povrat dijela trošarina. Time bi se

potaknulo hrvatske prijevoznike, ali i ostale prijevoznike koji prolaze kroz Republiku Hrvatsku, da gorivo kupuju u Republici Hrvatskoj. Zbog mnogobrojnih drugih nameta prijevoznici gorivo kupuju u susjednim zemljama u kojima je ono jeftinije, a na ovaj način bi se ostvario povrat dijela trošarina, kao što je to u Belgiji, Francuskoj, Italiji, Mađarskoj, Sloveniji i Španjolskoj.

U prijedlogu Zakona o sigurnosti prometa na cestama koji je još uvijek u izradi, Strukovne grupacije teretnih i putničkih prijevoznika, kao i novoosnovane Grupacije autoškola pri Hrvatskoj gospodarskoj komori kroz svoja strukovna udruženja s predstavnicima Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture tražili su i predlagali ukidanje određenih mjera, kao što su preventivni tehnički pregled, periodični pregled, obveze dolazaka na homologaciju novih i rabljenih vozila proizvedenih u zemljama Europske unije te smanjenje troškova registracija i tehničkih pregleda.

14.2. Željeznički promet

Željezničke pruge se nedovoljno i sporo obnavljaju i moderniziraju. Hrvatske željeznice - Regionalna jedinica Osijek nadležna je za željeznički prijevoz na području Županije. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku na području Županije nalazi se 31 željeznička postaja i ukupno 269 km željezničkih pruga.

Tablica 67. Željeznički promet u Županiji

Godina	Otputovali putnici (u tisućama)	Promet robe (u tisućama tona)	
		Utovar	Istovar
2012.	1.082	325	454
2013.	927	243	529
2014.	818	236	382
2015.	750	162	478
2016.	699	-	-

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema namjeni, gospodarskom značenju, značenju koje imaju u međunarodnom i unutarnjem željezničkom prometu, načinu upravljanja i gospodarenja željezničkom infrastrukturom te planiranju njezina razvoja, željezničke pruge razvrstavaju se na: pruge za međunarodni promet, pruge za regionalni promet i pruge za lokalni promet.

Na području Županije ukupno je 243,826 km pruga, od čega je:

- 90,491 km pruge za međunarodni promet,
- 104,363 km pruge za regionalni promet i
- 48,972 km pruge za lokalni promet.

Na području Županije, koje pokriva Regionalna jedinica Organizacije i regulacije prometa Istok ima 57 službenih mjesta, od toga 23 kolodvora, 32 stajališta (od kojih je osam u funkciji prigradskog prometa) i dva otpremništva/stajališta.

Za uspješnu eksploataciju pruga na području Županije potrebno je u sklopu modernizacije Koridora RH3 (bivši ogranak Vc paneuropskog koridora) provesti rekonstrukciju i elektrifikaciju željezničke pruge Osijek-Strizivojna-Vrpolje i građevinsku rekonstrukciju kolodvora Osijek, Vladislavci, Semeljci i Đakovo te osigurati željezničku prugu i kolodvore suvremenim signalno-sigurnosnim uređajima kako bi se povećala brzina vlakova kao i propusna moć pruge. Završena je rekonstrukcija kolodvora Darda i rekonstrukcija kolodvora Beli Manastir. Potrebno je izraditi tehničku dokumentaciju i provesti pripremu za provedbu rekonstrukcije i elektrifikacije željezničke pruge Osijek-Strizivojna-Vrpolje, prije svega zbog većih zahvata i promjena trase na širem području grada Osijeka i Đakova. S obzirom na činjenicu da su to obimni i dugotrajni zahvati potrebno je inzistirati na realizaciji plana koji se donosi u okviru politike razvoja infrastrukture Republike Hrvatske, a koji se utvrđuje za srednjoročno razdoblje i obuhvaća plan održavanja i razvoja željezničke infrastrukture Republike Hrvatske.

U Županiji se planira ili je u tijeku provedba sljedećih aktivnosti na izgradnji željezničke infrastrukture:

- novi kolosijek (Našice) - Tvornica cementa Našice, radovi su završeni i izdana je uporabna dozvola
- rekonstrukcija čvorišta Osijek s korekcijama trasa, novim predstavnicama, novim rasporednim kolodvorom i razdvajanjem teretnog i putničkog prometa i
- novi međunarodni željeznički granični prijelaz kod Erduta.

14.3. Riječni promet

Kako cestovni, tako je i riječni promet u Republici Hrvatskoj dio europskog prometnog sustava. Rijeka Drava ima status međunarodnog plovnog puta od ušća do Osijeka (23 km). S obzirom na međunarodne konvencije, gdje su definirani uvjeti koje plovni put mora zadovoljiti kako bi dobio takav status, potrebno je stalno ulagati u održavanje plovnog puta, što je i jedan od glavnih problema.

Prometne manipulacije na unutarnjim plovnim putovima pokazuju uzlazni trend. Ekstremni vremenski uvjeti, kao što su velike suše ili velike oborine, uzrokuju vrlo niske ili vrlo visoke vodostaje, sužuju vremensko razdoblje plovnosti, kada je omogućeno plovilima i kruzerima uplovljavanje u akvatorij osječkoga bazena.

Zajednica za promet na unutarnjim vodama pri Hrvatskoj gospodarskoj komori u travnju 2017. godine održala je svoju 22. sjednicu na kojoj se raspravljalo o aktualnoj problematici, izvještaju luka i brodara o poslovanju u 2016/2015. godini i prva tri mjeseca 2017. godine, projekcije poslovanja do kraja godine. Prema pristiglim i obrađenim podacima pretovar roba u lukama na unutarnjim vodama u 2016. godini bio je 5% manji u odnosu na 2015. godinu, osim RTC Slavonski Brod d.d. koji bilježi povećanje pretovara nafte i Dunavski Lloyd (Lađar d.o.o.) koji je naftu i prevezio. U prva dva zimska mjeseca, zbog leda i niskih temperatura, sve luke i brodari bilježe pad pretovara.

Također, govorilo se i o zabrani eksploatacije pijeska i šljunka iz riječnih vodotokova na unutarnjim rijekama koja je na snazi još od 1. siječnja 2010. godine, o njenim posljedicama koje je uzrokovala na cjelokupno gospodarstvo te zatvorenim radnim mjestima. Ponovno se aktualiziralo pitanje opravdanosti zabrane eksploatacije, posljedično uvoza istoga iz susjednih zemalja, a istovremeno onemogućavanje obavljanja gospodarske djelatnosti u obliku plaćanja koncesije koja bi se ekonomski isplatila samom prodajom izvađenoga uz nadzor Agencije za vodne putove Vukovar.

Nezaobilazna tema bila je i procjene šteta riječnih brodara i luka koje su u zimi 2017. godine uzrokovala led i niske temperature. Agencija za vodne putove Vukovar utrošila je manje sredstava za održavanje plovnih putova u 2016. godini od planiranog, djelom zbog štednje, a djelom zbog koncesije koju je dobila tvrtka Vodogradnja d.d. za čišćenje pijeska u osječkom akvatoriju. Prema dinamici dogovorena je eksploatacija pijeska iz osječkoga bazena u količini od 700.000 tona, stoga su se tražili modeli kako i na koji način to nadoknaditi. Također, pokušavaju se i dalje pronaći modeli za ishođenje dozvola, odnosno suglasnosti kako bi se raspisale koncesije koje bi onda smanjile opterećenje za čišćenjem i održavanjem plovnih putova koje su kroz Agenciju za vodne putove Vukovar svake godine sve više limitirani financijama. Po uzoru na osječki primjer, trebalo bi postupiti i na nekim drugim spornim lokacijama.

Tablica 68. Promet robe u lukama na unutarnjim plovnim putovima od 2010. do 2016. godine

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Indeks 2016/ 2015.
Ukupno	656.710	595.250	695.932	619.350	542.148	671.454	774.019	115
Unutarnji promet	236.799	184.518	100.277	84.652	101.500	102.606	192.909	188
utovareno	142.058	93.275	49.799	42.326	50.750	51.327	96.470	188
istovareno	144.741	91.243	50.478	42.326	50.750	51.279	96.439	188

Međunarodni promet	369.911	410.732	595.655	534.698	440.648	514.848	581.110	112
utovareno	155.913	120.986	255.854	272.058	204.619	346.416	200.554	58
istovareno	213.998	289.746	339.801	262.640	236.029	168.432	380.556	225

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Pretovar u riječnom prometu u 2016. godini u Luci Tranzit Osijek d.o.o. u porastu je od 5,3% u odnosu na 2015. godinu, dok su ukupne manipulacije u padu za 4,7%. Što se tiče pretovara u prva tri mjeseca 2017. godine, zbog velikih minusa i ledostaja oni su u padu. U riječnom prometu zabilježen je pad od 55%, dok se u ukupnim manipulacijama bilježi pad od 43%.

Tablica 69. Fizički obujam poslovanja Luke Tranzit Osijek d.o.o.

	2014.	2015.	2016.	I-IV. 2016.	I-IV. 2017.	Indeks 2016/ 2015.	Indeks I-IV.2017/ I-IV.2016.
Pretovar u riječnom prometu (u tisućama tona)	172.138	113.413	119.428	22.000	10.060	105,3	45
Ukupne manipulacije (u tisućama tona)	260.081	258.774	247.763	42.546	24.239	95,75	57

Izvor: Luka Tranzit Osijek, obrada: HGK Županijska komora Osijek

14.4. Zračni promet

Tijekom 2016. godine prevezeno je 30.732 putnika za/iz Zračne luke Osijek d.o.o., obavljeno je 2.168 operacija zrakoplova, a prometa robe nije bilo. U odnosu na 2015. godinu broj putnika je porastao 6%, a broj operacija zrakoplova 14%.

- Redovni domaći promet u 2016. godini odvijao se prema sljedećem redu letenja:
- od siječnja do kraja ožujka 2016. godine (zimski red letenja) tri puta tjedno za/iz Zagreba Trade Air zrakoplovima E120 sa 30 sjedala,
 - od početka srpnja 2016. godine do kraja godine tri puta tjedno i dva puta dnevno za/iz Zagreba, dva puta tjedno: Pula-Split i Rijeka-Split-Dubrovnik Trade Air zrakoplovima JS32 sa 19 sjedala i
 - od kraja ožujka 2016. do kraja listopada 2016. godine jednom tjedno za/iz Split i Dubrovnik Croatia Airlines zrakoplovima DASH8-Q400 sa 76 sjedala.

U 2016. godini prevezeno je 21% više putnika na domaćim linijama u odnosu na 2015. godinu.

U međunarodnom putničkom prometu u 2016. godini u ljetnom redu letenja operirala je redovita putnička linija Ryanaira London - Osijek - London dva puta tjedno zrakoplovima B738 sa 189 sjedala. Ukupno je prevezeno 20.652 putnika s faktorom popunjenosti zrakoplova od 84% u dolasku i 91% u odlasku zrakoplova. U usporedbi s 2015. godinom, redovni međunarodni promet je ostao na istoj razini.

S aspekta robnog zračnog prijevoza (cargo promet) Zračna luka Osijek raspolaže skladišnim prostorom koji je podijeljen na javno skladište (560 m²) i carinsko skladište tipa A (1.120 m²). Zbog cjelokupnog gospodarskog stanja i nedostatka robe koja bi se prevozila zračnim putem, trenutno se skladišni prostor iznajmljuje tvrtki Ricardo d.o.o. Darda koja ga koristi za svoju robu, a u sklopu redovnih putničkih linija povremeno se prevoze manje količine robe.

Osim redovitog prometa, Zračna luka Osijek redovno prihvaća charter letove i letove poslovne i generalne avijacije.

Tablica 70. Kretanje broja putnika i operacija zrakoplova na Zračnoj luci Osijek d.o.o. u 2015. i 2016. godini

			Operacije zrakoplova			Broj putnika			
			slijetanje	polijetanje	ukupno	iskrcano	ukrcano	TR	ukupno
UKUPNO 2016.	Domaći	redovni	350	350	700	4.646	4.535	0	9.181
		neredovni+GA	521	519	1.040	109	113	0	222
	Međunarodni	redovni	62	62	124	9.889	10.763	0	20.652
		neredovni+GA	151	153	304	286	288	103	677
		UKUPNO	1.084	1.084	2.168	14.930	15.699	103	30.732
UKUPNO 2015.	Domaći	redovni	263	269	532	3.824	3.786	0	7.610
		neredovni+GA	439	442	881	29	24	0	53
	Međunarodni	redovni	62	62	124	10.038	10.620	0	20.658
		neredovni+GA	186	173	359	341	360	4	705
		UKUPNO	950	946	1.896	14.232	14.790	4	29.026
INDEKS 2016/2015.	Domaći	redovni	1,33	1,30	1,32	1,21	1,20	0,00	1,21
		neredovni+GA	1,19	1,17	1,18	3,76	4,71	0,00	4,19
	Međunarodni	redovni	1,00	1,00	1,00	0,99	1,01	0,00	1,00
		neredovni+GA	0,81	0,88	0,85	0,84	0,80	25,75	0,96
		UKUPNO	1,14	1,15	1,14	1,05	1,06	25,75	1,06

Izvor: Zračna luka Osijek d.o.o.

Tablica 71. Kretanje broja putnika i operacija zrakoplova na Zračnoj luci Osijek d.o.o. za razdoblje I.-VIII. 2016. i I.-VIII. 2017. godini

			Broj putnika				Operacije zrakoplova		
			iskrcano	ukrcano	TR	ukupno	slijetanje	polijetanje	ukupno
I-VIII. 2017.	Domaći	-redovni	4.585	4.948	0	9.533	378	379	757
		-neredovni+GA	38	36	0	74	290	285	575
	Međunarodni	-redovni	7.732	8.135	0	15.867	65	65	130
		-neredovni+GA	449	518	103	1.070	94	100	194
		Ukupno	12.804	13.637	103	26.544	827	829	1.656
I-VIII. 2016.	Domaći	-redovni	2.729	3.000	0	5.729	165	165	330
		-neredovni+GA	103	111	0	214	317	315	632
	Međunarodni	-redovni	7.414	7.486	0	14.900	44	44	88
		-neredovni+GA	115	155	9	279	88	88	176
		Ukupno	10.361	10.752	9	21.122	614	612	1.226
Indeks I-VIII.2017/ I-VIII.2016.	Domaći	-redovni	168	165	0	166	229	230	229
		-neredovni+GA	37	0	0	35	91	90	91
	Međunarodni	-redovni	104	109	0	106	148	148	148
		-neredovni+GA	390	0	0	384	107	114	110
		Ukupno	124	127	0	126	135	135	135

Izvor: Zračna luka Osijek d.o.o.

U 2017. godini Zračna luka Osijek zabilježila je povećanje prometa u odnosu na 2016. godinu. Od siječnja do kolovoza 2017. godine broj putnika se povećao za 26% u odnosu na isto razdoblje 2016. godine, a broj operacija zrakoplova 35%.

U domaćem redovnom prometu u istom razdoblju broj putnika povećao se za iznosi 66% zbog stalnih domaćih linija Trade Aira koje su se nastavile od srpnja 2016. godine (tablica 71.).

U međunarodnom redovnom prometu u svibnju 2017. godine uvedene su dvije nove linije- Eurowings/Germanwings za/iz Stuttgarta dva puta tjedno zrakoplovima A319 sa 144 sjedala i Wizz Air za/iz Basela dva puta tjedno zrakoplovima A320 sa 180 sjedala. Međunarodni redovni promet putnika od siječnja do kolovoza 2017. godine povećao se za 6% u odnosu na isto razdoblje 2016. godine, a do kraja 2017. godine očekuje se još značajnije povećanje jer se linije za Basel nastavljaju i u zimskoj sezoni.

U tijeku su radovi na proširenju putničke zgrade koja će se proširiti sukladno schengenskim zahtjevima, odnosno dodatno će se osposobiti domaći odlazni i dolazni gate (uz međunarodni dolazak i odlazak) sa svim pratećim sadržajima (uredi za policiju i carinu, apartmani za odmor posade, restoran i drugo).

Zračna luka Osijek d.o.o. nalazi se na pragu novog razvojnog razdoblja koje obilježavaju stalna ulaganja u modernizaciju opreme i proširenje putničke zgrade sukladno schengenskim zahtjevima te pored pružanja osnovnih usluga prihvata i otpreme zrakoplova, razvijaju se i sekundarne djelatnosti kao što su usluge skladištenja, cestovnog prijevoza, ugostiteljske, trgovinske i turističke usluge.

15. TURIZAM

Osječko-baranjska županija kontinentalna je županija smještena u Panonskoj nizini na sjeveroistoku Republike Hrvatske između rijeka Save, Drave i Dunava. Specifičnosti ovoga kraja su ravnice, šume, blagi brežuljci, ribnjaci, vodeni tokovi i močvarna područja koja obiluju bogatom florom i faunom. Zahvaljujući prirodnoj, kulturnoj i ekološkoj očuvanosti resursa, Županija ima ogroman potencijal za razvoj različitih oblika kontinentalnog turizma.

15.1. Ruralni turizam

Programom razvitka turizma u ruralnom prostoru u Osječko-baranjskoj županiji započeo je sustavni razvoj ruralnog turizma, prepoznati su potencijali ruralnog turizma, donijete mjere i aktivnosti za poticanje razvoja turizma te utvrđeni načini praćenja razvojnih projekata. Na području Županije proglašeno je 12 turističko-vinskih cesta.

Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je moguće više različitih iskustava tijekom svog putovanja, stoga ovom obliku potražnje odgovara koncept ruralnog turizma koji integrira ekoturizam, športski, lovni, ribolovni, turizam u parkovima prirode, avanturistički, zimski, seoski, zdravstveni, kulturni itd.

Sve veća potražnja za ekološki čistim područjima i briga za vlastito zdravlje pogoduju započetom razvoju turizma u Županiji kao i zapaženije zanimanje privatnika za razvoj seoskih domaćinstava, vinskih cesta i prezentaciju starih običaja i zanata.

Park prirode Kopački rit zaštićeni je rezervat s netaknutom prirodom te sa svojom okolinom predstavlja sjajan potencijal za razvoj ekoturizma, seoskog turizma, lovnog i ribolovnog turizma, izletničkog turizma i slično.

Bolja povezanost Županije s Bečom, Budimpeštom i Bratislavom postignuta je i izgradnjom pristaništa u Aljmašu i Batini čime je omogućeno uplovljavanje velikih riječnih cruisera, što bi trebalo imati značaj utjecaj na razvoj kontinentalnog turizma.

Zdravstveni turizam, jedan od značajnijih trendova današnjeg turizma, pronalazi svoje mjesto u turističkoj ponudi kroz tradicionalan vid lječilišnog turizma, a prati i nove trendove specijaliziranih oblika zdravstvenih usluga kao što su stomatološka, estetska, kirurška i slično. Svojom ponudom i potencijalom ističu se Bizovačke toplice koje su nakon višegodišnje neuspješne prodaje u vlasništvu Sunce Koncerna sa značajnim ulaganjima u ovaj vrijedan kompleks.

Kulturni turizam postaje sve značajniji dio turističke ponude Županije. Poznate kulturne znamenitosti, sakralni objekti, dvorci, muzeji i galerije kao i brojne manifestacije predstavljaju veliko kulturno bogatstvo ovoga kraja pružajući neiscrpne mogućnosti za stvaranje brojnih i kvalitetnih turističkih aranžmana.

Dvorci su neizostavni dio kulturno-turističke ponude ovoga kraja: Dvorac Pejačević u Našicama klasicistički je dvorac građen početkom 19. stoljeća, Dvorac Hillebrand-Mailath smješten je u samom središtu Donjeg Miholjca, Dvorac princa Eugena Savojskog smješten je u središtu mjesta Bilje, Dvorac Prandau-Normann u Valpovu, gradu na Karašici, zapravo je grad muzej, Dvorac Tikveš predan je na korištenje i upravljanje Javnoj ustanovi Park prirode "Kopački rit" koja je izradila program obnove cijelog kompleksa u Europski centar za okoliš.

Sakralni objekti kao mogući turistički potencijal su Svetište Gospe od utočišta u Aljmašu, Konkatedrala Sv. Petra i Pavla u Osijeku, Katedrala Sv. Petra u Đakovu i Strossmayerov muzej, Crkva Svih Svetih u Đakovu, Franjevački samostan sa crkvom Svetog Antuna Padovanskog u Našicama, Templarska crkva Svetog Martina u Martinu kod Našica, Crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju i drugi mnogobrojni sakralni objekti u Županiji govore o bogatoj (vjerskoj) povijesti ovoga kraja.

Kongresni turizam ima odličnu perspektivu zahvaljujući hotelima koji raspolažu velikim dvoranama opremljenim suvremenom opremom i u potpunosti mogu zadovoljiti sve zahtjevniju poslovnu klijentelu.

Lovni turizam, kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda, predstavlja značajan resurs gdje gosti lovci putuju i nekoliko tisuća kilometara, kako bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam i u pravilu su gosti koji troše mnogo više od drugih gostiju. Županija potiče razvoj lovnog turizma te je u ožujku 2016. godine donijela je Program unaprjeđenja lovstva na području Osječko-baranjske županije u razdoblju 2016.- 2020. godina. Navedeni Program obuhvaća šest mjera: opremanje hladnjača za prihvrat mesa divljači; kupovinu zemljišta za osnivanje remiza za divljač; razvoj i unaprjeđenje lovnog turizma; unaprjeđenje lovne infrastrukture i nabava opreme za sprječavanje šteta od divljači; ozakonjenje lovačkih kuća te sudjelovanje na manifestacijama.

S ciljem postavljanja dugoročnog plana razvoja turizma, Županija je u travnju 2017. godine donijela strategijski razvojni dokument Master plan turizma Osječko-baranjske županije. Uzimajući u obzir interese i privatnog i javnog sektora, navedenim Master planom identificirana su tri ključna turistička proizvoda za koje će se Županija, kao destinacija, specijalizirati i s kojima će postati prepoznatljiva na tržištu: Kratki odmor - enogastronomija, ruralni turizam, kultura i događanja, selektivni oblici turizma, sport i rekreacija, Touring i Zdravlje i wellness.

Uspješnom implementacijom navedenih proizvoda osigurat će se ostvarenje strateških ciljeva definiranih ovim Master planom: ostvariti smještajnu ponudu od 10.000 turističkih kreveta, povećati godišnju zauzetost kreveta na razinu od 30%, etablirati se na europskom tržištu kao destinacija kratkih odmora, razviti dva do tri velika panonska resorta, internacionalizirati postojeće i razviti dva velika međunarodna događaja, uspostaviti sustav kontrole i oznaka kvalitete u prehrambenim proizvodima i turizmu, pripremiti i započeti s provedbom projekata Doprška infrastrukture riječnog krizinga na razini kvalitete destinacija Srednje Europe, Infrastrukture za cikloturizam, Urbane rehabilitacije gradskih središta Županije.

15.2. Smještajni kapaciteti

Kvaliteta hotelskog smještaja, kao i ugostiteljske ponude u Županiji se iz godine u godinu poboljšava. U Županiji ima ukupno 16 hotela, od čega je pet hotela s četiri zvjezdice, devet hotela s tri zvjezdice i dva udovoljavaju kategorizaciji od dvije zvjezdice (tablica 72.).

Tablica 72. Hoteli i ostali smještajni kapaciteti na području Županije

Redni broj	Naziv objekta	kategorizacija	Mjesto	Broj ležaja
1.	Hotel Osijek	****	Osijek	260
2.	ZOO Hotel	****	Osijek	36
3.	Hotel Waldinger	****	Osijek	31
4.	Hotel Patria	****	Beli Manastir	80
5.	Hotel Lug	****	Lug	40
6.	Hotel Blaža	***	Đakovo	46
7.	Hotel Đakovo	***	Đakovo	50
8.	Hotel Silver	***	Osijek	50
9.	Hotel Vila Ariston	***	Osijek	21
10.	Hotel Millennium	***	Osijek	20
11.	Hotel Drava	***	Osijek	18
12.	Hotel Villa Valpovo	***	Valpovo	68
13.	Hotel Slavona	***	Donji Miholjac	13
14.	Hotel Park	***	Našice	100
15.	Hotel Central	**	Osijek	60
16.	Hotel Termia	**	Bizovac	205
UKUPNO (hotelski kapaciteti u Županiji)				1.098
UKUPNO (ostale vrste smještajnih kapaciteta)				cca 1.000
UKUPNO (smještajni kapaciteti u Županiji)				cca 2.098

Izvor: Turistička zajednica Osječko-baranjske županije; obrada: HGK Županijska komora Osijek

15.3. Prirodni resursi i turističke aktivnosti

U jugoistočnom dijelu Baranje, nalazi se jedno od najznačajnijih prirodnih, poplavnih područja europskog značaja Park prirode "Kopački rit". Ukupno poplavno područje zauzima površinu od 33.010 hektara, od koje je kategorijom zaštite Parka prirode "Kopački rit" zaštićeno 17.700 hektara, a kategorijom Posebnog zoološkog rezervata obuhvaćeno je područje 7.000 hektara (6.234,52 hektara). O koliko značajnom prirodnom biotopu se radi, potvrđuje i uvrštavanje u popis međunarodno značajnih močvara ("Ramsarsko područje"). Rubne zone Parka prirode "Kopačkog rita" buduća su područja turističko-ugostiteljske ponude, kao i izletničko-rekreacijskih i športskih sadržaja. Planirane aktivnosti na razvoju ruralnog turizma, kroz smještaj u kućama tradicijskog graditeljstva i razvoja agroturizma i ekopoljoprivrede, uključivanje kulturno povijesne i graditeljske baštine u turizam obogatit će turističku ponudu kompletnog područja Županije.

Nakon što su 2015. godine dovršeni radovi na obnovi i proširenju Prijemnog centra Kopačevo (zgrada recepcije, multimedijalna izložba, otvoreni paviljon i šetnica), u 2016. godini povećan je broj posjetitelja za 30% i prihoda 37% u odnosu na isto razdoblje 2015. godine. Park prirode "Kopački rit" u 2016. godini ostvario je ukupan promet u iznosu od 2.549.542,90 kuna. U odnosu na 2015. godinu ostvareni prihod veći je za 696.104,40 kuna ili 37%. Park prirode "Kopački rit" je u 2016. godini posjetilo 38.679 posjetitelja, što je 8.843 posjetitelja ili 29,63% više u odnosu na 2015. godinu. Broj posjetitelja iz inozemstva u 2016. godini iznosio je 8.221, odnosno 1.926 posjetitelja ili 31% više u odnosu na 2015. godinu. Strani posjetitelji čine 22% ukupnog broja posjetitelja, a dolaze iz 50-tak zemalja iz cijelog svijeta, najviše iz Njemačke, Mađarske, Slovenije i Austrije. Park prirode "Kopački rit" bio je otvoren cijele zime, posjetiteljima su na raspolaganju sadržaji Prijemnog centra i obilasci turističkim vlakom. U 2017. godini na Prijemnom centru u Kopačevu izgrađen je još jedan objekt, Upravna zgrada za djelatnike Parka prirode "Kopački rit" i izvršena je nabava novog turističkog broda Labud na električni pogon sa solarnim napajanjem, kapaciteta 60 mjesta, koji je financirana sredstvima Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i iz UNDP-a, projekt PARCS.

Odobreno je i financiranje projekta obnove kompleksa Tikveš (izložbeni prostor u kojem će se interpretirati kulturno povijesna i prirodna baština) i projekta izgradnje pristaništa za brodove na jezeru Veliki Sakadaš iz strukturnih fondova EU "Prirodna baština". Kopački rit je partner i u projektu NATURAVITA - projekt razminiranja i obnove šumskih i vodenih područja koji obuhvaća područja unutar regionalnog parka Mura-Drava te dijelove Parka prirode "Kopački rit" kojim će se revitalizirati šumska područja zaštićena ekološkom mrežom Natura 2000 i Ramsarskom konvencijom, kao i partner u INTERREG Danube Transnational Project DANUBEParks CONNECTED za suradnju s drugim zaštićenim prirodnim područjima na Dunavu.

Tablica 73. Broj posjetitelja u Parku prirode "Kopački rit"

Godina	Broj posjetitelja
2008.	36.814
2009.	34.850
2010.	30.195
2011.	32.568
2012.	28.756
2013.	26.561
2014.	28.000
2015.	29.836
2016.	38.679

Izvor: Državni zavod za statistiku

U okviru valorizacije termalnih izvora i razvoja zdravstvenog i rekreacijsko-izletničkog turizma razvile su se Bizovačke toplice, na izvorima slane termomineralne hiperterme, kojoj temperatura vode iznosi čak 96° C, jedina takva hiperterma u Europi.

Tablica 74. Broj kupaca u Bizovačkim toplicama

Godina	Broj kupaca
2008.	178.314
2009.	157.810
2010.	137.863
2011.	135.863
2012.	129.731
2013.	89.813
2014.	56.906
2015.	78.144
2016.	86.000

Izvor: Državni zavod za statistiku

Uz katedralu Svetog Petra i Pavla u Đakovu i manifestaciju "Đakovački vezovi" od posebne važnosti je i Državna ergela Đakovo. Ergela je osnovana davne 1506. godine, što je svrstava među najstarije ergele u Europi s oko 160 grla.

Tablica 75. Broj posjetitelja u Državnoj ergeli Đakovo

Godina	Broj posjetitelja
2008.	15.063
2009.	14.418
2010.	14.471
2011.	13.709
2012.	15.157
2013.	14.026
2014.	16.463
2015.	17.017
2016.	19.650

Izvor: Državna ergela Đakovo

Prema kategoriji posjetitelja u Državnoj ergeli Đakovo 53% dolazaka odnosi se na učenike, 30% odrasle osobe te 17% umirovljenici, a najviše posjetitelja je iz Republike Hrvatske, zatim Slovenije, SAD-a, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Austrije.

U Državnoj ergeli Đakovo u 2017. godini izvršena su sljedeća ulaganja: nabava dva fijakera u iznosu 150.000,00 kuna, izrada glavnog projekta za preuređenje i stavljanje u turističku funkciju stare upravne zgrade na lokaciji Ivandvor u iznosu 200.000,00 kuna, izgradnja vodovodne mreže Ivandvor 150.000,00 kuna, izrada deset novih boksova i uređenje staja za konje Pastuharna 150.000,00 kuna, izrada projekta i realizacija grijanja u jahaonici, izrada idejnog i izvedbenog projekta za suvenirnicu i ugostiteljski dio u jahaonici, preuređenje šetnica za konje u izložbeni prostor, postavljanje vanjskog kioska za prijem turista i prodaju suvenira, sladoleda i pića, postavljanje fotografija konja Državne ergle Đakovo na pročelja zidova od staja, izrada brošura i kataloga turističke ponude Državne ergle Đakovo.

U okviru IPA IIIc programa - Regionalna konkurentnost, Mjere 1.1. Poslovna infrastruktura izrađen je projekt WINE TOUR vrijedan 1,3 milijuna kuna. Nositelj projekta je Županija, a partneri u projektu su: Grad Osijek, Grad Beli Manastir, Općina Draž, Općina Kneževi Vinogradi, Općina Popovac, Općina Drenje, Općina Erdut, Općina Feričanci, Turistička zajednica Baranja, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje d.o.o. Specifični cilj projekta je ubrzavanje ekonomskog razvoja regije kroz stvaranje, promociju, upravljanje i poboljšanje ponude kulturnog turizma Županije, temeljen na novoj i obnovljenoj javnoj turističkoj infrastrukturi.

Sukladno ključnim zadacima Hrvatske turističke zajednice i strateškim marketinškim ciljevima hrvatskog turizma pokrenut je marketinški koncept promicanja turističkog prometa u razdoblju pred i posezone - PPS KONCEPT pa je i Wine Tour Slavonije i Baranje dobio oznaku PPS destinacije kojom je naglašena cjelogodišnja promocija kulture i enogastronomije.

Jedno do većih ulaganja u turizmu je projekt "Edukativni i informativni turistički centar mladih Stara pekara s Trgom Vatroslava Lisinskog, Tvrđa". Projekt obuhvaća rekonstrukciju, dogradnju i prenamjenu kulturnog javnog dobra Stare pekare u Edukativni i informativni turistički centar mladih, rekonstrukciju, revitalizaciju i rehabilitaciju Trga Vatroslava Lisinskog; edukativne i znanstvene aktivnosti s ciljem razvoja kulturnog turizma i drugih oblika turizma, kao i poduzetništva u kulturi te kreativnim industrijama. Tvrđa će se obogatiti i hostelom Stara pekara s 55 kreveta u 15 smještajnih jedinica. Ukupna vrijednost projekta iznosi 62.570.187,78 kuna, koji bi trebao biti završen 1. veljače 2020. godine.

15.4. Vinogorja

Baranjsko vinogorje vrlo je atraktivno vinogorje u području oko Banske kose koje se ističe zbog uređenih vinskih podruma (gatora) izdubljenih u prapornim naslagama. Povijest vinogradarstva u Baranji seže još iz doba starih rimljana, a pobjedom nad Turcima princ Eugen Savojski osnutkom gospodarstva Belje 1697. godine započinje modernu proizvodnju vina u Baranji. Najpoznatiji proizvođač baranjskih vina su Podrumi Belje čiji se vinogradi protežu 583 ha duž južnih obronaka Banske kose. Atraktivnost ovoga područja su i surdaci, strmi i duboko usječeni putovi čije bočne strane mogu biti visoke i do nekoliko metara.

Erdutsko vinogorje i kula u Erdutu s Vidikovcem jedno je od najatraktivnijih mjesta u Slavoniji, jer posebnost izgledu daje mu pružanje rijeke Dunava u njegovom podnožju sa čuvenim lesnim naslagama i strmim padinama, a kao dokaz vrijednosti njegovog slikovitog izgleda su brojne kuće za odmor uz županijsku cestu Aljmaš - Erdut. U Erdutu se nalazi vinarija u sklopu nekadašnje kurije Adamović-Cseh poznata po hrastovoj bačvi kapaciteta 75.000 litara, uvrštenoj u Guinnessovu knjigu rekorda. Kao ključna točka zanimljiva za turističko posjećivanje je stara srednjovjekovna kula u Erdutu s koje se pruža pogled na Dunav.

Đakovačko vinogorje - povijest vinogradarstva i vinarstva Đakovačko-osječke nadbiskupije (prije Đakovačka i Srijemska biskupija) datira još iz 13. stoljeća kada su se bosanski biskup Ponsa i Bosanska biskupija preselili u Đakovo. Biskup Petar Bakić 1716. godine sadnjom vinograda u Trnavi oživljava gospodarstvo, a već 1751. godine biskup Čolnić povećava nasade u Trnavi i sadi nove na drugom lokalitetu u Mandićevcu. Biskup Antun Mandić 1806. godine proširuje površine vinograda u Mandićevcu, a biskup Josip Juraj Strossmayer, koji je uveliko pridonio razvoju vinarstva i vinogradarstva na ovim prostorima, posebno u proizvodnji vina, 1870. godine gradi podrum u Trnavi, 1875. godine u Musiću te obnavlja i proširuje postojeći podrum u Mandićevcu.

Feričanačko vinogorje - na razvoj feričanačkog vinogorja najviše utjecaja imali su Cisterciti i fratri iz Našica. Nakon protjerivanja Turaka doseljenici su 1850. godine u Feričancima izgradili podrum kapaciteta 1.000 hl. Od 1996. godine vinarija Feravino bila je u vlasništvu Nexxe grupe, nakon toga poslovala je kao samostalna tvrtka, a 2015. godine pripojila se poduzeću Osilovac d.o.o., koje je preuzelo sva prava i obveze tvrtke Feravino, a ime Feravino ostao je kao brand vinarije. Vinarija posjeduje oko 160 ha vinograda (50% bijele vinske sorte grožđa i 50% crne vinske sorte grožđa).

15.5. Športsko-rekreacijska područja

Poznata športsko-rekreacijska područja u Županiji su Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi i Izletničko-vikend i ribolovno područje Zeleni otok - Batina na Dunavu sa spomenikom i spomen-područjem Batinske bitke; potez Aljmaš - Erdut - Dalj izletničko je i ribolovno-rekreacijsko područje od ušća Drave u Dunav; rekreacijsko područje "Drava" kontinuirani je pojas na lijevoj i desnoj obali Drave od ušća rijeke Karašice do zimske luke u Osijeku; Ribnjak kod Donjeg Miholjca i ornitološki rezervat "Podpanj" predstavljaju vrlo važan močvarni lokalitet i prvu značajniju postaju za ptice selice; Jezero Borovik zapadno od Đakova s 2,5 četvornih kilometara površine uz Kopačevsko jezero u Parku prirode Kopački najveće je jezero u Županiji; Našička geološka staza koja prati povijesnu rimsku cestu iz 1. stoljeća prije Krista od Osijeka do Kutjeva te prolazi pokraj ruševina utvrde Bedemgrad iz 14. stoljeća koja je zanimljiva za arheologe i povjesničare i Športsko-rekreacijski centar Lapovac koji u svojoj ponudi ima jahanje, najam jedrilica, streličarstvo i druge adrenalinske sadržaje.

15.6. Cikloturizam

Cikloturizam kao oblik selektivnog turizma u posljednjih desetak godina bilježi sve značajniji rast ne samo u svijetu već i u Republici Hrvatskoj što dokazuje i činjenica kako je cikloturizam uključen u deset ključnih turističkih proizvoda iz strategije razvoja hrvatskog turizma. Vožnja biciklom je sve popularniji oblik aktivnog života i idealan način da se upozna prirodna, kulturna i povijesna baština i uživa u enogastronomskim delicijama slavonsko-baranjskog kraja. Prepoznavši važnost cikloturizma za razvoj ekoturizma, Europska unija potiče izgradnju biciklističke infrastrukture iz sredstva fondova EU.

Kroz europske zemlje prolazi 15 biciklističkih ruta tzv. Eurovelo rute, a kroz Republiku Hrvatsku prolaze četiri. Za Županiju važne su Eurovelo 6 ruta Dunavska ruta koja počinje kod Duboševice, prolazi Kopačkim ritom, gradovima Osijek i Vukovar te izlazi kod Iloka dalje prema Srbiji i Eurovelo 13 ruta koja prolazi kroz Podravsku Moslavinu, Viljevo i Donji Miholjac te se dalje nastavlja u Mađarsku i vraća u Baranjsko Petrovo Selo, prolazi kroz Petlovac, Beli Manastir, Branjin Vrh, Popovac, Kneževo, Topolje, Gajić, Draž, Batinu i nastavlja dalje u Srbiju. Ostale poznatije biciklističke rute na području Županije su Dravska biciklistička ruta, Panonski put mira od Osijeka do Sombora, Drava bike tour dionica Osijek - Erdut - Osijek, Ruta Osijek - Našice - Đakovo - Osijek i biciklistička ruta Pečuh - Osijek - Antunovac - Ivanovac povezuje se s biciklističkim rutama Grada Osijeka i već postojećim i planiranim rutama duž rijeke Drave prema Mađarskoj.

15.7. Turistički promet i financijski pokazatelji

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u srpnju 2017. godine u Županiji je ostvareno 7.472 dolaska i 15.685 noćenja, što je 12,3% više dolazaka u odnosu na isto razdoblje 2016. godine i 2,8% više noćenja (tablica 76.).

Tablica 76. Broj dolazaka i noćenja turista u Županiji u srpnju 2017. godine

Županija/ grad/općina	Dolasci/ noćenja	Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi VII.2017/ VII.2016.		
					Ukupno	Domaći	Strani
Županija	dolasci	7.472	3.452	4.020	112,3	105,9	118,4
	noćenja	15.685	7.203	8.482	102,8	101,1	104,4
Donji Miholjac	dolasci	141	80	61	151,6	123,1	217,9
	noćenja	254	173	81	76,7	80,5	69,8
Đakovo	dolasci	1.237	560	677	169,2	172,8	166,3
	noćenja	2.466	1.259	1.207	182,9	239,4	146,8
Našice	dolasci	263	136	127	100,4	69,4	192,4
	noćenja	516	259	257	109,6	70,6	247,1
Osijek	dolasci	3.842	1.720	2.122	110	108,7	111,1
	noćenja	8.330	3.354	4.976	98,5	97,4	99,3
Valpovo	dolasci	134	82	52	83,8	149,1	49,5
	noćenja	399	269	130	102,3	332,1	42,1
Bilje	dolasci	721	298	423	163,5	144,7	180
	noćenja	1.209	573	636	128,3	142,5	117,8
Draž	dolasci	60	39	21	375	975	175
	noćenja	129	65	64	339,5	1)	188,2
Erdut	dolasci	49	11	38	81,7	40,7	115,2
	noćenja	218	25	193	187,9	67,6	244,3
Kneževi Vinogradi	dolasci	367	95	272	110,9	104,4	113,3
	noćenja	506	137	369	96,2	86,7	100,3

1) Indeks je veći od 999

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

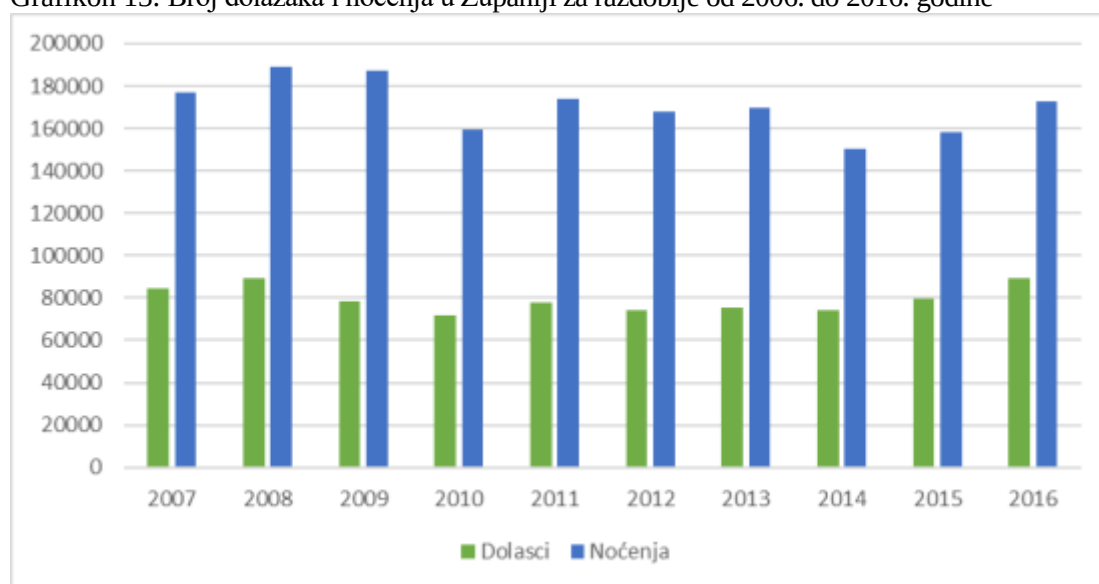
U 2016. godini zabilježeno je 89.060 dolazaka i 172.945 noćenja, što je 11,9% dolazaka i 8,6% noćenja više u odnosu na 2015. godinu (tablica 77. i grafikon 13.).

Tablica 77. Broj dolazaka i noćenja u Županiji za razdoblje od 2007. do 2016. godine

Dolasci/ noćenja	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Dolasci	84.724	89.386	78.382	71.749	77.697	74.373	75.177	74.026	79.588	89.060
Noćenja	176.856	188.926	187.422	159.261	173.892	168.122	169.952	150.466	159.226	172.945

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Grafikon 13. Broj dolazaka i noćenja u Županiji za razdoblje od 2006. do 2016. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema podacima Financijske agencije u 2016. godine 329 poduzetnika obveznika poreza na dobit imali su osnovnu djelatnost pružanje smještaja te pripreme i usluživanja hrane. U 2016. godini ostvaren je ukupni prihod u iznosu od 317,1 milijun kuna, što je 1,3% ostvarenog ukupnog prihoda u ukupnom gospodarstvu Županije. Dobit razdoblja iznosila je 15,8 milijuna kuna, a gubitak 8,4 milijuna kuna (tablica 78.).

Tablica 78. Broj poduzetnika i financijski rezultati poslovanja djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj poduzetnika	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	financijski rezultati u tisućama kuna		
				Dobit	Gubitak	Konsolidirani financijski rezultat
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	329	317.146	307.122	15.813	8.404	7.409

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini u ovoj djelatnosti bilo je 1.609 zaposlenih, dok je prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom iznosila 2.691 kunu (tablica 79.).

Tablica 79. Broj zaposlenih i mjesečna neto plaća djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Broj zaposlenih	Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	1.609	2.691

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prihodi od prodaje u inozemstvu djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane u 2016. godini iznosili su 16,1 milijun kuna, uvoz 1,1 milijun kuna, što je rezultiralo pozitivnim saldom u iznosu 15,4 milijuna kuna. U 2016. godini investicije u dugotrajnu imovinu iznosile su 1,9 milijuna kuna (tablica 80.).

Tablica 80. Prihodi od prodaje u inozemstvu, uvoz i investicije u dugotrajnu imovinu djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane u Županiji u 2016. godini

Djelatnost	Prihodi od prodaje u inozemstvu	Uvoz	Saldo	Investicije u dugotrajnu imovinu
Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	16.111	1.117	15.396	1.945

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Vrijednost resursa i atraktivnost prostora Županije služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma, a to je postići ekonomsku dobrobit za njeno stanovništvo uz osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša te racionalno korištenje prirodnih resursa. Samo integralnim pristupom korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa uz koncept "održivog razvoja" predstavlja adekvatan model postizanja navedenog cilja.

Iako se Županija posljednjih nekoliko godina u turističkom smislu razvija uzlazno, potreban je još veći angažman i usklađen rad svih subjekata u turizmu kako bi se postigla što bolja destinacijska prepoznatljivost. Ekonomska i društvena dobit koja se stvara brendiranjem destinacije je velika jer se na taj način čuva i promiče vlastiti identitet i tradicija, poboljšava kvaliteta življenja, privlače strana ulaganja i zapošljava stručna radna snaga. Netaknuta priroda, miran, ravničarski kraj, bogata povijest, tradicija i kultura, gostoljubivost stanovništva i enogastronomska ponuda glavni su temelji na kojima bi se trebao razvijati budući brend Županije.

Užurban i stresan način života sve više potiče želju za odmorom daleko od gradske buke, u mirnom i zdravom okolišu gdje kontinentalni turizam ima svoju priliku za razvoj. Ponuda turističkog sektora treba bi biti više ispunjena, zanimljivija, drugačija i dodatnim sadržajima trebala bi privući goste da dođu, ostanu i svoj doživljaj proslijede dalje.

16. TRGOVINA

Prema podacima Financijske agencije o poslovanju poduzetnika u 2016. godini u Županiji godišnje financijske izvještaje predao je 1.191 poduzetnik obveznik poreza na dobit sa sjedištem u Županiji, čija je osnovna djelatnost trgovina, što je 0,5% manje u odnosu na 2015. godinu (tablica 81.).

Navedeni podaci odnose se samo na poduzetnike sa sjedištem u Županiji, a ne i na poduzetnike čije je sjedište izvan područja Županije, što znači da nisu obuhvaćeni podaci za trgovačke lance čije sjedište nije na području Županije.

Tablica 81. Broj poduzetnika koji su predali godišnje financijske izvještaje u 2015. i 2016. godini

Djelatnost/područje	Broj poduzetnika		
	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
Gospodarstvo Republike Hrvatske	106.569	114.483	107,4
Trgovina Republike Hrvatske	25.980	27.209	104,7
Gospodarstvo Županije	4.561	4.764	104,5
Trgovina Županije	1.197	1.191	99,5
Udio broja poduzetnika trgovine RH u gospodarstvu RH u %	24,4	23,8	97,5
Udio broja poduzetnika trgovine Županije u trgovini RH u %	4,6	4,4	100,9
Udio broja poduzetnika trgovine Županije u gospodarstvu Županije u %	26,2	25,0	95,42

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini poduzetnici čija je osnovna djelatnost trgovina ostvarili su ukupne prihode u iznosu 4,58 milijardi kuna, što je 13,6% više u odnosu na 2015. godinu, dok su ukupni rashodi iznosili 4,6 milijarde kuna, odnosno 13,1% više u odnosu na 2015. godinu. Dobit u 2016. godini iznosila je 155 milijuna kuna, odnosno 27,8% više u odnosu na 2015. godinu, dok je gubitak iznosio 196,78 milijuna kuna, odnosno 14,4% više u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini ostvaren je negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 41,77 milijuna kuna, što je 17,7% manje u odnosu na 2015. godinu (tablica 82.).

Tablica 82. Broj zaposlenih i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u trgovini Županije u 2015. i 2016. godini

Elementi	Iznos/broj		Indeks 2016/2015.	Udio u ukupnom gospodarstvu Županije u %
	2015.	2016.		
Ukupni prihodi (u tisućama kuna)	4.036.118	4.584.656	113,6	18,8
Ukupni rashodi (u tisućama kuna)	4.064.611	4.597.704	113,1	19,4
Dobit (u tisućama kuna)	121.290	155.011	127,8	13,6
Gubitak (u tisućama kuna)	172.059	196.785	114,4	31,0
Konsolidirani financijski rezultat (u tisućama kuna)	-50.769	-41.773	82,3	-
Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)	12.482	14.909	119,4	1,3
Prihodi od prodaje u inozemstvu (u tisućama kuna)	148.988	284.987	191,3	5,6
Uvoz (u tisućama kuna)	381.495	557.449	146,1	18,5
Saldo (u tisućama kuna)	-232.508	-272.462	117,2	-
Broj zaposlenih	4.498	4.930	109,6	13,0
Prosječna mjesečna neto plaća	3.804	3.873	101,8	93,7

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Investicije u dugotrajnu imovinu u ovoj djelatnosti u 2016. godini iznosile su 14,91 milijun kuna, odnosno 19,4% više u odnosu na 2015. godinu.

Prihodi od prodaje u inozemstvu ove djelatnosti u 2016. godini iznosili su 284,99 milijuna kuna, odnosno 91,3% više u odnosu na 2015. godinu, dok se uvoz za 46,1% povećao i iznosio je 557,45 milijuna kuna. U ovoj djelatnosti ostvaren je negativan saldo razmjene u iznosu od 272,46 milijuna kuna ili 17,2% više u odnosu na 2015. godinu.

U trgovini je u 2016. godini bilo 4.930 zaposlenih, što je za 9,6% više u odnosu na 2015. godinu. Prosječna mjesečna neto plaća u trgovini u Županiji u 2016. godini iznosila je 3.873 kune, odnosno 1,8% više u odnosu na 2015. godinu (tablica 82.).

Udio koji ostvaruju tvrtke u djelatnosti trgovine sa sjedištem u Županiji u ukupnom prihodu i broju zaposlenih svih tvrtki u gospodarstvu Županije smanjuje se u razdoblju od 2006. do 2016. godine. Tako se udio u ukupnom prihodu smanjio sa 37,7% u 2006. godini na 18,8% u 2016. godini, a broj zaposlenih se smanjio sa 20,3% u 2006. godini na 13,0% u 2016. godini (tablica 83.).

Tablica 83. Udio ukupnog prihoda i broja zaposlenih u trgovini u ukupnom gospodarstvu Županije sa sjedištem u Županiji od 2006. do 2016. godine i Republici Hrvatskoj u 2016. godini

	Županija											RH
	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2016.
Ukupni prihod	37,7	37,7	33,5	32,7	27,4	24,0	21,0	20,6	17,7	18,2	18,8	33,8
Broj zaposlenih	20,3	19,5	17,8	17,8	16,8	16,3	14,1	13,8	13,4	13,2	13,0	20,0

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Ovo smanjenje udjela trgovine u ukupnom gospodarstvu Županije velikim se dijelom odnosi na otvaranje velikih trgovačkih centara u 2010. godini (Avenue Mall i Portanova) u čijim prostorima većina trgovačkih kuća nema sjedište u Županiji, pa svoj prihod ostvaren na području Županije iskazuju prema sjedištu tvrtke. Tako na razini Republike Hrvatske ukupan prihod poduzetnika u djelatnosti trgovine u ukupnim prihodima svih poduzetnika iznosi 33,8%, što je čak 15% više u odnosu na Županiju.

17. POSLOVANJE NEKRETNINAMA

Nakon 2015. godine, koja je bila jedna od najtežih godina za djelatnosti poslovanja nekretninama, od svibnja 2016. godine povećao se interes kupaca za nekretninama. Na tržištu nekretnina kupci su kupovali nekretnine gotovinom, tako da prodaja nije isključivo ovisila o kreditnoj sposobnosti kupca i brzini banaka.

Veliki problem na tržištu, kod prodaje nekretnina koje se nalaze na području arheološke zone Mursa, prouzročila je zabilježba kulturnog dobra na nekretnini. Zbog dugog čekanja očitovanja na pravo prvokupa Agencija za upravljanje državnom imovinom, kupci često znaju odustati od sklapanja ugovora, što je od utjecaja na poslovanje agencija za promet nekretnina.

Prema podacima Financijske agencije u 2016. godini broj poduzetnika čija je osnovna djelatnost poslovanje nekretninama bilježi rast za 13,6% u odnosu na 2015. godinu, dok se broj zaposlenih smanjio za 6,6% (tablica 84.)

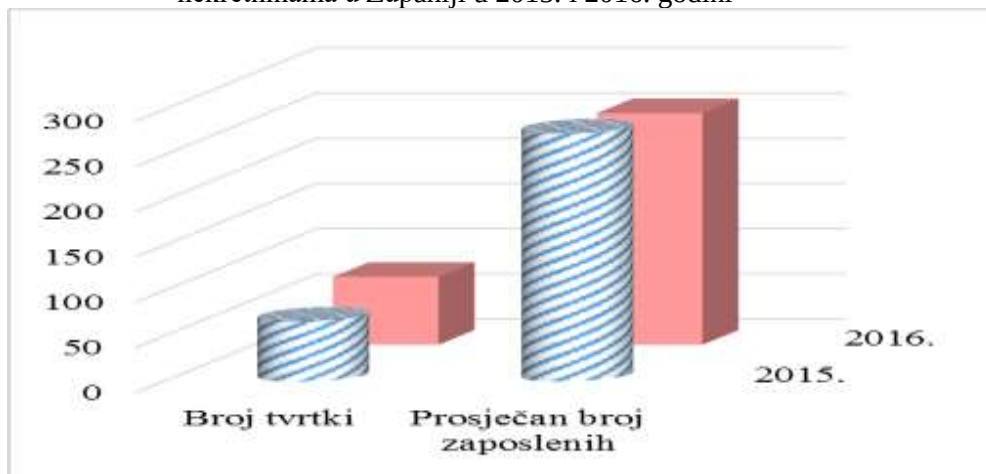
Tablica 84. Broj poduzetnika, zaposlenih, prosječna mjesečna neto plaća i financijski rezultati poslovanja poduzetnika u djelatnosti poslovanje nekretninama u 2015. i 2016. godini u Županiji

Elementi	2015.	Udio u gospodarstvu Županije u %	2016.	Udio u gospodarstvu Županije u %	Indeks 2016/2015.
Broj poduzetnika	66	1,4	75	1,6	113,6
Broj zaposlenih	274	0,7	256	0,7	93,4
Prosječna mjesečna neto plaća	4.295		4.739		110,3

Ukupni prihodi (u tisućama kuna)	82.042	0,3	83.094	0,3	101,3
Ukupni rashodi (u tisućama kuna)	82.569	0,3	81.083	0,3	98,2
Ukupni prihodi - ukupni rashodi	-527		2.011		
Dobit (u tisućama kuna)	4.718	0,5	4.218	0,4	89,4
Gubitak (u tisućama kuna)	6.433	0,9	3.351	0,5	52,1
Konsolidirani financijski rezultat (u tisućama kuna)	-1.715		866	0,2	
Investicije u dugotrajnu imovinu (u tisućama kuna)	1.524	0,1	1.332	0,1	87,4

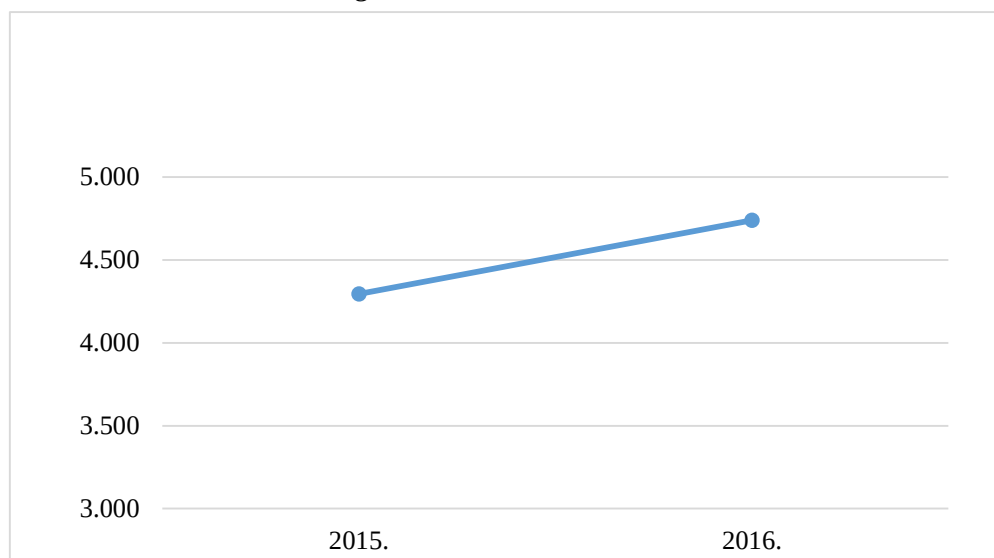
Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Grafikon 14. Kretanje broja poduzetnika i prosječnog broja zaposlenih djelatnosti poslovanje nekretninama u Županiji u 2015. i 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Grafikon 15. Kretanje prosječne mjesečne neto plaća djelatnosti poslovanje nekretninama u Županiji u 2015. i 2016. godini

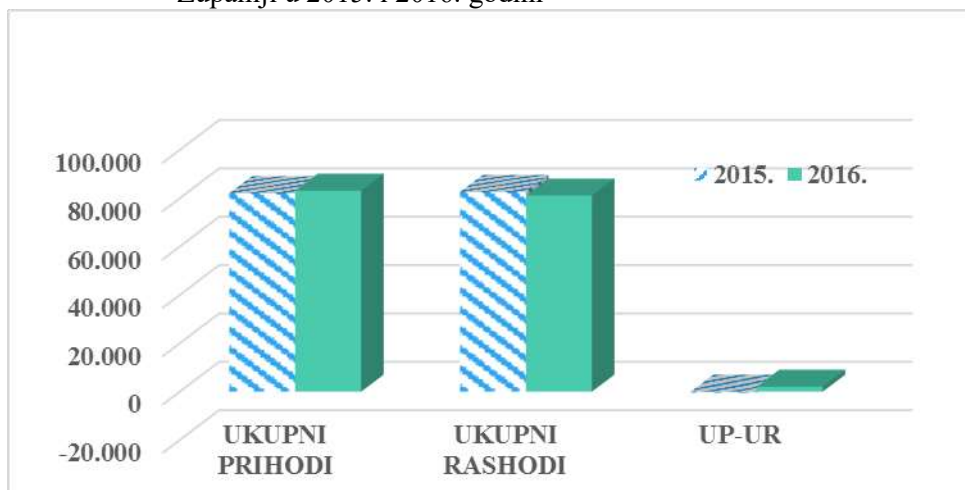
Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U djelatnosti poslovanja nekretninama u 2016. godini poslovalo je 75 poduzetnika, koji su zapošljavali 256 osoba kojima je isplaćena prosječna mjesečna plaća u iznosu 4.739 kuna. Broj poduzetnika u 2016. godini, u odnosu na 2015. godinu, povećan je za 13,6%, dok je broj zaposlenih smanjen za 6,6%. Prosječno mjesečna neto plaća u ovoj djelatnosti za 2016. godinu bila je za 10,3% veća u odnosu na 2015. godinu, a ista je za 14,6% bila veća od prosječne mjesečne neto plaće u ukupnom

gospodarstvu Županiji. U ukupnom broju poduzetnika Županije djelatnost poslovanja nekretninama sudjelovala je sa 1,6%, a u ukupnom broju zaposlenih u Županiji s 0,7%.

Poduzetnici u djelatnosti poslovanja nekretninama ostvarili su u 2016. godini 83,1 milijun kuna ukupnih prihoda i 81,1 milijun kuna ukupnih rashoda. Za razliku od 2015. godine, ostvareni ukupni prihodi u 2016. godini bili su za 2 milijuna kuna veći od ukupnih rashoda. U 2016. godini ukupni prihodi povećani za 1,3% u odnosu na 2015. godinu, dok su se ukupni rashodi smanjili za 1,8%. Ukupni prihodi i ukupni rashodi u ovoj djelatnosti u 2016. godini sudjelovali su sa 0,3% u ukupnom gospodarstvu Županije (tablica 84.).

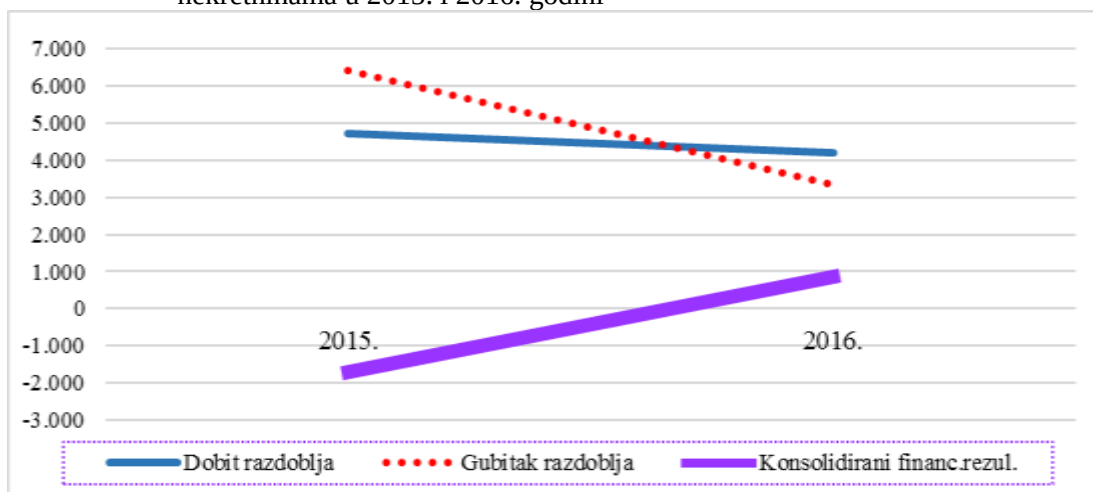
Grafikon 16. Kretanje ukupnih prihoda i ukupnih rashoda djelatnosti poslovanja nekretninama u Županiji u 2015. i 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Unatoč rastu ukupnih prihoda, u 2016. godini zabilježen je pad dobiti. Dobit je u odnosu na 2015. godinu bila manja za 10,6%, a došlo je i do smanjenja gubitka za 47,9% u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini dobit je iznosila 4,2 milijuna kuna, gubitak 3,4 milijuna kuna gubitka, pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 866.000 kuna, za razliku od 2015. godine kada je ostvaren negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu 1,7 milijuna kuna.

Grafikon 17. Kretanje dobiti, gubitka i konsolidiranog financijskog rezultata djelatnosti poslovanja nekretninama u 2015. i 2016. godini

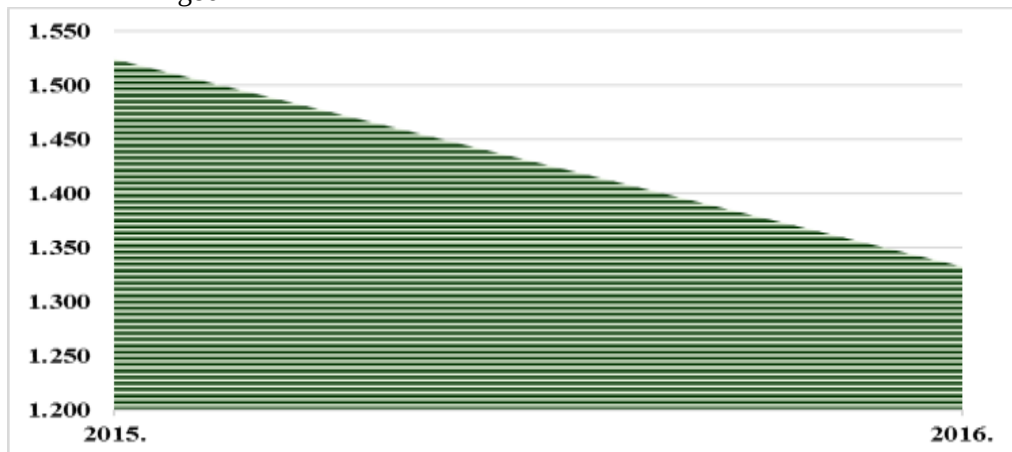

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Dobit ove djelatnosti u 2016. godini u ukupnom gospodarstvu Županije sudjelovala je s 0,4%, a gubitak s 0,5%.

Štose tiče investicija u dugotrajnu imovinu, poduzetnici iz djelatnosti poslovanja nekretninama u 2016. godini investirali su 1,3 milijuna kuna, što je 12,6% manje u odnosu na 2015. godinu.

Grafikon 18. Investicije u dugotrajnu imovinu djelatnosti poslovanja nekretninama u 2015. i 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Iako djelatnost poslovanja nekretninama s malim udjelom sudjeluje u financijskim rezultatima poduzetnika Županije, važna je djelatnost zbog promjene vlasništva nad nekretninama i plaćenom porezu na promet nekretnina. Kretanje prometovanja nekretninama moguće je pratiti i na temelju broja predmeta u Ministarstvu financija, Poreznoj upravi.

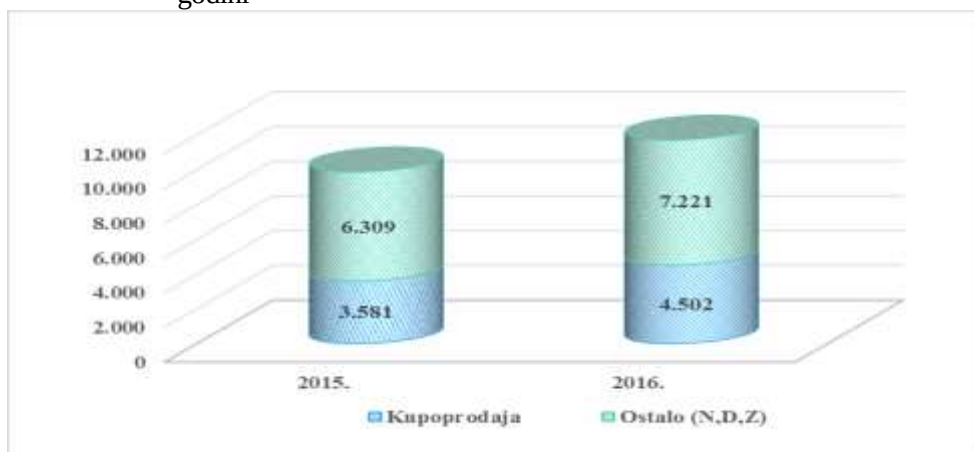
Tablica 85. Kretanje prometa nekretninama prema broju predmeta u Ministarstvu financija, Poreznoj upravi i plaćenom porezu na promet nekretninama

Broj predmeta i plaćeni porez na promet nekretninama	2015.	2016.	Indeks 2016/2015.
Kupoprodaja	3.581	4.502	125,7
Ostalo (N,D,Z)	6.309	7.221	114,5
Ukupno	9.890	11.723	118,5
Plaćeni porez (u 000 kuna)	29.370	25.218	85,9

Izvor: Ministarstvo financija, Porezna uprava Osijek; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Broj predmeta obrađenih u Ministarstvu financija, Poreznoj upravi u 2016. godini bio je za 18,5% veći u odnosu na 2015. godinu, a broj predmeta koji se odnosi na kupoprodaju bio je veći za 25,7%. Kupoprodaja nekretnina, kao način promjene vlasništva nad nekretninama, bila je u neprestanom padu u razdoblju od 2010. do 2015. godine, a u 2016. godini dolazi do rasta kupoprodaje u odnosu na ostale načine stjecanja nekretnina (nasljedstva, darovanja, zamjene).

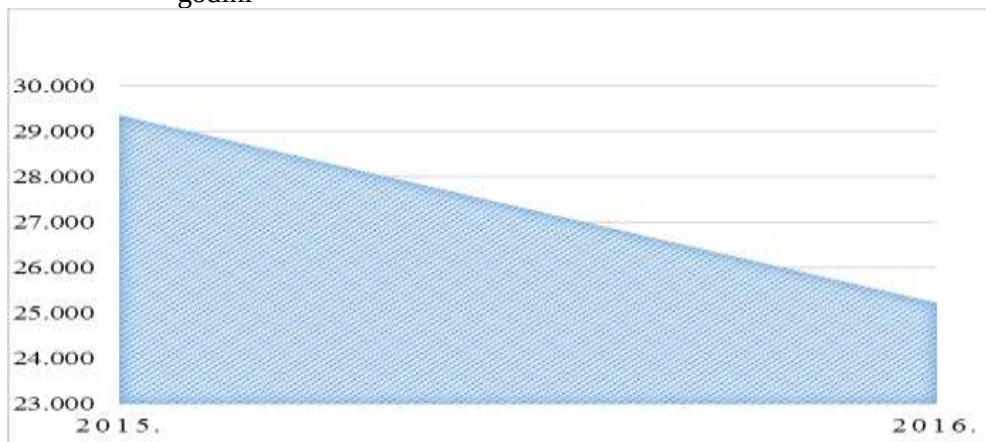
Grafikon 19. Kretanje broja predmeta u Ministarstvu financija, Poreznoj upravi u 2015. i 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Iako je u 2016. godini povećan broj kupoprodaja nekretnina, plaćeni porez na promet nekretnina bio je za 14,1% manji u odnosu na 2015. godinu. Plaćeni porez na promet nekretnina smanjuje se od 2011. godine. U odnosu na 2013. godinu koja je po broju ostvarenih kupoprodaja bila najbliža 2016. godini.. U 2016. godini plaćeno je 22,3% manje poreza u odnosu na 2013. godinu. Uzrok tome treba tražiti u padu vrijednosti nekretnina koje su bile predmetom kupoprodaje.

Grafikon 20. Kretanje broja predmeta u Ministarstvu financija, Poreznoj upravi u 2015. i 2016. godini

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U prosincu 2016. godine Hrvatski sabor donio je Zakon o porezu na promet nekretnina (Narodne novine broj 115/16.), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017. godine. Ovim Zakonom smanjenje se porezna stopa sa 5% na 4% i ukida oslobođenje plaćanja poreza na promet nekretnina za stjecatelje prve nekretnine.

Smjer u kojem će se u sljedećim godinama kretati rezultati poslovanje ove djelatnosti, osim stanja na tržištu nekretnina (ponuda - potražnja - cijene nekretnina), bankarskoj i fiskalnoj politici, ovisit će i o mjerama i poticajima Vlade Republike Hrvatske za kupovinu nekretnina, o gospodarskom oporavku, kretanjima na tržištu rada te ekonomskoj i financijskoj snazi stanovništva, odnosno potencijalnih kupaca nekretnina.

18. IT INDUSTRIJA

IT industrija je djelatnost koja pruža najveću sposobnost rasta, razvoja i zapošljavanja. Poduzetnici i javni sektor u Republici Hrvatskoj prepoznali su važnost informatizacije kao ključ uspjeha i razvoja, no postoji još dosta prostora za unaprjeđenje. Jačanje IT struke stimulirajuće djeluje na cjelokupno gospodarstvo, a IT industrija izvor je promjena u poslovnoj praksi drugih industrijskih djelatnosti.

Najznačajnije djelatnosti IT sektora u Županiji su J62 računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima i to kako po broju tvrtki, tako i po broju zaposlenih i ostvarenim financijskim rezultatima poslovanja.

Godišnje financijsko izvješće o poslovanju u 2016. godini predalo je 129 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Županiji čija je osnovna djelatnost računalno programiranje, savjetovanje i povezane djelatnosti s njima, što je 18% više u odnosu na 2015. godinu. Od 2013., 2014. i 2015. godine zabilježeno je značajno povećanje broja novih IT tvrtki (tablica 86.).

Tablica 86. Broj poduzetnika, zaposlenih i financijski rezultati poslovanja djelatnosti računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima u Županiji

Elementi	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Indeks 2016/ 2012.	Indeks 2016/ 2015.
Broj poduzetnika	64	83	96	109	129	202	118
Broj zaposlenih	268	311	347	420	518	193	123
Prosječna mjesečna neto plaća	4.974	4.988	5.262	5.120	5.168	104	101
Ukupni prihod (u 000 kuna)	72.849	83.426	98.899	112.565	143.191	197	127
Prihodi od prodaje u inozemstvu (u 000 kuna)	25.269	26.197	34.195	45.956	65.388	259	142
Prihodi od prodaje u inozemstvu u ukupnim prihodima u %	35	31	35	41	46	132	112
Ukupni rashod (u 000 kuna)	62.970	73.358	81.572	92.082	117.171	186	127
Dobit razdoblja (u 000 kuna)	9.428	9.724	15.430	16.898	21.953	233	130
Gubitak razdoblja (u 000 kuna)	-724	-1.412	-589	-505	-1.297	179	257
Konsolidirani financijski rezultat (u 000 kuna)	8.704	8.312	14.841	16.393	20.656	237	126
Investicije u dugotrajnu imovinu (u 000 kuna)	3.304	1.133	2.171	2.198	2.573	78	117

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema financijskim pokazateljima poslovanja poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Županiji čija je osnovna djelatnost računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima vidljivo je da se u razdoblju od 2012. do 2016. godine broj poduzetnika povećao se sa 64 na 129, broj zaposlenih sa 268 na 518, ukupan prihod sa 73 na 143 milijuna kuna, prihodi od prodaje u inozemstvu dva i pol puta su porasli i to s 25 na 65 milijuna kuna, dobit razdoblja s 9,4 milijuna kuna na 22 milijuna kuna, pozitivan konsolidirani financijski račun povećao se s 8,7 na 20,7 milijuna kuna. Investicije u dugotrajnu imovinu u 2016. godini bile su za 17% veće u odnosu na 2015. godinu (tablica 86.).

U 2016. godini u ovoj djelatnosti došlo je do povećanja: broja poduzetnika za 18% u odnosu na 2015. godinu (20 novih poduzetnika), broja zaposlenih za 23% (98 novih zaposlenika), ukupni prihodi za 27% (32 milijuna kuna), prihodi od prodaje u inozemstvu za 42% (20 milijuna kuna), dobit za 30% (5 milijuna kuna) te pozitivan konsolidirani financijski rezultat za 26% (4,2 milijuna kuna).

Navedeni financijski pokazatelji poslovanja odnose se na poduzetnike sa sjedištem u Županiji, ali treba istaknuti da na području Županije, odnosno u Gradu Osijeku posluju i podružnice nekih većih IT tvrtki sa sjedištem u Zagrebu ili drugim dijelovima Republike Hrvatske.

Povećanju zanimanja iz IT sektora i povećanju broja programera među mladima, svakako pridonosi Udruga Osijek Software City, koja je osnovana 2013. godine na inicijativu najznačajnijih tvrtki IT sektora Županije, a čiji je cilj postići prepoznatljivost Osijeka u svijetu kao grada u kojemu žive i rade IT stručnjaci te kao grada u kojemu djeluju tvrtke koje proizvode dobar softver.

Kako u regionalnoj IT industriji trenutno vlada nedostatak osposobljenog kadra, taj problem se pokušava rješavati na više razina i načina. Unatoč evidentnim potrebama još uvijek nema dovoljnih promjena u sustavu formalnog obrazovanja, pa same poduzetnici poduzimaju brojne aktivnosti kojima potiču ljude različitih uzrasta i zanimanja (srednjoškolce, studente, nezaposlene, nezadovoljne trenutnim statusom) da sami porade na svom obrazovanju za poslovne sustave u kojima bi željeli raditi, kao i da im se predstave sustavi u kojima bi se, uz traženo znanje, najlakše mogli zaposliti.

Stimulativnija nacionalna porezna politika prema ovoj djelatnosti također bi uvelike mogla pomoći da se ova djelatnost bude jedna od značajnijih u gospodarstvu Županije.

ZAKLJUČAK

Prema podacima iz godišnjih financijskih izvještaja, u 2016. godini, kao i u prethodne dvije godine 2014. i 2015., nastavljaju se pozitivni trendovi pokazatelja rezultata poslovanja poduzetnika sa sjedištem u Županiju, pri čemu je porast u 2016. godini bio veći u odnosu na prethodne dvije godine.

Ukupni prihodi u 2016. godini porasli su za 10,9% u odnosu na 2015. godinu, broj zaposlenih za 8,7%, dobit razdoblja bila je 36,6% veća, gubitak je također rastao i to za 10,1%. Konsolidirani financijski rezultat poslovanja bio je gotovo dvostruko veći u odnosu na 2015. godinu i iznosio je 505 milijuna kuna. Nakon niza od pet godina negativnih financijskih rezultata, od 2009. do 2013. godine, ovo je treća godina za redom kada poduzetnici Županije ostvaruju pozitivan konsolidirani financijski rezultat, i to iz godine u godinu sve veći. Ostvareni ukupni prihodi u 2016. godini iznosili su 24,3 milijarde kuna, dobit 1,1 milijardu kuna, a gubitak 636 milijuna kuna.

Svakako treba uzeti u obzir da su podaci o ukupnim prihodima u stvarnosti i veći, jer sva društva iz Agrokor koncerna nisu podnijela godišnje financijske izvještaje za statističke i druge potrebe za 2016. godinu. Prema financijskim rezultatima iz prijašnjih godina procjenjuje se da bi ukupni prihodi, kada im se pribroje rezultati društava iz Agrokor koncerna koja imaju sjedište na području Županije, iznosili 26 milijardi kuna.

Prerađivačka industrija je i u 2016. godini, kao i prethodnih, imala najveći udio u ukupno ostvarenoj dobiti i to 31,1%, zatim slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 18,6%, trgovina s 13,6%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 11,8% te građevinarstvo s 9,4%. U gubitku najveći udio imalo je građevinarstvo s 31,9%, trgovina s 31,0%, prerađivačka industrija s 23,5%, poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 3,9% i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 2,6%.

Podaci izvozu i uvozu u 2016. godini prema podacima iz godišnjih financijskih izvještaja pokazuju da je prihod od prodaje u inozemstvu u 2016. godini iznosio 5 milijardi kuna i bio je veći za 13,9% u odnosu na 2015. godinu, a ostvarilo ga je 569 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Županiji. Ostvareni uvoz u 2016. godini iznosio je 3 milijarde kuna i bio je veći za 15% u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini ostvaren je pozitivan saldo razmjene u iznosu od 2 milijarde kuna, što je za 12,4% više u odnosu na 2015. godinu kada je saldo razmjene iznosio 1,8 milijardi kuna.

Tijekom 2016. godine 481 poduzetnik investirao je u dugotrajnu imovinu i to u iznosu 1,15 milijardi kuna, što je 42% više u odnosu na 2015. godinu.

Broj blokiranih pravnih osoba i nepodmirenih prijavljenih obveza u padu je još od kraja 2010. godine, odnosno 2011. godine kada je iznos nepodmirenih obveza iznosio 1,56 milijardi kuna i bilo je 1.622 blokirane pravne osobe. Na dan 31. srpnja 2017. godine bilo je 399 insolventnih pravnih osoba, što je 16% manje u odnosu na kraj 2016. godine, a iznos nepodmirenih obveza iznosio je 189 milijuna kuna, što je 10,4% manje u odnosu na kraj 2016. godine. Krajem srpnja 2017. godine iznos nepodmirenih prijavljenih osoba u Županiji sudjelovao je s 2% u ukupnim nepodmirenim prijavljenim obvezama u Republici Hrvatskoj. Smanjenje nepodmirenih prijavljenih obveza se zaustavilo se u prvoj polovini 2017. godine zbog slučaja Agrokor, ali je i dalje nastavljen.

Pokazatelji o zaposlenosti, odnosno nezaposlenosti također pokazuju pozitivne trendove. Krajem srpnja 2017. godine broj zaposlenih prema podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno i mirovinsko osiguranje o broju osiguranika iznosio je 85.913, što je 1,7% više u odnosu na isto razdoblje 2016. godine, dok se broj nezaposlenih smanjio za 21,4% i iznosio je 20.621, što je značajno manji broj nezaposlenih u posljednjih desetak godina. Međutim, taj pad nezaposlenosti ne prati i broj zaposlenih, koji je, iako u porastu, ipak nedovoljan kako bi se obuhvatili svi oni koji su izašli iz statusa nezaposlenih (zbog zapošljavanja u drugim županijama ili izvan Republike Hrvatske, zbog odjave s evidencije i slično). Krajem srpnja 2017. godine i dalje je zabilježeno smanjenje broja aktivnog stanovništva na području Županije i to za 3,8% ili za 4.163 osobe u odnosu na isto razdoblje 2016. godine. Stopa nezaposlenosti u Županiji u srpnju 2017. godine iznosila je 19,4%, dok je u Republici Hrvatskoj bila 10,0%.

Slijedom navedenog, vidljivo je da su nakon niza godina u kojima su zabilježeni negativni trendovi i pad gospodarskih aktivnosti, u 2014. i 2015. godini ostvareni minimalni pozitivni rezultati, koji su nastavljeni i u 2016. godini, a koji se prije svega odnose na rast ukupnih prihoda, dobiti, pri čemu je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat, povećanje investicija u dugotrajnu imovinu, povećanje prihoda od prodaje u inozemstvu te pozitivan saldo razmjene, kao i smanjenje insolventnih pravnih osoba i nepodmirenih prijavljenih obveza.